Urząd Wojewódzki Białostocki
Wydział Bezpieczeństwa Publicznego

Tygodniowe sprawozdania
sytuacyjne

1930.

WOJEWÓDZTWO BIAŁOSTOCKIE

Białystok, dnia 5 kwietnia 1930 roku

Nr.B.P.I-1082/30.T.

1

T A J N E - P I L N E !

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.14 za czas od dnia 30 marca do dnia 5 kwietnia 1930 r.

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Pan Dyrektor Departamentu Politycznego

w W a r s z a w i e .

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.14 za czas od dnia 30 marca do dnia 5 kwietnia 1930 r.

Kirst

W O J E W O D A :

Odpisy otrzymują:

1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
2/ " " w Nowogródku,
3/ " " w Brześciu nad Bugiem,
4/ " " w Warszawie,
5/ " " w Tarnopolu,
6/ " " w Stanisławowie,
7/ " " w Lublinie,
8/ " " w Łodzi,
9/ Pan Prokurator Sądu Apel. w Warszawie,
10/ " " " " w Wilnie,
11/ " " Okr. w Białymstoku,
12/ " " " " w Grodnie,
13/ " " " " w Suwałkach,
14/ " " " " w Łomży,
15/ Sąd.Ref.Informac. DOK.III. w Grodnie,
16/ " " " DOK.IX. w Brześciu nad Bugiem,
17/ " " " DOK. I. w Warszawie,
18/ K.O.P. "Brygada Grodno",
19/ Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi województwa Białostockiego.
20/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
21/ Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w miejscu.-

W.P.

2

OKRĘG BIAŁOSTOCKI

Nr.BB.I-1022/30.T.

tok, dnia 5 kwietnia 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.14 za czas od dnia 30 marca do dnia 5 kwietnia 1930 roku.

I. Sytuacja ogólna.

Organizacje wywrotowe w bieżącym tygodniu nie przejawiły żywszej działalności. Jedynie w Krynkach, powiatu grodzieńskiego zostały wywieszone 2 transparenty a w Ostrożęce rozrzucono kilkanaście egzemplarzy marcowych wydawnictw komunistycznych.

Z poczynań organizacyj komunizujących na podkreślenie zasługują akcja Zjednoczenia Lewicy Chłopskiej "Samopomoc" w powiecie łomżyńskim oraz PPS.Lewicy w Grodnie i Białymstoku.

Ruch zawodowy nie nastręczył nic bardziej charakterystycznych spostrzeżeń.-

W stanie bezpieczeństwa publicznego zasadnicze zmiany nie zaszły

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI

Nr.BB.I.1022/30.T.

Dnia 5 kwietnia 1930 roku

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.14

II. Ruch wywrotowy.

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych

1/ Komunistyczna Partja Polski

Powiat Ostrowski. Dnia 28 ub.m. w Ostrowi-Mazowieckiej przy ulicy Królowej Bony Nr.20 odbyło się zetemkowe zebranie dyskusyjne nat. "Prowokacja b.członka ZKwP. Łoksza". Przemawiał Jankiel Ostrowski, który w dniu 25 marca b.r. powrócił z więzienia w Łomży. Ossowski oświadczył, że Łoksz, przebywający w więzieniu w Łomży, złożył naczelnikowi więzienia podanie, w którem przyznał się do należenia do ZKwP., wyraził z tej racji skruchę i zapewnił naczelnika więzienia, że zrywa wszelką łączność z organizacją komunistyczną. Według oświadczenia Ossowskiego, podanie Łoksza zostało przesłane przez naczelnika więzienia do Prokuratora Sądu Okręgowego w Łomży i potraktowane jako podstawa do złożenia ~~przez Łoksza~~ skargi apelacyjnej ~~Łoszak~~ od wyroku Sądu Okręgowego w Łomży przeciwko Srulowi Rostkierowi. Ossowski zaznaczył, że w związku z tem Łoksz został wydalony z komuny więziennej i pozbawiony pomocy moprowskiej, a nadto zapowiedział, że organizacja komunistyczna zastosuje względem Łoksza represje po powrocie jego z więzienia.

Dnia następnego w Ostrowie-Mazowieckiej przy ulicy Pułtuskiej Nr.7 na zebraniu zetemkowem, odbytem pod przewodnictwem Imbera Nachmana, tenże Ossowski Jankiel wygłosił referat w warunkach bytowania więźniów politycznych w więzieniu łom-

żyńskiem i walce tych więźniów przeciwko nowemu regulaminowi więziennemu. Na traktowanem zebraniu byli obecni - Judel Lewkowicz, Gerszon Frydman, Jankiel Dąb, Dawid Koza, Jankiel Ostrów, Szmul Ostrów, Srul Rostkier, Ita Szwarcbotówna, Sura Goldsztejnówna, Ita Srulson, Pejsac Słomka, Judel Słomka, Ercek Ossowski, Jakób Drewniak, Jankiel Kirszenbaum, Josek Popławicz i brat Imbera Nachmana.

Powiat Łomżyński. Dnia 30 ub.m. w mieszkaniu Chawy Kuropatwy w Rutkach odbyło się zebranie członków lokalnej komórki zatemkowej, na którem omawiano sprawy organizacyjne i moprowskie. W zebraniu brali udział m.in. Cywan Wolf, Bełka Dokół, Chawa Kuropatwa, Herszek Jadwabiński i Bluma Czyżewski.

2/ Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

Powiat Grodzieński. W Kryńkach dnia 27 ub.m. przy ulicach Plantańskiej i Szkolnej wywieszono na ścianach domów dwa plakaty, sporządzone z białego papieru z napisami w języku rosyjskim i żargonie: "Precz z białym terorem, precz z atakami na Rosję Sowiecką, precz z faszyzmem, niech żyje Polska radziecka".

Dnia 20 marca b.r. na skutek polecenia Sądu Apelacyjnego w Wilnie z dnia 17 marca b.r. Nr.K.548/29 zostali aresztowani i osadzeni w więzieniu w Grodnie Romaszkiewicz Mikołaj i Sołoniewicz Aleksander, mieszkańcy wsi Nowosiółki w gminie Ejmonty - Wielkie, oskarżenie z art.102.cz.I.K.K., którzy skazani byli w pierwszej instancji przez Sąd Okręgowy w Łomży - Romaszkiewicz na 3 lata więzienia z.d.p. a Sołoniewicz na 1 roku więzienia z.d.p.

-----oooooOOOOOooooo-----

Powiat Ostrołęcki. W nocy z dnia 31 marca na 1 kwietnia b.r. w Ostrołęce rozrzucono kilkanaście egzemplarzy notowanych w poprzedniem sprawozdaniu tygod

dniowem wydawnictw zakazanych KO.KPP. i KO.ZNKwP. W wyniku przeprowadzonego niezwłocznie dochodzenia pod zarzutem rozrzucenia tych wydawnictw został zatrzymany mieszkaniec Ostrożki Wiktor Walc, którego z materjałami oskarżenia przekazano władzom sądowym.

3/ Zjednoczenie Lewicy Chłopskiej "Samopomoc".

Białystok-Powiat. Były instruktor wojewódzki Zjednoczenia Lewicy Chłopskiej "Samopomoc", Bolesław Falkowski, zamieszkały stale w Rutkach, rozpoczął ponownie działalność organizacyjną i propagandową na rzecz Zjednoczenia Lewicy Chłopskiej "Samopomoc" w gminach Rutki, Chlebiotki i Bojejewo w porozumieniu z organizacją komunistyczną w Rutkach.

4/ P.P.S. L e w i c a .

Białystok-Miasto. Sekretarz obwodowy PPS.Lewicy Ziem Białoruskich w Wilnie Pieńkowski Piotr bawił ponownie w Białymstoku w sprawach organizacyjnych od dnia 1 do dnia 5 b.m. Dnia 2 b.m. w mieszkaniu Pasymczuka w Białymstoku przy ulicy Zawadzkiej Nr.8 odbyła się przy udziale Pieńkowskiego konferencja miejscowych działaczy PPS.Lewicy w sprawach organizacyjnych. Na konferencji tej postanowiono przystąpić do intensywnej pracy organizacyjnej w Białymstoku i powiecie białostockim, przyczem podkreślano konieczność pozyskiwania dla partji w powiecie białos kim byłych hromadowców.

Jak ustalono, Pieńkowski pełni obecnie funkcje kierownika zmyślnie restytuowanych teoretycznie Komitetów Okręgowych PPS.Lewicy w Grodnie i Białymstoku.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

[illegible]

[illegible]-1022/30.T.

Dnia 5 kwietnia 1930 roku.

4

III. Ruch zawodowy.

a/ Klasowe Związki Zawodowe.

1/ Z. Z. K.

W Łapach dnia 27 marca b.r. odbyło się zebranie członków oddziału Związku przy udziale delegata Wydziału Wykonawczego, Buczka Jana z Warszawy.

W wygłoszonym na zebraniu referacie delegat Buczek podkreślił konieczność zorganizowania przy oddziale t.zw. sekcji mechanicznej, która pełniłaby rolę łącznika pomiędzy ogółem pracowników warsztatów kolejowych w Łapach i zarządem oddziału, zobrazował warunki bytowania pracowników kolejowych i złożył sprawozdanie z działalności Wydziału Wykonawczego Z.Z.K. M in. delegat Buczek oświadczył, że rządy pomajowe doprowadziły do przeżywanego obecnie przez Polskę kryzysu gospodarczego i, że dążyły one konsekwentnie do rozbicia organizacyj zawodowych kolejarzy. Na zebraniu uchwalo rezolucję następującej treści:" Zebrani członkowie oddziału Z.Z.K. w Łapach stoją bezwzględnie na stanowisku solidarnej współpracy z Wydziałem Wykonawczym i solidaryzują się ze wszystkiemi jego posunięciami, mającemi na celu polepszenie bytu pracowników państwowych i kolejowych", a następnie wybrano Gołaszewskiego Marcina i Józefowicza Wacława jako delegatów na mających się odbyć w Warszawie dnia 5 maja b.r. kongres delegatów sekcyj mechanicznych Z.Z.K.

2/ Związek drużyn konduktorskich.

W Wołkowysku dnia 26 Ub.m. pod przewodnictwem Garula Andrzeja, wiceprezesa Zarządu Okręgowego Związku w Wilnie odbyło się zebranie

członków oddziału, na którem Garula Andrzej złożył sprawozdanie z działalności Wydziału Wykonawczego i jego zabiegów w kierunku polepszenia warunków pracy i płacy pracowników kolejowych. Po referacie Garuli wybrano do nowego zarządu Wińskiego Jana - prezes, Aulicha Jana - wiceprezes, Michalczyka Kazimierza - sekretarz i Makarewicza Tadeusza - skarbnik, oraz Aulicha Jana, Chileckiego Piotra, Wińskiego Jana i Michalczyka Kazimierza jako delegatów na zjazd walny Związku w Warszawie./30/

3/ Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Drzewnego.

W Grodnie dnia 26 ub.m. na posiedzeniu zarządu oddziału Związku omawiano kwestję wyborów do komitetu fabrycznego w fabryce dykt Braci Braun, oraz sprawę niewypłacania przez zarząd fabryki należności za godziny nadliczbowe i zaległych zarobków za 8 dni pracy. Po dyskusji powzięto uchwałę, zalecającą zarządowi zwrócenia się do Inspektora Pracy z prośbą o interwencję - i zorganizowanie krótkich strajków w czasie pracy, gdyby interwencja inspektora pracy nie dała pożądanego wyniku.

Wyznaczone na dzień 30 ub.m. wybory do komitetu fabrycznego w dniu tym nie odbyły się z powodu rozmyślnego niesprzybycia delegatów Związku.

W Augustowie dnia 30 ub.m. odbyło się ogólne zebranie członków oddziału w sprawach organizacyjnych.

4/ Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Włókienniczego.

Białystok-Miasto. Dnia 30 ub.m. w lokalu CKH.PPS. odbyło się zebranie członków oddziału Związku /filja Nr.2/. Omawiano sprawę bezrobocia i zatrudnienia małoletnich w warsztatach tkackich. Uchwalono rezolucję, domagającą się ubezpieczenia w Kasie Chorych/wszystkich robotników, pracu-

5

jących w zakładach przemysłowych, bez względu na ilość pracujących w danym zakładzie /150/.-

8/ Związek Zawodowy Szoferów Ziem Kresowych.

Dnia 30 ub.m. odbyło się walne zebranie członków oddziału Związku w sprawach organizacyjnych i zakupienia przez Oddział dwóch autobusów. Po omówieniu tych spraw postanowiono wydać pismo propagandowe p.n. "Szofer Kresowy" i rozpocząć pierwszą akcję organizacyjną i propagandową./36/

9/ Polskie Związki Zawodowe.

Z K P.

W Pelkowysku dnia 30 ub.m. odbyło się zebranie organizacyjne oddziału Z.K.P. pod przewodnictwem Olszewskiego Witolda, delegata Zarządu Okręgowego ZKP.w Wilnie. Wybrano do zarządu -Perekiewicza Michała-prezes, Piechocińskiego Józefa wiceprezes, Kobylińskiego Czesława, Bieleckiego Stanisława, Zientarskiego Stanisława, Romanowicza Kacpra, Wickiewicza Henryka, Suszyńskiego Józefa i Kamierowskiego Leonarda, oraz Perekiewicza, Dzięciołowskiego Stanisława, Babicko Adolfa, Zientarskiego i Pronowicza Jana jako delegatów na zjazd okręgowy /200 osób/ -

9/ Związki rzemieślnicze i cechy.

W Grodnie dnia 29 ub.m. odbyło się zebranie Związku Rzemieślników Żydowskich w sprawach egzaminów dla rzemieślników.-

W Grodnie dnia 29 ub.m. - zebranie cechów ślusarzy i mureraży w sprawach organizacyjnych i wyboru zarządu.

W Białymstoku dnia 30 ub.m. - zebranie cechu wędliniarzy w sprawach organizacyjnych.

8/ B e z r o b o c i e .

Według danych z dnia 4 b.m. na terenie Województwa Białostockiego pozostawało bez pracy 7.618 osób, a mianowicie:

Powiat:	Ilość:	Bezrobocie dn.28 ub.m.	Zmniejszenie:	Wzrost:	Pobiera zapomog
Augustowski	172	196	24	-	51
Białystok-Miasto	4096	4342	246	-	2672
Białostocki	1139	1274	135	-	646
Grodziński	1474	1342	-	132	370
Łomżyński	313	313	-	-	228
Bielsk Podlaski	155	160	5	-	148
Ostrołęcki	22	28	6	-	18
Ostrowski	142	147	5	-	142
Suwalski	20	14	-	6	20
Sokólski	32	36	4	-	32
Szczuczyński	105	105	-	-	82
Wołkowyski	120	310	190	-	120

Bezrobocie wzrosło jedynie w powiecie grodzieńskim wskutek ograniczenia pracy w hucie szklanej w Grodnie.-

Nastroje wśród bezrobotnych nie budziły obaw.-

Część zatrudnionych przy robotach miejskich w Łomży bezrobotnych, rekrutujących się z sympatyków PPS.Lewicy i KPP.nie-zadowolona jest z ustanowienia płac akordowych. W związku z tem dnia 31 marca b.r. zgłosiła się do prezydenta miasta Łomży i Starosty Powiatowego delegacja tych robotników w osobach Erjuga Michała, Pomiechowskiej Kazimiery i Skowrońskiego Zygmunta/inspiratorów wystąpienia bezrobotnych w Łomży dnia 24 stycznia b.r./ z żądaniem zmiany płacy akordowej na dniówkową. Żądania ich nie zostały uwzględnione.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1022/30.T.
Dnia 5 kwietnia 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.14.

6

IV. S t r a j k i

Strajk piekarzy i rzeźników w Supraślu i Goniądzu.

W dniach 31 marca i 1 b.m. strajkowali w Supraślu i Goniądzu, powiatu białostockiego piekarze i rzeźnicy w związku z obniżaniem cen na chleb i mięso. W dniu 2 b.m. strajk ten został zlikwidowany warunkowo do czasu ustalenia cen na chleb i mięso przez komisję do badania cen, które odbędą się przy udziale delegata Starostwa Powiatowego.-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1022/30.T.
Dnia 5 kwietnia 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 14.

V. Stan bezpieczeństwa publicznego.

a/ Ważniejsze wydarzenia.

Dnia 31 ub.m. gajowy lasów majątku Trynosy w powiecie ostrowskim Osiński Franciszek zastrzelił z rewolweru mieszkańca wsi Cieszyn, gminy Komorowo, Milewskiego Jana, którego przyłapał na kradzieży drzew. Osiński został zatrzymany i przekazany Sędziemu Śledczemu w Ostrowi-Mazowieckiej, który zastosował względem niego areszt bezwzględny.

b/ Wypadki samochodowe.

Zanotowano na terenie województwa 4 wypadki samochodowe, które nie pociągnęły za sobą ofiar w ludziach.-

c/ Przestępczość kryminalna.

W bieżącym tygodniu zanotowano wypadków:

1/ czynnego wystąpienia przeciwko szeregowym P.P.	-	1,
2/ zabójstw w bójkach - -	-	1,
3/ uszkodzenia ciała w bójkach -	-	2,
4/ rozmyślnego postrzelenia - -	-	2,
5/ większych kradzieży - - -	-	1,
6/ drobnych napadów rabunkowych - - -	-	1,
7/ fałszowanie dokumentów osobistych - -	-	1,

d/ Ocena ogólna.

Stan bezpieczeństwa pod względem politycznym i kryminalnym był zadawalniający.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

ODA BIAŁOSTOCKI

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 14.

B.I-1022/30.T.

5 kwietnia 1930 roku.

7

VI. Sprawy graniczne.

a/ Nielegalne przekroczenia granicy.

W bieżącym tygodniu zatrzymano i przekazano władzom sądowym za nielegalne przekroczenie granicy:

w powiecie szczuczyńskim - 12 osób,

w powiecie augustowskim - Wasilewską Marję, mieszkankę wsi Kuków w powiecie suwalskim.-

b/ P r z e m y t .

Dnia 26 marca b.r. szeregowi straży granicznej zatrzymali we wsi Popiołki, gminy Gawrychy w powiecie kolneńskim znaczną ilość brylantów i kamieni do pierścionków.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr RB.I-1022/30.T.
Dnia 5.kwietnia 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 1

VII. Szpiegostwo, dywersja, sabotaż.

- N e g a t y w n e -

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 14 8.

VIII. V A R I A .

- N e g a t y w n e . -

OJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BB I 1129/30 T.

macyjne sprawozdanie tygodwe Nr.15 za czas od dnia 6 dnia 12 kwietnia 1930 r.

Białystok, dnia 12 kwietnia 1930 roku

T A J N E - P I L N E !

9

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Pan Dyrektor Departamentu Politycznego

w W a r s z a w i e.

Przesyłam wystaacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.15 za czas od dnia 6 do dnia 12 kwietnia 1930 roku.

Za W O J E W O D Ę :

/ S y s k a /
Naczelnik Wydziału Bezp.Publ.

Odpisy otrzymują:

1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
2/ " " w Nowogródku,
3/ " " w Brześciu nad Bugiem,
4/ " " w Warszawie,
5/ " " w Tarnopolu
6/ " " w Stanisławowie,
7/ " " w Lublinie,
8/ " " w Łodzi,
9/ Pan Prokurator Sądu Apelac. w Warszawie,
10/ " " " " w [illegible]nie,
11/ " " " Okręg. w Białymstoku,
12/ " " " " w Grodnie,
13/ " " " " w Suwałkach,
14/ " " " " w Łomży,
15/ Sam.Ref.Informac. D.O.K.III. w Grodnie,
16/ " " " " I. w Warszawie,
17/ " " " " IX. w Brześciu nad Bugiem,
18/ K.O.P. "Brygada Grodna"
19/ Wszyscy Panowie Starostowi Powiatowi Województwa Białostockiego.
20/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
21/ Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w miejscu.

H P

10

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr BB I-1129/30 T.
Białystok, dnia 12 kwietnia 1930 r

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 15.
za czas od dnia 6 do dnia 12 kwietnia 1930 r.

I. Sytuacja ogólna.

W bieżącym tygodniu dostarczono przygotowywania elementów wywrotowych do wystąpień pierwszomajowych. Charakterystyczną cechą tych przygotowań stanowi dążenie do wysunięcia w ośrodkach uprzemysłowionych i miejskich PPS. Lewicy i lewicy związkowej przeciwko PPS. i Bundowi, oraz podsycania nastrojów opozycyjnych wśród mas robotniczych, orjentujących się na PPS. i Bund, a także ulegające ich wpływom związki zawodowe. Szczegóły w tej materji zostały uwzględnione w oddzielnych sprawozdaniach do Ministerstwa.-

Z przejawów ruchu zawodowego zasługują na uwagę omówione w części szczegółowej sprawozdania konferencja Okręgowa Komisji Klasowych Zw.Zaw. w Grodnie i wydana przez Zarząd Okręgowy Związku Szoferów Kresów Wschodnich Centralne Zrzeszenie Związków Zawodowych/ w Białymstoku odezwa, skierowana przeciwko Zw. Zaw. Automobilistom /Centralna Komisja Kl.Zw Zaw./

Liczba bezrobotnych na terenie Województwa zmniejszyła się o 428.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB I-4129/30.T.
Dnia 12 kwietnia 1930 r

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.15.

II. Ruch wywrotowy

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych.

1/ Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

Powiat Grodzieński.

W związku z przygotowaniami do wystąpień pierwszomajowych dnia 30 ub.m. we wsi Brzostowiczany, gminy Brzostowica-Wielka odbyła się pod kierownictwem Nikona Konstantego próbna demonstracja komunistów.-

Dnia 3 b.m. został zatrzymany Poczymok Lejzor, mieszkaniec Skidla, podejrzewany o należenie do Komitetu Rejonowego KPZB.w Skidlu, który podczas likwidacji dnia 21 stycznia b.r. organizacji komunistycznej w Łunnie zbiegł ze Skidla przed aresztowaniem. Poczymok ukrywał się początkowo w Jeziorach, a później w Grodnie. Zatrzymanego przekazano z materjałami oskarżenia władzom sądowym.

Białystok-Miasto.

Dnia 5 b.m. około godziny 22-ej nieujawniony sprawca rzucił kamieniem, owiniętym w papier w okno mieszkania dra Józefa Tucewicza, zamieszkałego przy ulicy Sto-Jańskiej. Kamień w[illegible] 2 dwie szyby. Na papierze, w którym kamień był owinięty, ujawniono napis w języku polskim:" Masz Pan.Dziękuje za [illegible]obre le[illegible]anie więźniów politycznych".

Dnia 8 b.m. zatrzymany został na "podpunkcie" Kołotyński Zajdel, stały mieszkaniec Wielskiej-Brzostowicy w powiecie grodzieńskim, karany 4-roletniem więzieniem za działalność komunistyczną, ostatnio instruktor i technik OK KPZB. Białystok. Przy Kołotyńskim znaleziono 196 zł.gotówką i notatki w żargonie, zawierające hasła do porozumiewania się na

"podpunktach". Sołotyńskiego z materjałami oskarżenia przekazano władzom sądowym.

Dnia 11 b.m. przywieziona została z Warszawy poszukiwana Gazetą Śledczą Halpern Ita, pz."Ika", członkini listopadowej roku 1923 obsady OK.KPZB.Białystok, skazana przez Sąd Okręgowy w Białymstoku dnia 12 grudnia r.ub. z art.102 i 100 K.K. na 4 lata ciężkiego więzienia, która korzystając z przebywania na wolnej stopie, w dniu ogłoszenia wyroku przez wspomniany Sąd zbiegła przed aresztowaniem i ukrywała się we Lwowie, w Brześciu nad Bugiem i Warszawie. Dnia 12 b.m. Halpern Itę przekazano władzom sądowym.

2/ Komunistyczna Partja Polski.

Powiat Ostrowski. W nocy z dnia 27 na 28 ub.m. we wsi Jaszczółty i w lesie około stacji kolejowej Dalekie rozrzucono kilkanaście egzemplarzy odezwy p.t." Do robotników, chłopów i żołnierzy", wydanej przez OK.Czerwonej Pomocy Warszawa-Podmiejska, a nawołującej do demonstracji z dnia 6 marca b.r. i ulotki o treści "Papież, międzynarodowy kapitał i socjal faszyści szczują do wojny przeciwko ZSRR. Na straży budownictwa socjalistycznego stoi zwycięska robotniczo-chłopska armja czerwona. Robotnicy, chłopi, żołnierze. Stańcie murem w obronie państwa, robotników i chłopów, w razie wojny przechodźcie na stronę czerwonej armji, zwróćcie bagnety przeciwko dyktaturze faszystowskiej".

3/ Zjednoczenie Lewicy Chłopskiej "Samopomoc".

Powiat Borżyński. Były instruktor Wojewódzki Zjednoczenia Lewicy Chłopskiej "Samopomoc" Bolesław Falkowski w dniu 6 b.m. objeżdżał niektóre wsi w gminie Puchały, w których, nie zwołując zebrań

nawet nastroje i grunt dla ewentualnej akcji organizacyjnej na rzecz "Zjednoczenia Lewicy Chłopskiej "Samopomoc".-

4/ P.P.S. Lewica.

Komitet Białostocki. Ustalono, że prezes Komitetu Miejskiego PPS.Lewicy w Supraślu, Barewski Gabryel utrzymuje kontakt z działaczami PPS.Lewicy w Białymstoku - Przymczukiem Władysławem, Kowalem Czesławem i Żywolewskim Józefem, poszukiwanymi silnie o należenie do KPZR.

Białystok Miasto. Spodziewany jest przyjazd do Białegostoku w najbliższych dniach z instrukcjami pierwszomajowemi kierownika OK.PPS.Lewicy Białystok, P[illegible] o [illegible], który w ostatnim czasie bawił w Brześciu, [illegible] silnie.

5/ Wyroki sądowe.

W dniu 4 kwietnia b.r. w sądzie Powiatowym w Krynkach odbyła się rozprawa przeciwko 30 osobom, oskarżonym o organizowanie na terenie gminy Brzostowica-Wielka, t.zw. wiejskich komitetów kongresowych.

W wyniku rozprawy zostali skazani:

1/ Bulejko Wiera z art.124 i 138 KK. na 11 miesięcy więzienia Dzieżko Konstanty z art.124 KK. na 8 miesięcy więzienia oraz Czywiel Andrzej, Maciejko Aleksy, Nik[illegible] Michał, Tołkacz Wiera, Dzieżko Olga, Skopiec Włodzimierz, Błahodyr [illegible] Nikon Filip - z art.124 KK. na 3 miesiące więzienia każdy. W stosunku do Dzieżki Konstantego Sąd zarządził natychmiastowe aresztowanie do czasu złożenia kaucji w wysokości 300 zł. Wszyscy wymienieni są mieszkańcami wsi Brzostowiczany, gm.Brzostowica-Wielka.

2/ Mieszkańcy wsi Chmielisko, gm.Brzostowica-Wielka, Bilewicz Jan i Guliński Aleksander, pierwszy z art.124 KK. na 7 miesięcy więzi

nia, a drugi z art. 124 i 138 K.K. na 5 miesięcy więzienia. Jako środek zapobiegawczy w stosunku do Gulińskiego Sąd zastosował dozór policji.-

3/ Mieszkańcy wsi Zebry, gm. Brzostowica-Wielka: Sołoniewicz Włodzimierz na 6 miesięcy więzienia, Chwojnicki Włodzimierz na 3 miesiące więzienia, Mikulczyk Borys, Tarasiewicz Jan i Karpuś Emiljan na 2 miesiące więzienia, ~~Mikulczyk~~ każdy oraz Chwojnicki Michał na 1 miesiąc aresztu - wszyscy z art. 124 K.K.

4/ Mieszkańcy wsi Ejminowce, gminy Brzostowica-Wielka: Kislejko Aleksander z art. 124 i 138 KK na 5 miesięcy więzienia, Zdańczuk Aleksander i Gładki Filip na 2 miesiące więzienia każdy z art. 124 K.K.

5/ Mieszkańcy wsi Starzyńce, gminy Brzostowica-Wielka: Kulikowski Tymoteusz na 2 miesiące więzienia, Mieleniec Mikołaj na 5 miesięcy więzienia oraz Kiślejko Wasyl, Maciejko Mikołaj i Okulicz Jan na 2 miesiące więzienia każdy - wszyscy z art. 124 K.K. W stosunku do Mieleńca Sąd jako środek zapobiegawczy zastosował dozór policji. Ponadto Rygosik Maksym na 2 miesiące więzienia z art 124 K.K.

Oskarżeni Chiluta Piotr, Chilimon Józef, mieszkańcy wsi Ejminowce i Szymon Łazarczuk, mieszkaniec wsi Brzostowiczany, nie stawili się na rotprawę, wobec czego rozprawę przeciwko nim Sąd odroczył.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BB.I-1129/30.

Dnia 12 kwietnia 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.15.

III. Ruch zawodowy.

a/ Klasowe Związki Zawodowe.

1/ Okręgowa Komisja Klasowych Związków Zawodowych w Grodnie.

Dnia 5 b.m. w Grodnie odbyła się doroczna konferencja Okręgowej Komisji Klasowych Związków Zawodowych przy udziale około 70 osób i pod przewodnictwem Roszkowskiego Stanisława, prezesa oddziału Z.Z.K. Po złożeniu sprawozdania z działalności prezydjum Rady wywiązała się dłuższa dyskusja pomiędzy przedstawicielami PPS. i komunistami, spowodowana wystąpieniem Morawieckiego Longina przeciwko lewicy związków zawodowych. Komuniści, a zwłaszcza Gołub Kazryel, Alpert Judel i Wasserman Jakób zarzucali PPS. i Bundowi zdradę interesów robotniczych, która zdaniem ich uzewnętrzniła się specjalnie podczas ostatniego strajku robotników fabryki dykty w Grodnie i wskazywali, że związki zawodowe w Grodnie są w większości lewicowe /Lewica Związków Zawodowych/, a przeto jako takie muszą iść drogą rewolucyjną, odrzucając wszelką ugodę. Ponadto zaznaczali oni, że w dniu 1 maja lewica związków zawodowych wykaże swą liczebność i siłę przez urządzenie oddzielnego pochodu. Kończąc swe wywody, Gołub i Wasserman wystąpili z wnioskiem o wyrażenie votum nieufności prezydjum Okręgowej Komisji, wniosek ten jednakże 44-ma głosami PPS. i Bundu przeciwko 19-tu głosom Komunistów został odrzucony. Z kolei przedstawiciele PPS. i Bundu potępiali stanowisko lewicy związków zawodowych, oraz nawoływali do solidarności i urządzenia pochodu pierwszomajowego pod wspólnym sztandarem PPS., Bundu i Okręgowej Komisji Klasowych Związków Zawodowych. Wybory do prezydjum Okręgowej Komisji odłożono do dnia 10 b.m., a ustalono jedynie, że w prezydjum tej

13

otrzymają ZZK - 9 miejsc, Związek Pracowników Instytucji Użyteczności Publicznej - 6, Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Drzewnego - 9, Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Spożywczego - 6, Metalowcy - 2, Związek Budowlany - 2, Drukarze - 2, Rybacy - 3, Transportowcy - 2, Związek Pracowników Handlowych - 2 i Tytoniowcy 4 miejsca.

2/ Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Drzewnego.

W Grodnie dnia 6 b.m. odbyło się zebranie robotników fabryki dyk, na którem zarząd oddziału Związku złożył sprawozdanie z przeprowadzonych przezeń pertraktacyj z zarządem fabryki w kwestjach wypłaty zaległych zarobków i postulatów robotników. Powzięto uchwałę urządzenia jednodniowego strajku protestacyjnego, gdyby zarząd fabryki odrzucił żądania robotników, postanowiono założyć w fabryce kasę oszczędności/składka 20 gr.tygodniowo/ i wybrano komitet, który zakomunikować ma uchwały zebrania zarządowi fabryki. Do Komitetu tego weszli Szymański Stanisław, Jakowczyk Konstanty, Korzeniowski Bronisław, Wolgiel Izaak, Miemikowski Izydor i Kazimierczak Mieczysław. Ponadto na zebraniu rozpatrywana była sprawa wypowiedzenia przez zarząd fabryki w dniu 4 b.m. pracy wszystkim robotnikom /720/, w czem robotnicy dopatrują się dążenia zarządu fabryki do pozbycia się części niewygodnych mu robotników.-

3/ Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Budowlanego.

W Białymstoku dnia 4 b.m. pod przewodnictwem Jagłowskiego Władysława odbyło się zebranie członków sekcji brukarskiej. Przyjęto sprawozdanie z działalności zarządu sekcji i odpowiedź Magistratu m.Białegostoku na interwencję tegoż zarządu, że w sezonie bieżącym zatrudni przy robotach brukarskich większą ilość robotników.

Na ponownem zebraniu sekcji w dniu 11 b.m. postanowiono udzielać pomocy z kasy Związkowej bezrobotnym członkom sekcji /30 i 30/.

b/ Centralne Kreszenie Związków Zawodowych.

Zarząd Okręgowy Związku Szoferów Kresów Wschodnich w Białymstoku wydał w lutym następującej treści odezwę:" Centralny Związek Zawodowy Szoferów w Polsce Zarząd Okręgowy Kresów Wschodnich.Do wszystkich Szoferów Kresowych. Koledzy szoferzy! Już 10 lat minęło od chwili odzyskania Niepodległości Państwa Polskiego.Dziesięć lat! W przeciągu tych dziesięciu długich lat, dużo się na świecie zmieniło.Zmieniło się też i w Polsce.Ludzie pracy w przeciągu tego czasu, we wszystkich niemal gałęziach przemysłu istniejącego w Polsce zdołali się zorganizować.Niestety nie cała klasa pracująca zrozumiała doniosłość i pożytek jaki daje posiadanie własnej organizacji zawodowej.Koledzy nasi szoferzy z województw centralnych posiadają już od kilku lat swoją własną organizację Zawodową - Centralny Związek Zawodowy Szoferów,który skutecznie broni słusznych interesów szoferów - członków i pomaga im do walki legalnej o lepsze warunki pracy i płacy. Sami Koledzy przyznali ,że warunki szoferów należących do Centralnego Związku Zawodowego Szoferów są lepsze,niż tych którzy do Związku nie należą. Czy szofer nie związkowiec korzysta z ustawowego dnia pracy, czy może się domagać o podwyżkę tej marnej pensji, za którą zmuszony jest pracować po 12 i więcej godzin na dobę,wykonując pracę za dwóch ludzi,pracując jako szofer i remontując w wolnych od pracy chwilach maszynę, narażając się jednocześnie na nieprzyjemności ze strony podróżujących pasażerów, narażają swe zdrowie i życie często z powodu przeładowania samochodów pasażerami i bagażami przez nieuczciwych przedsiębiorców ciągnących z przedsiębiorstw samochodowych wielkie zyski ,wyzyskując haniebnie Waszą nieświadomość - wyzyskują brak Organizacji Zawodowej,któraby

14

mogła bronić Waszych słusznych praw. Wszak którem z was koledzy pomimo małemi wyjątkami wie coś o istnieniu w Polsce Ustawodawstwa Robotniczego, Ustaw o Ochronie Pracy, o Ubezpieczeniach, które są rozszerzane przez Rządy, powołane czynem pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego i które się cieszą zaufaniem i poparciem klasy pracującej. Koledzy! przedsiębiorcy Wasi starają się wszelkiemi sposobami odciągnąć Was od Związku a pomocni im są w tej niecnej robocie przeciw Wam - zdrajcy ogółu szoferskiego cekawistyczno-opozycyjne pachołki burżuazji. W tym celu klika łachuderskich przedsiębiorstw, mając na usługach komunistyczno-cekawistyczno-chjenopiastową zgrajcę wrogo nastrojonych wobec Rządu Polskiego i Państwa - starają się ogół szoferów umyślnie uczynić niezdolnym do domagania się o swoje słuszne Ustawą zagwarentowane prawa. Banda karjerowiczów i bankrutów politycznych, żerujących na ciele klasy pracującej - zbratani z mordercami pierwszego Prezydenta Polski, zdając dokładnie sprawę, iż z szoferami zorganizowanymi w Centralnym Związku Zawodowym Szoferów walkę przegrają - usiłują drogą podstępu wciągnąć szoferów do sztucznych związeczków "Automobilistów/ i /Mechaników Automobilowych/, które w gruncie rzeczy bronić szoferów nie mogą gdyż istnieją poto tylko aby ogół szoferów osłabić i tem łatwiej wydać na żer swoim pprzymierzeńcom Sejmowym, od których szoferzy m. Warszawy, Łodzi, Białegostoku i innych miast Polski ze wstrętem odwrócili się, dając im należną odprawę.- Zarząd Główny Centralnego Związku Zawodowego Szoferów w Polsce mieszczący się w Warszawie przy ul. Miejskiej 14, aby przyjść z jaknajskuteczniejszą pomocą wszystkim Szoferom Kresowym, utworzył w tym celu Zarząd Okręgowy Kresów Wschodnich w Białymstoku przy ul. Kilińskiego 21, zadaniem którego jest pomoc w zakładaniu oddziałów we wszystkich miastach Kresowych. Koledzy szoferzy wstępujcie licznie z pełnym zaufaniem do Waszego Związku Zawodowego- a sprawy Wasze będą pomyślnie

zakatwiono - gdyż w jedności siła. Niech żyje solidarność szoferów! Niech żyje 8 godz.dzień pracy! Niech żyje jedność zawodowa! Niech żyje wyścig Pracy Organizacyjnej! Zarząd Okręgowy Kresów Wschodnich Centralny Zw.Zawodowy Szoferów".-

c/ Chrześcijańskie Związki Zawodowe.

W Białymstoku dnia 5 b.m. odbyło się przy udziale posła Urbańskiego Franciszka zebranie Związku Dozorców Domowych pod przewodnictwem prezesa Żukowskiego Michała. Poseł Urbański omawiał sprawy sporne pomiędzy właścicielami domów i dozorcami /110/.-

d/ B e z r o b o c i e .

Według danych z dnia 11 b.m. na terenie Województwa Białostockiego pozostawało bez pracy 7195 osób, a mianowicie:

Powiat:	Ilość:	Bezrobocie dn.4 b.m.	Zmniejszenie.	Wzrost:	Pobiera zapomogi:
Augustowski	101	172	71	-	31
Białystok-Miasto	3695	4096	401	-	2507
Białostocki	986	1139	153	-	493
Grodziński	1497	1474	-	23	350
Łomżyński	313	313	-	-	228
Bielsk-Podlaski	56	155	99	-	84
Ostrołęcki	22	22	-	-	18
Ostrowski	147	142	-	5	147
Suwalski	19	20	1	-	15
Sokólski	18	32	14	-	14
Szczuczyński	68	105	37	-	58
Wołkowyski	273	120	-	153	195

Zmniejszenie - - 423.

OJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1129/30 T
nia 12 kwietnia 1930 r

tuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.15.

15

IV. S t r a j k i.

Strajk piekarzy w Grajewie.

W dniach od 4 do 6 b.m. trwał w Grajewie strajk właścicieli piekarń, zakończony nieznacznem podwyższeniem cen na pieczywo przez komisję cennikową./26/

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

OJEWODA BIAŁOSTOCKI.
Nr BB I-1129/30.T.
Dnia 12 kwietnia 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr-15.

V. Stan bezpieczeństwa publicznego.

a/ Ważniejsze wydarzenia.

Dnia 5 b.m. we wsi Grabowiec, gminy Orla w powiecie bielskim mieszkaniec tejże wsi Tarasiuk Paweł w czasie zabierania mu krowy przez sekwestratora urzędu gminnego Jakóba Wołosewicza za podatki i należności z tytułów wykonawczych Sądów Powiatowych za defraudacje leśne rzucił się z siekierą na asystującego sekwestratorowi st.posterunkowego Kotowskiego Marcelego z obsady posterunku P.P. w Orli, a następnie - po wyrwaniu mu siekiery, usiłował uderzyć szeregowego Kotowskiego Zakrzewskiego drągiem, do czego jednakże szeregowy Kotowski nie-dopuścił. Sekwestrator Wołosewicz wykonał swe czynności dopiero po przybyciu z posterunku P.P. w Orli czterech szeregowych. Tarasiuk został zatrzymany i przekazany z materjałami oskarżenia Sędziemu Śledczemu w Bielsku-Podlaskim.-

b/ P o ż a r y.

Powiat	Miejscowość	Spłonęło	Straty	Przyczyna pożaru.
Łomżyński	Wizna	stodoła, 2 chlewy, dom mieszkalny i narzędzia rolnicze.	15.000 zł.	Prawdopodobnie wskutek zbrodniczego podpalenia
Szczuczyński	wieś Kapice	dom mieszkalny.	5.000 zł.	Rozmyślne podpalenie.
	Białaszewo	wiatrak.	10.000 "	Nieustalona.
Sokólski	w.Radznin	stodoła i narzędzia rolnicze.	8.000 "	Nieostrożne obchodzenie się z ogniem.
	w.Łozowo	dom mieszk. i chlewy inwentarz żywy i martwy.	5.000 "	" " "

Sokólski	Sokółka	olejarnia	4.000 zł.	Nieostrożne obchodzenie się z ogniem.
Ostrowski	Zaręby-Kościelne	2 stodoły,	14.000 "	" " "
Ostrów-Maz.	Ostrów-Maz.	Dom letniskowy.	nieustalone.	Nieostrożne obchodzenie się z ogniem
Wołkowyski	w.Praźdniki	8 domów, 6 chlewów, 2 stodoły, 2 spichrze, 3 piwnice, zboże, inwentarz żywy i martwy.	17.000 zł.	Prawdopodobnie z podpalenia.
	Piaski	19 domów, 14 budynków gospodarczych.	235.000 zł.	Nieostrożne obchodzenie się z ogniem w domu Lwa Srula, którego rodzina, składająca się z 6 osób, poniosła śmierć w ogniu.
	w.Wiechotnica.	dom mieszkalny i piwnica.	2.850 zł.	Nieostrożne obchodzenie się z ogniem.
	os.Hołowczyce.	dom mieszkalny.	3.900 zł.	" " "
	os.Józefpol.	dom mieszkalny i stodoła.	1.700 zł.	" " "
	w.Stoki II	kuźnia	2.700 zł.	" " "
Bielski	Dubińska-Ferma	dom mieszkalny.	700 zł.	" " "

c/ Wypadki samochodowe.

Zanotowano na terenie Województwa 5 wypadków samochodowych. W 3 wypadkach 5 osób odniosło lekkie obrażenia ciała.-

d/ Przestępczość kryminalna.

W bieżącym tygodniu zanotowano wypadków:

1/ czynnego wystąpienia przeciwko szeregowym P.P. - 2,

2/ morderstw - - - - 1,

3/ usiłowań zabójstw - - - - 1

4/ zabójstw w bójkach - - 1,
5/ uszkodzenia ciała w bójkach - 2,
6/ rozmyślnego postrzelenia - 1,
7/ drobnych napadów rabunkowych - 3,
8/ kradzieży kolejowych - - 1,
9/ większych kradzieży - - 1,
10/ fałszowania dokumentów osobistych -1.

e/ Ocena ogólna.

Stan bezpieczeństwa publicznego pod względem politycznym zmianom nie uległ, zaś pod względem kryminalnym pogorszył się coś kolwiek w powiatach łomżyńskim i bielskim.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WODA BIAŁOSTOCKI

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.15.

17

BB.I.1129/30.T.

12 kwietnia 1930 roku.

VI. Sprawy graniczne.

a/ Nielegalne przekroczenia granicy.

W bieżącym tygodniu zatrzymano i przekazano władzom sądowym za nielegalne przekroczenie granicy:

w powiecie szczuczyńskim - 1 osobę;

w powiecie augustowskim - Dębską Marję i Dobrzynia Bronisława ze wsi Wysokie, gminy Dowspuda w powiecie augustowskim;

w powiecie ostrołęckim - Kowalskiego Aleksandra i Białkowskiego Aleksandra ze wsi Mejznerzyn gminy Michów w powiecie lubartowskim, oraz Kłosa Józefa i Żywicę Ignacego ze wsi Pełty, gminy Myszyniec w powiecie ostrołęckim.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 15.

Nr BB.I-1129/30 T

Dnia 12 kwietnia 1930 roku.

VII Szpiegostwo dywersja, sabotaż.

- N e g a t . -

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.15.

17

VIII. V A R I A

W związku z odrzuceniem przez Okręgowy Urząd Ziemski w Białymstoku sporządzonego wadliwie planu scalenia gruntów m.Zabłudowa w powiecie białostockim - dnia 4 b.m. przybyli do Zabłudowa geometrzy Łuszczewski i Smoliński Stanisław w celu zapowiedzenia uczestnikom scalenia terminów, w których rozpoczną na-nowo pracę, związane ze sporządzaniem nowego planu. Zwołani przez nich uczestnicy scalenia po wysłuchaniu ich wyjaśnień oświadczyli, że do żadnych prac pomiarowych nie dopuszczą, gdyż nie chcą scalenia gruntów. Geometrzy tegoż dnia odjechali do Białegostoku w celu porozumienia się z prezesem Okręgowego Urzędu Ziemskiego.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

19

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BB.I-1224/30 T.

Białystok, dn. 19 kwietnia 1930 r.

TAJNE - PILNE.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.16 za czas od dnia 13 do dnia 19-go kwietnia 1930 roku.-

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Pan Dyrektor Departamentu Politycznego

w Warszawie.

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.16 za czas od dnia 13 do 19 kwietnia 1930 roku.

WOJEWODA:

Dr Wittich

Nacz. wydz.

Odpisy otrzymują:

1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
2/ " " w Nowogródku,
3/ " " w Brześciu n/Bugiem,
4/ " " w Warszawie,
5/ " " w Tarnopolu,
6/ " " w Stanisławowie,
7/ " " w Lublinie,
8/ " " w Łodzi,
9/ Pan Prokurator Sądu Apel. w Warszawie,
10/ " " " " w Wilnie,
11/ " " " Okr. w Białymstoku,
12/ " " " " w Grodnie,
13/ " " " " w Suwałkach,
14/ " " " " w Łomży,
15/ Sam.Ref.Inform.D.O.K.III w Grodnie,
16/ " " " I w Warszawie,
17/ " " " IX w Brześciu n/B.,
18/ K.O.P. "Brygada Grodno",
19/ Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego,
20/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
21/ Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w/m. -

.E.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1224/3[illegible]
Białystok,dn.19 kwietnia 193[illegible].

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.16
za czas od dnia 13 do dnia 19 kwietnia
193[illegible] r.

20

I. Sytuacja ogólna.

Dostrzeżone w bieżącym tygodniu przejawy działalności elementów wywrotowych wiązały się przyczynowo z przygotowywaniami organizacyj komunistycznych i komunizujących do wystąpień w dniu 1-go maja. Szczegóły tych przygotowań uwzględniłem w oddzielnem sprawozdaniu do Ministerstwa, wobec czego ograniczam się do podkreślenia, że w dalszym ciągu charakterystyczną cechą traktowanych przygotowań stanowi dążenie KPP i KPZB, oraz ich agentur do wymuszenia w uprzemysłowionych ośrodkach Województwa PPS lewicy i lewicy związkowej przeciwko BBS /OKW/ i Bundowi, oraz politycznym grupom prorządowym, a niemniej także nastawienie w kierunku zaostrzenia nastrojów opozycyjnych wśród robotników, orjentujących się na stronnictwo opozycyjne.

Przejawy tego nastawienia uzewnętrzniały się w ruchu zawodowym, w którym najważniejszym momentem były przygotowania związków zawodowych do obchodu pierwszomajowego.

Na rynku pracy notowano zmniejszenie się bezrobocia wskutek lepszej konjunktury w poszczególnych gałęziach przemysłu, sezonowej emigracji, rozpoczęcia się wiosennego sezonu robót budowlanych i rozszerzenia robót inwestycyjnych przez samorządy.

Okoliczność ta, a także udzielenie z przydzielonych mi przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej kredytów

na pomoc dla bezrobotnych z przeznaczeniem na zatrudnienie bezrobotnych przy robotach o charakterze publicznym:

10.000 złotych na zatrudnienie bezrobotnych przy robotach drogowych na terenie powiatu łomżyńskiego.

8.000 złotych dla Magistratu w Łomży na zatrudnienie bezrobotnych przy robotach miejskich, ewentualny dalszy przydział kredytu dla Łomży nastąpić może po uzupełnieniu aparatu technicznego.

10.000 złotych dla Magistratu m.Suwałk i 1500 zł. dla Magistratu Sejn na zatrudnienie bezrobotnych przy robotach miejskich.

20.000 złotych na zatrudnienie bezrobotnych na terenie powiatu białostockiego przy robotach drogowych.

1500 złotych dla Magistratu m.Sokółki na roboty o charakterze publicznym, pozwalają mi stwierdzić, że w chwili obecnej kwestja bezrobocia w sensie jej nagłości została na okres kilku najbliższych miesięcy rozwiązana.-

-.-.-.-.-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BB.I-1224/30.T.

ża 19 kwietnia 1 9 3 0 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.16

21

II.Ruch wywrotowy.

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych.

1/ Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

Powiat Grodzieński.

Dnia 11 bm. około godz.22-ej w Grodnie przy ulicy Pocztowej Nr.1 na przewodach telefonicznych został zawieszony transparent z napisem w języku polskim: "Niech żyje 1 maj - dzień walki rewolucyjnej mas pracujących" z jednej i "G.O.K.KPZB". - z drugiej strony.

W wyniku przeprowadzonego dochodzenia w sprawie demonstracyj antypaństwowej we wsi Brzostowiczany w dniu 30 marca b.r., o czem doniosłem w poprzedniem sprawozdaniu tygodniowem - ustalono, że rzeczywiście demonstracja taka miała miejsce. Zatrzymano Błahodyra Włodzimierza, Nikona Konstantego i Nikona Maksyma, organizatorów demonstracji, których przekazano z materjałami oskarżenia do dyspozycji władz sądowych.

Według posiadanych informacyj przed kilku dniami wyjechał w drodze nielegalnej do Argentyny Adelski Abram wybitny działacz komunistyczny na terenie Indury, który zbiegł przed służbą wojskową.-

Powiat Białostocki.

Dnia 16 b.m. na st.kol.Waliły, gm.Gródek około porannu wywieszono na drzewie transparent z napisami w języku rosyjskim "Precz z faszystowskim terorem Piłsudskiego

"Niech żyje Sowiecka Białoruś KPZB".

Pod zarzutem wywieszania tego transparentu został zatrzymany Dziemiański Jan z Gródka, zastępca sekretarza Koła TSB w Gródku. Zatrzymany Dziemiański przyznał się do winy wywieszenia transparentu.-

Białystok miasto.

Dnia 12 bm. o godzinie 13 w czasie wychodzenia robotników z fabryki Zylbermana przy ul.Polnej Nr.25 - dwuch nieznanych osobników usiłowało przemawiać do robotników, jednakże wskutek nieprzychylnego ustosunkowania się do nich robotnicy przemawiać zamiechali, natomiast rozrzucili kilkaziesiąt egzemplarzy odezwy w żargonie, odbitej na szapirografie - powielaczu, wydanej przez Białostocki Okręgowy Komitet KPZB w lutym br. pt. "Do wszystkich robotników i włościan", omawiające ogólny kryzys w Polsce, a szczególnie w Białymstoku i wzywające do politycznego strajku i zbrojnego powstania. Rozrzucone egzemplarze odezwy zostały przez robotników pozbierane i spalone w fabrycznym piecu tejże fabryki.

Dnia 14 bm. o godz.16 min.15 kilku młodych żydów usiłowało urządzić masówkę komunistyczną w czasie zmiany wychodzenia robotników z fabryki Zylberbłata przy ul.Białostoczańskiej 7. i fabryki Morocha przy tejże ulicy Nr.9. Na widok przybyłej na miejsce policji osobnicy ci rozbiegli się. Z pośród nich został zatrzymany Jabłonko Wolf, syn Dawida i Fejgi, urodzony w 1912 roku, kawaler, zam.przy ul.Nowy-Świat 2[illegible], krawiec, członek Oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Odzieżowego, który w dniu 15 b.m. zwolniony został z braku konkretnych dowodów winy.-

22

Powiat Szczuczyński.

Z pośród osób pozostających w Szczuczynie pod dozorem policji za działalność antypaństwową wyjechała w niewiadomym kierunku Rochla Edelson.-

2/ Komunistyczna Partja Polski.

Powiat Łomżyński.

Ze źródeł konfidencjonalnych uzyskano informacje, że w dniu 11 bm. w synagodze w Rutkach odbyło się zebranie KZMP zwołane przez Hersza Jedwabińskiego z Rutek, na którem wspomniany Jedwabiński czytał artykuł z gazety "Wolnomyśliciel", a nie zrozumiałe dla obecnych słowa wyjaśniał po żydowsku. Obecni byli: Pejsach Czyżewski, Mordchaj Bursztyn, Icek Bursztyn, Lejba Czyżewski i Mejrym Rutkiewicz wszyscy z Rutek.

Dnia 13 bm. odbyła się masówka w lesie koło Rutek, na której Kurek Aron Lejba z Rutek wygłosił referat o konieczności rozwoju sportu w śród młodzieży robotniczej. Na tejże masówce omawiane były sprawy obchodu dnia 1-go maja. W dyskusji zabierali głos: Jedwabiński Hersz, Kuropatwa Chawa, i Sokół Szoszka. Na masówce byli obecni: Poczczywski Moszko Wołożnik Dawid, Wołożnik Mordko, Kuropatwa Szyja, Jedwabiński Hersz, Szwarcbort Jankiel-Nisel, Wierzba Judel, Rajter Lejba, Rajter Jankiel Moszko, Kuropatwa Jankiel, Rutkiewicz Abram, Rubin, Kurek Aron-Lejba, Bursztejn Sora, Sokół Soszka, Kuźniak Chaja, Sokół Bejla, Wierzba Chawa i Kuropatwa Chawa. Przed masówką w gronie wyżej wymienionych widziany był były instruktor Zjednoczenia Lewicy Chłopskiej "Samopomoc"

Falkowski Bolesław, który w masówce udziału nie brał.

Dnia 15 bm. w Łomży rozrzucono:

1/ 5 egzemplarzy broszurki p.t."Od Bartla do Bartla", wydanej przez KC KPP, Warszawa, luty 1930;

2/ 14 egzemplarzy odezwy KC KPP z marca br. pt."Towarzysze robotnicy i chłopi";

3/ 8 egzemplarzy styczniowego r.b. numeru "Z pola walki";

4/ 13 egzemplarzy lutowego numeru rb. "Czerwonego Sztandaru";

5/ 29 egzemplarzy ulotki p.t. "Do robotników i chłopów Polski, Rumunji, Łotwy, Litwy, Estonji i Finlandji", wydanej w Berlinie w marcu b.r. przez Międzynarodowy Komitet Związku Przyjaciół ZSSR;

6/ 3 egzemplarze broszury KC KPP z marca b.r. pT."Do walki z bezrobociem;

6/ 5 egzemplarzy odezwy KC KPP p.t."Robotnicy i chłopi". Wszyscy wyzyskiwani i uciemiężeni przez krwawe rządy dyktatury faszystowskiej";

7/ 10 egzemplarzy odezwy KC KPP z kwietnia b.r. w żargonie p.t. "Robotnicy,rolnicy i masy uciemiężone";

8/ 1 egzemplarz odezwy KC KPP z kwietnia b.r. p.t."Robotnicy i chłopi Polski,Ukrainy Zachodniej i Białorusi Zachodniej";

9/ 1 egzemplarz numer 3, 4"Towarzysza".-

3/ P.P.S. Lewica.

Powiat Białostocki.

Komitet Miejski P.P.S.Lewicy w Supraślu otrzymał okólnik z Zarządu Głównego z dnia 3 b.m. w sprawie obchodu dnia 1 maja i akcji wśród robotników rolnych. W dniach najbliższych ma się odbyć zebranie członków Komitetu, na którem napadnie

93

decyzja co do ewentualnego urządzenia pochodu 1-maj
względnie przyłączenia się do takiegoż pochodu w
Białymstoku
ku.-

4/ Zjednoczenie Lewicy Chłopskiej "Samopomoc".

Powiat Białostocki.

W dniu 15 b.m. zostali zwolnieni z więzienia i oddani pod dozór policyjny aresztowani w dniu 1 lutego b.r. organizator Związku Lewicy Chłopskiej "Samopomoc" na powiat białostocki Guzowski Jan i sekretarz osobisty Guzowskiego Arciszewski Michał.-

.-o-o-.-.

...DA BIAŁOSTOCKI Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.16.

I-1224/30.T.

...tnia 1930r.

III. Ruch zawodowy.

a/ Klasowe Związki Zawodowe.

Związek Zawodowy Robotników hut szklanych i szlifierni luster w R.P.

Powiat Grodzieński.

Dnia 13 b.m. w Grodnie odbyło się zebranie Robotników huty szklanej przy udziale delegata Zarządu Głównego Związku, Cieślaka Franciszka z Piotrkowa. Omawiano sprawę zreorganizowania i usprawnienia działalności z Oddziału Związku w Grodnie, gdyż obecnie oddział ten działalności nie przejawia. Ponadto omawiano sprawy usiłowania obniżenia płac robotnikom huty o 15%, przyczem postanowiono uczynić odpowiednie starania, by nie dopuścić do tego. W przemówieniu swem delegat Cieślik nawoływał do popierania Związku i solidarności. Następnie wybrano do Komisji organizacyjnej, mającej na celu przeprowadzenie reorganizacji oddziału: Koniecka Stanisława, Wilczyńskiego Stanisława, Langnera Jana i Siwicza Jana /40 osób/.-

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Drzewnego.

Powiat Grodzieński.

Dnia 13 b.m. w Porzeczu odbyło się zebranie członków lokalnej sekcji Związku Zawodowych Robotników Przemysłu Drzewnego. Omawiano sprawę organizacyjną i obchodu na 1-go maja, oraz wysłuchano sprawozdania delegatów odbytej w dniu 6 b.m. konferencji Okręgowej Komisji Klasowych Związków Za-

24

wodowych w Grodnie. Przemawiali: Jaworski Jan, Mordosewicz i Wasilewski Edward. Dzień 1-go maja postanowiono uczcić przez powstrzymanie się od pracy oraz urządzenia odczytu, przedstawienia i zabawy. Członek sekcji Gilewski postawił wniosek, aby od tych członków Związku, którzy będą pracowali w dniu 1-go maja ściągnąć po 1 zł. kary, zaś Obuchowski zaproponował ukarać takich członków grzywną w wysokości całodziennego zarobku. Zebrani uchwalili wniosek Obuchowskiego.

Dnia 6 b.m. w Druskienikach odbyło się organizacyjne zebranie Lokalnego Oddziału Związku. Zebranie zorganizował sekretarz Okręgowego Komitetu Klasowych Związków Zawodowych w Grodnie Morawiecki Longin, który wygłosił dłuższe przemówienie na temat znaczenia i działalności związków zawodowych, oraz wzywał zebranych do solidarności i zapisywania się na członków związku. Po wysłuchaniu przemówienia zebrani postanowili założyć oddział związku, przyczem wybrano zarząd w składzie 13 osób. /120 osób/.-

Powiat Augustowski.

Dnia 23 marca br. do wsi Mikaszówka, gminy Kurjanka przyjeżdżał Andrzejewski Feliks wraz z Wysockim Bronisławem /RPS OKM/ z ramienia Oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Drzewnego w Augustowie i zwołał zebranie organizacyjne w celu utworzenia poddziałów związku. Na zebranie przybyło 60 osób. Andrzejewski udowadniał że zebrani są wyzyskiwani przez przedsiębiorców, a będąc niezorganizowanymi nie mają możności wysuwania nieprawości i krzywd jakie im się dzieją. Zebranie efektów organizacyjnych nie dało.-

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Chemicznego.

Powiat Wołkowyski.

W Rosi /fabryka cementu "Wysoka"/ kolportowana była

odezwa Zarządu Głównego Ogólno-Krajowego Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Drzewnego z lutego b.r. p.t."Do robotników i robotnic Przemysłu Cementowego", której egzemplarz Ministerstwu przesyłam.-

Z.Z.K.

Powiat Wołkowyski.

Dnia 9 b.m. w Wołkowysku odbyło się zebranie oddziału ZZK pod przewodnictwem prezesa Grzelaka Aleksandra, który omawiał warunki pracy i dążenia kolejarzy do polepszenia warunków bytowania. M.in.Grzelak zaznaczył, że obecny Minister Komunikacji ma ustąpić, jego zaś miejsce ma zająć pułkownik, co w konsekwencji spowoduje pogorszenie się sytuacji kolejarzy / 50/.-

Związek Zawodowy Robotników Rolnych R.P.

Powiat Wołkowyski.

Na terenie powiatu działa znajdujący się w stadjum organizacji Oddział Związku z zakresem działania na powiaty wołkowyski, słonimski, sokólski, grodzieński, suwalski i augustowski. Instruktorem oddziału jest Chaciej Wiktor, a sekretarzem Bernacki Adam. Oddział liczy we wspomnianych powiatach około 1800 członków, z czego na powiat wołkowyski przypada do 150. Do związku należy przeważnie służba dworska, oraz część drobnych posiadaczy rolnych. W maju względnie czerwcu b.r. ma się odbyć ogólny zjazd delegatów, na którym zostaną dokonane wybory do Zarządu Oddziału.

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Skórzanego.

Powiat Szczuczyński.

Dnia 12 b.m. w Grajewie odbyło się walne zebranie członków oddziału Związku, na którem dokonano wyborów do nowego zarządu.

25

owiat	Ilość	Bezrobocie dnia 1l b.m.	Zmniejszenie	Wzrost	Pobiera zapomogi.
Augustowski	102	101	-	1	22
Białystok-miasto	3595	3695	100	-	2367
Białostocki	803	986	183	-	423
Grodzieński	1487	1497	10	-	348
Łomżyński	260	313	53	-	313
Bielsk-Podlaski	106	56	-	50	134
Ostrołęcki	18	22	4	-	18
Ostrowski	139	147	8	-	139
Suwalski	19	19	-	-	15
Sokólski	18	18	-	-	14
Szczuczyński	68	68	-	-	58
Wołkowyski	260	273	13	-	206

Zmniejszenie 371

Powiat Łomżyński.

Sytuacja na rynku pracy uległa znacznej poprawie dzięki uruchomieniu szeregu robót sezonowych polnych i budowlanych. Nastroje wśród bezrobotnych, z których część pobiera zasiłki z Funduszu Bezrobocia część zaś zatrudniona jest przez Magistrat m:Łomży i Wydział Powiatowy są mogą zadawalniające, aczkolwiek prowadzo jest wśród nich agitacja elementów wywrotowych w związku z kampanją pierwszomajową.-

którego skład weszli: Szepszel Wertman /sjonista/ - prezes, Michelson Owsiej /sjonista/ - sekretarz i Cieśluk Icko /sjonista/ - wiceprezes, oraz Gałaj Berek /sjonista/ i Antoni Płacicki /bezpartyjny/ - członkowie zarządu /15/.-

b/ Związki Rzemieślnicze i cechy.

Białystok-miasto.

Dnia 16 b.m. odbyło się zebranie członków sekcji przędzalni zarobkowych pod przewodnictwem Mielnickiego Pejsacha. Omawiano sprawę obecnego kryzysu w przemyśle włókienniczym, przyczem podkreślono, że przeszło 80% przędzalni zarobkowych zawiesiło pracę /86/.-

c/ Związki i Stowarzyszenia urzędnicze.

Białystok- miasto.

Dnia 15 b.m. pod przewodnictwem Józefa Wilhelmi odbyło się walne zebranie członków Stowarzyszenia Urzędników Sądowych. Na zebraniu dokonano wyborów do nowego zarządu, w którego skład weszli: Wilhelmi Józef - prezes, Filipowicz Włodzimierz - wiceprezes, Oporczyński Wincenty - sekretarz, Wojciechowski Ignacy - skarbnik, oraz zastępców Sidorczuk Aleksander, Jakubowski Kazimierz i Szempel Wilhelm /25/.-

d/ Bezrobocie.

Według danych z dnia 18 b.m. na terenie Województwa Białostockiego pozostawało bez pracy 6875 osób, a mianowicie:

26

Powiat Szczuczyński.

Dnia 10 b.m. odbyło się w Szczuczynie posiedzenie Komitetu bezrobotnych. Postanowiono przekazać opiece społecznej do podziału 820 zł. Pozostałą zaś w kasie sumę 400 zł. użyć na roboty miejskie, celem zatrudnienia bezrobotnych.-

Powiat Białostocki.

W związku z wstrzymaniem z powodu wyczerpnia kredytów robót prowadzonych w celu zatrudnienia bezrobotnych, wśród tych ostatnich powstały fermenty, które zakończyły się interwencją u Starosty Powiatowego delegacyj bezrobotnych z Michałowa i Choroszczy.-

.-.-.-.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.[illegible].I-1224/30.T.
Dnia 1. kwietnia 1930r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.1[illegible]

IV S t r a j k i.

Strajk robotników fabryki dykt w Grodnie.

Z powodu niewypłacenia przez zarząd fabryki dykt w Grodnie zaległych zarobków robotnikom w dniu 8 b.m. robotnicy na znak protestu urządzili jednogodzinny strajk w czasie od godz.14.30 do godz.15.30. Dnia 9 b.m. strajk ten został powtórzony. Tegoż dnia na skutek przyrzeczenia ze strony zarządu fabryki, że wypłata zaległych zarobków będzie uskuteczniona w sobotę, robotnicy przystąpili do pracy. Przebieg strajku był spokojny.-

-.-.-.-.-

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.16.

Nr.BB.I-1224/30.T.

Dnia 19 kwietnia 1930r.

V.Stan bezpieczeństwa publicznego.

a/ P o ż a r y.

Powiat	Miejscowość	Spłonęło	Straty	Przyczyna pożaru.
Ostrowski	wieś Gąsiorowo	dom,chlew. sprzęty i narzędzia rolnicze.	2000zł.	wadliwe urządzenie.
"	Ostrów-Mazowiecka	chlew i stodoła	300zł.	Zaprószenie ognia przez dzieci
Bielsk-Podlaski	folw.Stefanowo	stodoła ze zbożem,narzędzia rolnicze i 7 sztuk bydła	30000 zł.	Zaprószenie ognia przez służbę folwarczną.
"	wieś Białka	dom,3 stodoły, 4 chlewy,zboże i 17 szt. inwentarza żywego.	2000 zł.	Zapalenie się sadzy w kominie.
Wys.-Mazowiecki	" Gródek	3 stodoły i 6 chlewów.	8500 zł.	Nieostrożne obchodzenie się z ogniem
Sokólski	" Orlinek	stodoła chlew, i wozownia	2000 zł.	rozmyślne podpalenie
"	" Zalesie	stodoła,chlew, szopa i 14 owiec.	10000 zł.	nieustalono

b/ Wypadki samochodowe.

Zanotowano na terenie Województwa 4 wypadki samochodowe,które nie pociągnęły za sobą ofiar w ludziach.

c/ Przestępczość kryminalna.

W bieżącym tygodniu zanotowano wypadków:

1/ Czynnego wystąpienia przeciwko szeregowym P.P. - 1
2/ Morderstw - 1.
3/ Usiłowań zabójstw - 1.
4/ Zabójstw w bójkach - 1.
5/ Uszkodzenia ciała w bójkach - 1.
6/ Rozmyślnego postrzelenia - 1.
7/ Drobnych napadów rabunkowych - 3.
8/ Kradzieży kolejowych - 1.
9/ Większych kradzieży - 4.
10/ Fałszowania dokumentów osobistych - 1.

Powiat Sokólski.

Dnia 15 bm. została zlikwidowana banda zawodowych złodziei włamywaczy, która działała na terenie miasta i okolic Sokółki. W skład bandy wchodzili: mieszkańcy Białegostoku: Władysław Jarocki /bierut/ oraz mieszkańcy wsi Kurowszczyzna powiatu sokólskiego Józef i Adolf Reśko. Wymienionym udowodniono winę 12 kradzieży z włamaniem. Wszystkich przekazano władzom sądowym. Paserem był Zundel Palter, mieszkaniec Białegostoku.

d/ Sprawy ogólne.

Stan bezpieczeństwa pod względem politycznym i kryminalnym był zadawalniający.-

WOJEWÓDZTWO BIAŁOSTOCKIE Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.16.

Nr.BB.I-1224/30.T.

Dnia 19 kwietnia 1930r.

27

VI. Sprawy graniczne.

a/ Nielegalne przekroczenie granicy.

W bieżącym tygodniu zatrzymano i przekazano władzom sądowym za nielegalne przekroczenie granicy:
w powiecie ostrołęckim Bolesław Wróbel, mieszkaniec wsi Pełty gminy Myszyniec, powiatu ostrołęckiego; w powiecie augustowskim Józef Wasilkiewicz ze wsi Grzywna, gminy Hornica w powiecie grodzieńskim.-

b/ P r z e m y t.

Powiat Białostocki.

Dnia 10 b.m. szeregowi Policji Państwowej w obsadzie posterunku Wasilkowie zatrzymali tamże samochód ciężarowy, na którym znaleziono 530 kilo rodzynek i 197 kilo pestek suszonych przemycanych z Niemiec. Przewożącego ładunek Karpa Mojżesza lat 32 zam. w Białymstoku przy ul. Giełdowej Nr.9 zatrzymano i wraz z przemytem przekazano do dyspozycji Urzędu Celnego w Grajewie.-

c/ Informacje z zagranicy.

Powiat Szczuczyński.

Stacjonowany w Ełku szwadron 2 pułku kawalerji ma zostać w letnich miesiącach roku ubiegłego przeniesiony do Olsztyna, wobec czego Ełk zostanie bez wojska. Ludność Ełku z przeniesieniem szwadronu jest niezadowolona i stara się u

kompetentnych władz o uzyskanie zmiany decyzji i pozostawienie wspomnianego szwadronu na miejscu. Jako motyw wysuwana jest bliskość granicy i rzekome zamiary ewakuacyjne Polski w stosunku do Mazurów.-

.o.o.o.o. .

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1224/30.T.
Dnia 19 kwietnia 1930r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr. 29

VII. Szpiegostwo, dywersja, sabotaż.

Powiat Grodzieński.

W wyniku wywiadu prowadzonego w dalszym ciągu dochodzenia w sprawie szpiegowskiej Siniłły Aleksandra i inn. sprawozdanie do Ministerstwa z dnia 9/IV. 1930r.Nr.BB.II/1101. ustalono, że pięciu pozostałych na wolności członków tej organizacji pozostaje nadal na usługach wojskowego wywiadu litewskiego i że ich akcją szpiegowską kieruje: Kondratowicz Tomasz ze wsi Mordasowo gminy Marcinkańce /brat aresztowanego w styczniu b.r. Kondratowicza Rafała/ i Wiżgiel Dominik ze wsi Linica gminy Koniawa powiatu wileńsko-trockiego, znany członek jednej z band partyzanckich litewsko-białoruskiej w roku 1922/23, karany przez Sąd Okręgowy w Grodnie z art.100 i 102 K.K. czteroletnim ciężkim więzieniem.

W związku z powyższem i na skutek polecenia władz sądowych aresztowano:

1/ Kondratowicza Tomasza, u którego podczas rewizji odnaleziono szyfr ukryty w stodole, 2 szkice pogranicza litewskiego, szereg listów i notatek o treści podejrzanej oraz 72 dolary, 335 zł., 5 rubli w złocie i 2 lity otrzymane od policjanta litewskiego Paczkowskiego za udzielone informacje wywiadowi litewskiemu.

2/ Wiżgiela Dominika, u którego przy rewizji znaleziono szereg listów i notatek w języku litewskiem o treści podejrzanej.

3/ Kondratowicza Saturna, zam.we wsi Mordasowo gminy Marcinkańce /brat Tomasza/.

4/ Miciutiewicza Michała, zam.we wsi Przekaje, gm. Orany, pow. wileńsko-trockiego, u którego znaleziono również szereg listów i notatek o treści podejrzanej.

5/ Trojanowicz Walerję, zam. we [illegible] Kobele, gminy Bersaty, powiatu grodzieńskiego, mąż której Antoni został aresztowany w styczniu b.r. i znajduje się w więzieniu w Grodnie.

Ponadto ustalono, że w omawianej aferze szpiegowskiej zamieszkani są: sierżant K.O.P. Ozyż, szeregowiec K.O.P. Buśko z placówki Przekaje i jeden szeregowiec nieustalonego nazwiska, również z placówki Przekaje. Dalsze wywiady w tej sprawie prowadzi oficer wywiadowczy 23 Baonu K.O.P. w Oranach.

W dniu 7 b.m. został zatrzymany przez placówkę K.O.P. we wsi Hołowińczyce, gminy Sopoćkinie, powiatu augustowskiego podczas usiłowania nielegalnego przekroczenia granicy na stronę litewską Paszkowski Eugenjusz. Paszkowski zeznał, że w połowie marca b.r. poznał przygodnie na dworcu wschodnim w Warszawie osobnika, który zaproponował mu udać się na Litwę i jednocześnie polecił zebrać informacje o nastrojach ludności na pograniczu i informacje te zakomunikować władzom litewskim. Paszkowski zgodził się na to, gdyż wspomniany osobnik powiedział mu, że na Litwie będzie mógł kształcić się na koszt rządowy, co było głównym celem Paszkowskiego. Materjałów szpiegowskich przy Paszkowskim nie znaleziono. Natomiast znaleziono szereg utworów pisarskich, pisanych przez niego. Paszkowski czyni wrażenie człowieka upośledzonego umysłowo.-

.0.0.0.0.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1224/30.T.
Dnia 19 kwietnia 1930r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe N.16.

VIII VARIA.

Dnia 10 b.m. w Sądzie Powiatowym w Sokółce odbyła się rozprawa przeciwko 10-iu mieszkańcom gminy Zalesie w powiecie sokólskim, oskarżonym o nieposzanowanie władzy /niedostosowanie się do wezwania policji do rozejścia się/podczas zwróconego bez zezwolenia władzy przez posła Sawickiego Adolfa ze Stronnictwa Chłopskiego wiecu we wsi Zalesie dnia 3 września 1929r.

Z pośród oskarżonych Sąd skazał 8-m- a rt.130 K.K. na 40 złotych grzywny. 2-ch zaś uniewinnił-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.HB.I-1288/30.T.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.17 za czas od dnia 20 do dnia 26-go kwietnia 1930 roku.-

Białystok, dnia 29 kwietnia 1930 roku

31

T A J N E - P I L N E !

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Pan Dyrektor Departamentu Politycznego

w W a r s z a w i e

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.17 za czas od dnia 20 do 26 kwietnia 1930 roku.-

W O J E W O D A :

Odpisy otrzymują:

1/ Pan Wojewoda w Wilnie
2/ " " w Nowogródku
3/ " " w Brześciu nad Bugiem,
4/ " " w Warszawie,
5/ " " w Tarnopolu,
6/ " " w Stanisławowie,
7/ " " w Lublinie,
8/ " " w Łodzi,
9/ Pan Prokurator Sądu Apelac. w Warszawie,
10/ " " " " w Wilnie,
11/ " " " Okręg. w Białymstoku,
12/ " " " " w Grodnie,
13/ " " " " w Łomży,
14/ " " " " w Suwałkach,
15/ Sam.Ref.Informac. D.O.K.III. w Grodnie,
16/ " " " " " w Warszawie,
17/ K.O.P. "Brygada Grodno" IX. w Brześciu nad Bugiem,
18/ Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego,
19/ Pan Starosta Grodzki w miejscu.
20/ Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w/m.

I.T.

OJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1288/30.T.
ałystok, dnia 26 kwietnia 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.17.
za czas od dnia 20 do dnia 26 kwietnia 1930 roku.

I. Sytuacja ogólna.

W bieżącym tygodniu organizacje wywrotowe prowadziły już całkowicie intensywną i określoną w formach kampanję przygotowawczą do obchodu w dniu pierwszego maja, przyczem najczęściej usiłowały nadać tej kampanji pozory legalności przez wciąganie do niej PPS.Lewicy i pod lewicy związkowej, których firmą zamierzają zorganizować pochody pierwszomajowe w Łomży, Grodnie i Białymstoku.-

Szczegóły traktowanej kampanji uwzględniłem w specjalnych opracowaniach do Ministerstwa.-

Poza tą Kampanją ruch wywrotowy nie nastręczył mi bardziej charakterystycznych spostrzeżeń.-

W stanie bezpieczeństwa publicznego zasadnicze zmiany nie zaszły.

Na rynku pracy dostrzegane były zmniejszanie się bezrobocia, odprężanie nastrojów bezrobotnych i wysiłki elementów wywrotowych w kierunku zainteresowania bezrobotnych kampanją pierwszomajową.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWODA·BIAŁOSTOCKI.
Nr.BB.I-1233/30.T.
Dnia 26 kwietnia 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.17.

II. Ruch wywrotowy.

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych.

1/ Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

Powiat Bielsk-Podlaski. Komuniści żydzi w Siemiatyczach zamierzają rozrzucić w dniu 1 maja większą ilość wydawnictw pierwszomajowych, które rzekomo organizacja KPZB. w Siemiatyczach już otrzymała. Ponadto projektowany jest przez komunistów włączenie się ich w charakterze samodzielnej grupy do pierwszomajowego pochodu bundu i następnie rozbicie go.

Przedpierwszomajowe zebrania komunistów w Siemiatyczach odbywają się w lokalu Minkiesów, względnie - o ile dzień jest pogodny - poza miastem.-

Do m.Siemiatycz i Mielnika dość często przyjeżdża z Kleszczel siostra Rubinsztejna Manesa, znanego działacza komunistycznego, karanego już sądownie i poszukiwanego obecnie za działalność komunistyczną. Ma ona pełnić funkcje kurjerki partyjnej, obsługującej komórki w Kleszczelach, Siemiatyczach i Mielniku. Rubinsztejnówna bawiła ostatnio w Siemiatyczach dnia 17. b.m.-

Białystok-Miasto. W nocy z dnia 20 na 21 b.m. w Białymstoku obok koszar 10 pułku ułanów na przewodach telefonicznych został zawieszony transparent z napisem w języku polskim: "Robotnicy, chłopi i żołnierze. W wojnie imperjalistycznej stańcie w szeregach czerwonej armji. Towarzysze zbliża się dzień 1-go maja,-wszyscy pod sztandar KP.ZUK".

Dnia 23 b.m. w Białymstoku w posesji przy ulicy Nowy-Św. 29 znaleziono paczkę, zawierającą:

33

1/ 28 egzemplarzy odezwy w języku polskim /odbitej na szapirografie/p.t."Do wszystkich młodocianych robotników i chłopów", wydanej przez Miejski Komitet przy ZMK. w Białymstoku;

2/ 3 egzemplarze tejże odezwy w żargonie;

3/ referat na 4 kartkach, odbijany na powielaczu, zatytułowany: "Stan Komunistycznej Międzynarodówki Młodzieży.- Zwrot ku pracy masowej. Tezy rozszerzonego Komitetu Wykonawczego K.M. /listopad 1929 r./ Do referatów tt.Manuilskiego i Tatarowa, - wydanie Komitetu Centralnego Kom.Zw.Młodz.Polski;

4/ 3 egzemplarze odezwy w języku polskim/odbitej na powielaczu/ p.t."Do wszystkich dzieci robotniczych i chłopskich, dzieci szkół, fabryk, folwarków i ulicy. Dzieci robotnicze i chłopskie", - wydanej przez Kom.Zw.Młodzieży Polski - Centralne Biuro Kom.Org.Dzieci "Pioner" w Polsce - m.marzec 1930 r.;

5/ 20 egz. odezw w języku polskim p.t."Do strajku powszechnego, do demonstracji ulicznych w dniu 1 maja wydanej przez KOKPZB. w kwietniu 1930 r.;

6/ 11 egz. odezwy w żargonie o demonstracji w dniu 1-go maja;

7/ 9 egzempl.pierwszomajowej odezwy w języku polskim, wydanej przez Kom.Centralny Kom.Partji Biał.Zachodniej w kwietniu 1930 r.;

8/ Komunikat prasowy w języku polskim/Nr.6/ na 8 kartach/stronicach/, wydany przez Czerwoną Pomoc w Polsce "Mopr", Warszawa dnia 15 marca 1930 r. p.t."Demonstracje w międzynarodowym dniu walki bezrobotnych w Warszawie, Łodzi, Katowicach, Zagłębiu, Bydgoszczy i Sanoku, starcia z policją i wojskiem;

9/ 1 antyreligijny plakat o 2 stronicach p.t." W dniu 19 marca do walki z czarną międzynarodówką, co ochrony z ZSSR. Jednodniówka Kom. Centr.Zw.Młodz.Kom. Polski-marzec 1930 r."-

Komitet Miejski ZMK.ZB.Białystok wydał odbitą na szapirografie następującej treści odezwę:

" Do wszystkich młodocianych robotników i chłopów. W chwili ostrego kryzysu gospodarczego i prędkim procesie rozkładania się kar fasz.państw. W chwili gorączkowo przygotowań wojennych przeciwko Rosji Radzieckiej wypada klasie i robotniczej i włościaństwo, obchodzić święto walki pierwszego maja. Dyk.fasz.Polski zastosowała wszelkie środki, aby na koszta proletarjatu i włościaństwo, częściowo wstrzymać kryzys gospodarczy i polityczny. Specjalnie możemy to zauważyć, u młodzieży robotniczej i chłopskiej. Dyk. fasz.gorączkowo szykuje się do napadk na jedynne państwa robotniczej Rosja Rad. Nadal będą zmuszali młodzież robotniczą do przelewu krwi przeciwko ojczyźnie proletarjatu do zwalczania własnej twierdzy. Tam gdzie klasa robotnicza i włościanie w dniu 1-go maja obrzynają plony swej pracy. Tam gdzie przyspieszonym krokiem idzie się ku socjalizmu. W dniu 1-go maja pitrzebuje głosno grzmiać hasło Ręce precz od ZSSR. Żołnierze,robotnice i chłopy. W decydującej chwili wyciągnicie braterską dłoń do czerwonej armji w walce przeciwko waszym wrogom klasowym. Solidaryzujcie się z Rosją Rad. przez zbieranie pieniędzy na POLEMIOT dla czerwonej armji obroncy światowego proletarjatu. Straszny jest położenie młod.rob.w Białorusi Zach. W okresie okupacji fasz. Także nielepiej u nas w Białymstoku, Ogromną ilość bezrobotnych. Głodowe płace pracujących. /5-8 zł. na tydzień handlowcy-papiernicy/ kap.racjonalizacja/huta -szklana/ 10-18 godz.dzien pracy /piekarzy-papiernicy/ są to dary fasz.dyk.dla młodzieży robotniczej. W dniu święta walki musimy rzucić hasło PRECZ Z HANIEBNA EKSPLOATACJA MŁODZIEŻY ROBOTNICZEJ. Za równą pracę równą płacę. Zapomogi dla wszystkich bezrobotnych. PRECZ Z ZABOJCZA RACJONALIZACJA KAP. W porozumieniu proletarjatu i włościaństwa, do wspólnej walki stawcie się pod sztandarem KPZ. dnia na dzień wzmacnia się białe teror. Masowe aresszty katowanie w defenzywach, 10-12 zer i wyroki, ostatny 2 zamordowanych w białostockim więzieniu. W dniu 1-go maja musimy walcić przeciw białego

teroru, za uwolnienia więźniów politycznych. Nie stłumią nas ich środki morderce, lecz prędzej popchają nas do walki. Aby odwrucić uwagą młod.rob.ąd walki rewolucyjnie, zostały stworzony fasz.org. sportowe jak /Strzelec-Sokół i inne/. Mylitaryzując młod.rob. w szkołach powszechnych i zawodowych, aby wciągnąć ich do antysowieckiego bloku. Na pomoc dyk.fasz.przychodzą socjal.fasz.organizacje jak TUR.CUKUNFT i inne którzy za pomocą rew. frazeologii starają się odciągnąć młod.rob. od walki klasowe. Młody robotnik... W czasie ostry walki klasowej,potrzebujesz także wziąść udział w walce przeciw fasz. i socjal fasz. Pod sztandaramy ZMK. i KP. do zbrojnego powstania aż do zwycięstwa klasa robotnicy. Niech żyje strajk powszechny w dniu 1-go maja.-

Żaden robotnik nie powinien się znajdować w szeregach socjal fasz. Niech żyje rząd robotniczo-chłopski. Niech żyje Związek Młodzieży Komunistycznej.- "

wiat Białostocki. Naskutek otrzymanych wiadomości konfidencjonalnych, że znany z zapatrywań komunistycznych mieszkaniec wsi Mieleszki, gminy Gródek Dorożkiewicz Arkadjusz otrzymuje z Rosji Sowieckiej wydawnictwa bolszewickie , roztoczono nad nim poufną obserwację, w której wyniku został on w dniu 23 b.m. zatrzymany bezpośrednio po wyjściu z Urzędu Pocztowego w Gródku z paczką zawierającą 7 egzemplarzy różnych wadawnictw komunistycznych a m.in. egzemplarzy " Alfabetu leninizmu dla miejskich szkół partyjnych" i " Przewodnika dla agitatorów".
Paczkę tę nadesłał mu Ilijuta Julian, który w swoim czasie zbiegł do Rosji Sowieckiej przed aresztowaniem go za działalność komunistyczną. Dorożkiewicza Arkadjusza, u którego podczas rewizji zostały znalezione notatki partyjne i szyfr, przekazano w dniu 24 b.m. z materjałami oskarżenia władzom sądowym.

Powiat Grodziński. W Grodnie na Kołoży dnia 19 b.m. odbyła się konferencja przedstawicieli lewicy Związków Zawodowych, na której omawiano sprawę obchodu pierwszomajowego. W konferencji brali udział m.in. Poczobut Wiktor z PPS.Lewicy, Bujnicki ze Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Drzewnego i Wasserman ze Związku Zawodowego Pracowników Transportowych. Po dyskusji wybrano pierwszomajowy komitet wykonawczy, do którego wszedł także Bujnicki.-

W nocy z dnia 13 na 14 b.m. we wsi Doroszewicze, gminy Łasza rozrzucono odezwy komunistyczne, których treści nie zdołano ustalić, gdyż zostały one niezwłocznie zniszczone przez miejscową ludność.

W nocy z dnia 19 na 20 b.m. we wsi gminnej Hołynka, około cerkwi prawosławnej został wywieszony transparent z napisem w języku białoruskim:" Precz z krwiopijcami i ich wiernymi białoruskimi prowokatorami, niech żyje związek włościańskich robotników, chłopom ziemia bez wykupu".-

2/ Komunistyczna Partja Polski.

Powiat Łomżyński. Na dzień 19 b.m. wieczorem zapowiedziany był w Łomży kolportaż wydawnictw komunistycznych, który nie doszedł do skutku prawdopodobnie z powodu chwilowego zatrzymania członka PPS.Lewicy, Modzelewskiego Aleksandra, u którego była na przechowaniu przeznaczona do kolportażu literatura.-

Dnia 20 b.m. w Łomży koło cmentarza rosyjskiego odbyła się masówka członków PPS.Lewicy, KPP. i KZMP. /25 osób/, na której wygłosili referaty o kampanji pierwszomajowej, Rutkowski, Jaroszkiewicz i Smolan w języku polskim, oraz Arkier Izaak i Olach Izaak-Enoch w żargonie. Po masówce Smolan Aleksander, Jaroszkiewicz Feliks, student Rutkowski Czesław i Waisbort Moszek odbyli naradę w sprawie malowania haseł antypaństwowych.

Do wykonania czynności przy malowaniu tych haseł zostali wyznaczeni Rutkowski Czesław, Zagroba Witold, Olech Izaak-Enoch, Jabłonkówna Rykla i Glinka Chaim.-

Dnia 20 b.m. w Łomży na domach przy ulicach bocznych wypisano hasła:" Precz z rządem faszystowskim, precz z Piłsudskim, niech żyje pierwszy maj, niech żyje rewolucja w Polsce, niech żyje ZSSR.". Sprawcy wypisania tych haseł zostali konfidencjonalnie ujawnieni.

Dnia 21 b.m. w godzinach popołudniowych około Łomży na szosie Łomża - Łomżyca odbyła z inicjatywy Smolana Aleksandra masówka członków PPS.Lewicy, KPP. i KZMP. Masówka ta w zasadzie została przez Smolana rozwiązana po stwierdzeniu przezeń, że policja jest o niej poinformowana.

W ostatnich dniach przed pierwszym maja organizacje komunistyczne w Łomży otrzymać mają z Warszawy większy transport wydawnictw pierwszomajowych.

Ostrowski. W nocy z dnia 20 na 21 b.m. w Ostrowi-Mazowieckiej wywieszono na przewodach telefonicznych dwa transparenty z hasłami:"Precz z faszyzmem i socjalizmem. Precz z wojną przeciw ZSSR. Niech żyje rząd robotniczy i chłopski. Niech żyje polska republika rad. Niech żyje pierwszy maj, dzień walki proletarjatu. Niech żyje KPP.ZMK.w Polsce".

Tamże rozlepiono 7 plakatów, wykonanych ręcznie na brystolu- z hasłami:" Precz z rządem faszystowskim Piłsudskiego i jego pachołkami. Precz z przygotowaniami wojny przeciwko ZSSR. Niech żyje rząd robotniczo-chłopski. Niech żyje ZSSR. Ojczyzna wszystkich pracujących. Niech żyje pierwszy maj. Rewolucyjne święto walki. Niech żyje KPP. i ZMK. w Polsce. Precz z nowym regulaminem faszystowskim dla więźniów politycznych. Żądamy uwolnienia wszystkich więźniów politycznych. Wstępujcie masowo w szeregi Mopru. Niech żyje pierwszy maj. Niech żyje Mopr".-

Tegoż dnia w Ostrowi-Mazowieckiej rozrzucono kilka egzemplarzy odezw, notowanych w poprzednich sprawozdaniach tygodniowych.

W nocy z dnia 20 na 21 b.m. w Broku wymalowano za pomocą szablonu napisy:" Precz z dyktaturą faszystowską. Niech żyje KPP. i KZMP." Napisy te zmył deszcz.

Wreszcie we wsi Zawisty-Dzikie koło Małkini rozrzucono kilka odezw pierwszomajowych.-

Dnia 17 b.m. do Odtrowi-Mazowieckiej przybyli delegaci komitetu KZMP. w Długosiodle Szloma Berliner i Zysk w sprawach pierwszomajowych.-

wiat Ostrołęcki. Dnia 20 b.m. w Ostrołęce przy ulicy Szkolnej rozrzucono kilkanaście egzemplarzy odezwy KC.KPP. p.t."Do robotników, chłopów, żołnierzy Polskich " z grudnia ub.m., odezwy Międzynarodowego Komitetu Związku Przyjaciół ZSSR. z marca bar. p.t. "Do robotników i chłopów Polski, Rumunji, Łotwy, Litwy, Estonji i ~~Xxxx~~ Finlandji", broszury p.t. "Co się stało w Sejmie 31 października" i innych wydawnictw KC.KPP. notowanych już w sytuacyjnych sprawozdaniach tygodniowych.

3/ P.P.S. Lewica.

iałystok-Miasto. W drodze wyborów ukonstytuował się Komitet Miejski PPS.Lewicy w składzie następującym: Idźkowski Stanisław - prezes, Brański Zygmunt - wiceprezes, Zywolewski Józef - skarbnik i Pasynczuk Władysław - sekretarz.

wiat Białostocki. Komitet Centralny PPS.Lewicy w Warszawie nadesłał do Michałowa pod adresem Antoniego Litwina datowany dnia 12 b.m. list następującej treści: " Szanowny Towarzyszu! Od Komitetu Miejscowego PPS.Lewicy w Białymstoku otrzymaliśmy list zawiadamiający nas o powstaniu w waszym mieście Komitetu. Otóż szanowny towarzyszu należy /w sprawie rozbudowy naszej organizacji u was i załat-

wienia u władzy policyjnej/ przedewszystkim wypełnić kilka a nawet ~~xxxxxxxxxxxxxxxxxx~~ lepiej około 40 deklaracji partyjnych i przysłać na nasz adres. Wówczas my przysyłamy wam legitymacje i stempel partyjny. Musicie nam podać skład waszego Komitetu i adres na który należy przesyłać okólniki i listy i gazety. Najlepiej przysłać dwa adresy. Jednocześnie zawiadamiacie /gdy będziecie w posiadaniu stempla pertyjnego/ Posterunek policyjny czy też Starostwo w waszem mieście, że powstał Komitet P.P.S. Lewicy, podając adres Komitetu, jak również adresy przewodniczącego i sekretarza. Tyle zrobicie z władzami. Po załatwieniu tych wszystkich spraw jesteście już pełnoprawnym i wobec nas i wobec władz Komitetom Miejscowym PPS. Lewicy.
Rozpoczynacie więc robotę partyjną. Przedewszystkiem musicie zwrócić uwagę na robotników pracujących zarówno w większych zakładach jeżeli takowe u was istnieją jak i w mniejszych. Taką samą uwagę musicie zwrócić na bezrobotnych jak również i na robotników rolnych chłopów mało, bez lub średnio rolnych. Przedewszystkiem musicie rozbudować organizację. Zwołujcie zebrania, zróbcie wiec i t.d. Budowa organizacji naszej polega na tworzeniu kół fabrycznych, rolnych, bezrobotnych, krawieckich i t.d. We wszelkich akcjach ekonomicznych musicie brać udział a nawet jej zapoczątkowywać. Od waszego umiejętnego zabrania się do roboty zależy czy potraficie ogarnąć swemi wpływami największą ilość pracowników na waszym terenie. Narazie tyle. Życzymy wam owocnej pracy i oczekujemy z niecierpliwością deklaracji i pierwszych rezultatów waszej pracy. Z proletarjackim pozdrowieniem Sekretarjat Generalny: /Kramarz/".-

Jedna z czołowych działaczy PPS Lewicy w Supraślu, Budnik Helena dnia 22 b.m. bawiła w Białymstoku, gdzie odbyła konferencję w sprawie pierwszego maja z komunikującymi działaczami PPS. Lewicy Żywolewskim Józefem, Pasynczukiem Władysławem i in.

4/ Białorusko-Włościańsko-Robotniczy Klub Poselski.

Dnia 18 b.m. przejazdem z Baranowicz do Wilna bawił w Białymstoku poseł Kryńczuk Paweł.

5/ Zjednoczenie Lewicy Chłopskiej "Samopomoc".

wiat Łomżyński. Dnia 23 b.m. w Rutkach w jednej z piwiarń b.instruktor wojewódzki Zjednoczenia Lewicy Chłopskiej "Samopomoc", Bolesław Falkowski spowodował zakłócenie spokoju publicznego, ubliżył i stawił czynny opór interwenjującemu szeregowemu P.P. Zajczykowi. Przybyli z pomocą szeregowemu Zajczykowi komendant posterunku P.P. w Rutkach starszy przodownik Chowański Jan i posterunkowy Kulis Stanisław wspólnie z posterunkowym Zajczykiem wyprowadzili z piwiarni Falkowskiego, który stawił im czynny opór i wznosił okrzyki: "Precz z pachołkami faszystowskimi, niech żyje rewolucja, towarzysze do broni, precz z rządem faszystowskim, bić faszystów, wyjąć rewolwery". W chwili, gdy szeregowi P.P. wraz z Falkowskim znaleźli się poza piwiarnią podbiegł brat Falkowskiego, Antoni, który począł wyrywać Bolesława Falkowskiego i wznosić okrzyki: "Towarzysze do broni, nie dajcie się znęcać władzy faszystowskiej nad proletarjuszem, niech żyje rewolucja". W celu uniknięcia dalszej awantury i przez wzgląd na groźną postawę zgromadzonego tłumu Bolesława Falkowskiego odwieziono furmanką do aresztu, gdzie również osadzono Antoniego Falkowskiego i komunistę Wołożnego Dawida, który na wezwanie policji do rozejścia się odpowiedział arogancko i sięgnął ręką do tylnej kieszeni. Falkowscy powybijali w areszcie szyby i wspólnie z Wołożnym śpiewali przez pewien czas pieśni rewolucyjne. Pod zarzutem podburzania tłumu do odbicia Falkowskiego z rąk policji został zatrzymany także komunista Bursztyn Mejer. Wszystkich zatrzymanych dnia 24 b.m. przekazano z materjałami oskarżenia Sędziemu Śledczemu II.rewiru w Łomży.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WODA BIAŁOSTOCKI

BSW.I-1288/30.T.

26 kwietnia 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.17.

III. Ruch zawodowy.

a/ Klasowe Związki Zawodowe.

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Drzewnego.

W Grodnie dnia 15 b.m. odbyło się posiedzenia zarządu oddziału Związku w sprawie zaangażowania płatnego sekretarza. Prezes oddziału Bujnicki wysunął kandydaturę komunizującego Poczobuta Wiktora. Sprawy konkretnie nie zdecydowano. Obecny na posiedzeniu prezes oddziału Związku Transportowców, Wasserman wskazywał na konieczność powstrzymania się robotników przemysłu drzewnego od brania udziału w pochodzie pierwszomajowym, zorganizowanym przez PPS.CKW.

b/ B e z r o b o c i e :

Według danych z dnia 25 b.m. na terenie Województwa Białostockiego pozostawało bez pracy 6.741 osób, a mianowicie:

Powiat:	Ilość:	Bezrobocie dn 18 b.m.	Zmniejszenie.	Wzrost:	Pobiera zasiłki
Augustowski	75	102	27	-	16
Białystok-miasto	3623	3595	-	28	2216
Białostocki	774	803	29	-	394
Grodzieński	1503	1487	-	16	361
Łomżyński	313	260	-	53	190
Bielsk-Podlaski	98	106	8	-	92
Ostrołęcki	18	18	-	-	18
Ostrowski	118	139	21	-	118
Suwalski	21	19	-	2	16
Sokólski	18	18	-	-	14
Szczuczyński	68	68	-	-	58
Wołkowyski	110	260	150	-	110

Zmniejszenie ..... 134.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BB.I.1288/30.T.

Dnia 26 kwietnia 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe N.17

IV. S t r a j k i.

Strajk robotników fabryki dykt w Grodnie.

Dnia 18 b.m. w powodu niewypłacenia zaległych zarobków przez dyrekcję fabryki dykt w Grodnie robotnikom pierwszej zmiany tejże fabryki, robotnicy ci w liczbie 370 o godzinie 12-ej przerwali pracę i zażądali od dyrekcji natychmiastowej wypłaty zarobków bieżących za ubiegły tydzień. Po otrzymaniu zapewnienia, że traktowane zarobki zostaną im wypłacone i na-skutek interwencji Inspektora Pracy strajkujący przystąpili do pracy tegoż dnia o godz.12-ej.-

Strajk robotników huty szklanej w Białymstoku.

Dnia 25 b.m. w hucie szklanej w Białymstoku zastrajkowało 35 robotnic, które żądają podwyższenia im płacy dziennej o 50 groszy. Wobec tego, że zarząd huty odmówił uwzględnienia ich żądań, udały się one do OKR PPS, z którego ramienia interwenjował w zarządzie huty sekretarz Kapitułko Tomasz. Zarząd huty odpowiedział mu, że kwestja podwyżki płac robotnicom może być rozstrzygnięta dopiero

38

w dniu 5-go maja b.r. po przyjeździe właściciela.

Na-skutek tego wyjaśnienia robotnicy w dniu 26 b.m. przystąpiły do pracy. -

.-.-.-.-.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr. BB. I-1288/30. T.
Dnia 26 kwietnia 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr. 17.

V. Stan bezpieczeństwa publicznego.

a/ Ważniejsze wydarzenia.

Dnia 22 b.m. we wsi Stryjówka, gminy Jeziory w powiecie grodzieńskim podczas zabawy Awrukiewicz Jan nożem zabił Picko Jana.

Dnia 21 b.m. we wsi Rewki, gminy Skidel w powiecie grodzieńskim został zabity mieszkaniec wsi Miesiątniki w gminie Łunna Ostapczenia Eugenjusz przez Jezierskiego Grzegorza we wsi Rewki, któremu pogali także inni mieszkańcy tejże wsi.-

b/ P o ż a r y.

Powiat:	Miejscowość:	Spłonęło:	Straty:	Przyczyna pożaru.
Białystok	Białystok	przędzalnia i dom mieszkalny.	20.000	Nieustalona.
Grodzieński	wieś Hołynka	16 zagród,	około 200.000	Podpalenie z zemsty. Sprawca podpalenia aresztowan
Białostocki	wieś Krzywa	dom mieszkalny, zboże i sprzęty.	7.000	Wadliwe urządzenie komina.
Wołkowyski	wieś Prudno	dom mieszkalny i chlew	7.000	Wadliwe urządzenie pieca.

c/ Wypadki samochodowe.

Dnia 22 b.m. na szosie Hajnówka -Bielsk-Podlaski, w powiecie bielskim samochód pana Ministra Rolnictwa Janta-Połczyńskiego w czasie powrotu Pana Ministra z Białowieży do Warszawy przy mijaniu furmanki Wasiluka ze wsi Ogrodniki, gminy Pasynki w po-

wiecie bielskim, który jechał lewą stroną szosy, najechał na tę furmankę i stoczył się do rowu. Wskutek zderzenia została uszkodzona furmanka, a u samochodu Pana Ministra pękła opona. Po nałożeniu nowej opony Pan Minister odjechał tymże samochodem do Warszawy.-

Pozatem zanotowano na terenie Województwa Białostockiego 5 drobnych wypadków samochodowych, które nie pociągnęły za sobą ofiar w ludziach.

d/ Przestępczość kryminalna.

W bieżącym tygodniu zanotowano wypadków:

1/	czynnego wystąpienia przeciwko szeregowym P.P.	- 3
2/	morderstw - - - -	- 1
3/	usiłowań zabójstw - -	- 2
4/	zabójstw w bójkach - -	- 3
5/	uszkodzenia ciała w bójkach -	- 3
6/	drobnych napadów rabunkowych -	- 2
7/	większych kradzieży -	- 3

e/ Ocena ogólna.

Stan bezpieczeństwa publicznego pod względem kryminalnym zmianom nie uległ, natomiast w związku z przygotowaniami elementów wywrotowych do kampanji pierwszomajowej pogorszył się, zresztą nieznacznie w powiatach grodzieńskim, łomżyńskim i ostrowskim, oraz w m.Białymstoku.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1288/30.T.
Dnia 26 kwietnia 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe N.17.

VI. Sprawy graniczne.

a/ Nielegalne przekroczenie granicy.

W bieżącym tygodniu został zatrzymany i przekazany władzom sądowym za nielegalne przekroczenie granicy na odcinku granicznym powiatu augustowskiego Aleksander Sturgulewski, ze wsi Podcisuwek, w gminie Sztabin, powiatu augustowskiego.

Dnia 17 b.m. we wsi Bogusze, pow. szczuczyńskiego szeregowi Straży Granicznej zatrzymali Stanisława Jaworowskiego, szeregowca 2 kompanji 1 pułku Legjonów w Wilnie, który usiłował przedostać się nielegalnie do Niemiec.

b/ Informacje z zagranicy.

Ad punkt ten w sytuacyjnem sprawozdaniu tygodniowem Nr.16.

Stacjonowany dotychczas w Ełku pierwszy szwadron 2 p. kawalerji w dniu 17 b.m. opuścił Ełk i udał się do Olsztyna jako do miejsca stałego zakwaterowania.-

.-.-.-.-.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI.
Nr.BB.I.1288/30.T.
Dnia 26 kwietnia 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe N.17.

VII. Szpiegostwo, dywersja, sabotaż.

N e g a t y w n e .-

0-0-0-0-0-0

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1288/30.T.
Dnia 26 kwietnia 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.17.

VIII. V A R I A :

a/ Sprawy gospodarcze.

Dnia 20 b.m. drobni kupcy i rzemieślnicy w Skidlu,powiatu grodzieńskiego wybrali delegacje w składzie 12 osób /po 6 osób ze strony kupców i rzemieślników/, która udała się do posła Przedpełskiego w Grodnie z prośbą, ażeby poczynił zabiegi u odnośnych władz w sprawie zmniejszenia podatków dla drobnego kupiectwa i rzemiosła. Na odbytem tegoż dnia w Skidlu zebraniu drobnych kupców i rzemieślników postanowiono zamknąć demonstracyjnie warszaty i sklepy w tym wypadku , gdyby Urząd Skarbowy w Grodnie przystąpił do sciągania wyznaczonych przezeń podatków dla drobnego kupiectwa i rzemiosła, rzekomo wyższych o 100%, niż w roku ubiegłym.-

Dnia 23 b.m. kupcy w Skidlu na znak protestu przeciwko wygorowanemu ich zdaniem wymiarowi podatków otwarli sklepy dopiero o godzinie 9-ej min.30.-

Tegoż dnia u Starosty Powiatowego w Grodnie odbyła się konferencja przedstawicieli przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych w Krynkach i Skidlu z udziałem posła Przedpełskiego i naczelnika Urzędu Skarbowego na powiat grodzieński. Na konferencji tej przedstawiciele przedsiębiorstw zapowiedzieli wysłanie delegacji w sprawie wymiaru podatku do wyższych władz skarbowych.-

41

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr BB. I-1389/30. T

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.18 za czas od dnia 27 kwietnia do dnia 2 maja 1930 roku.

Białystok, dnia 3 maja 1930 roku.

T A J N E - P I L N E !

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Pan Dyrektor Departamentu Politycznego

w Warszawie.

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.18 za czas od dnia 27 kwietnia do dnia 2 maja 1930 roku.-

W O J E W O D A :

Odpisy otrzymują:

1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
2/ " " w Nowogródku,
3/ " " w Brześciu nad Bugiem,
4/ " " w Warszawie,
5/ " " w Tarnopolu,
6/ " " w Stanisławowie,
7/ " " w Lublinie,
8/ " " w Łodzi,
9/ Pan Prokurator Sądu Apelac. w Warszawie,
10/ " " " " w Wilnie,
11/ " " " Okręg. w Białymstoku,
12/ " " " " w Grodnie,
13/ " " " " w Łomży,
14/ " " " " w Suwałkach,
15/ Sam Ref. Informac. D.O.K.III. w Grodnie,
16/ " " " " I w Warszawie,
17/ " " " " IX w Brześciu nad Bugiem,
18/ K.O.P. "Brygada Grodno"
19/ Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi województwa Białostockiego,
20/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
21/ Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w/m.-

H.F.

42

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1389/38.T.
Dnia 2 maja 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.18.
za czas od dnia 27 kwietnia do 2 maja
1930 r.

I. Sytuacja ogólna.

Intensywne przygotowania organizacyj socjalistycznych ,polskich i żydowskich, oraz elementów wywrotowych do obchodu dnia 1-go maja odbywały się pod hasłem próby sił i ich dorocznego przeglądu, jeżeli chodzi o robotnicze organizacje socjalistyczne i demonstracji obozu antyfaszystowskiego,której usiłowano nadać charakter uzewnętrznienia zdecydowanej gotowości mas skomunizowanych i zradykalizowanych do obrony Z.S.S.R, a także przygotowania tych mas do "zbrojnej rewolucji przeciwko faszystowskiej dyktaturze".

Zarówno organizacje socjalistyczne, jako też organizacje komunistyczne z ich legalnemi przybudówkami ciężar akcji przedpierwszomajowej koncentrowały w kierunku pobudzenia ludności wiejskiej do brania udziału w demonstracjach pierwszomajowych wspólnie z proletarjatem miejskim.

Oceniając przebieg pierwszego maja pod kątem takiego nastawienia przygotowań przedpierwszomajowych,podkreślam przedewszystkiem,że wynik ich był całkowitem niepowodzeniem tak dla organizacyj socjalistycznych jak i dla organizacyj komunistycznych, ludność bowiem wiejska nie uzewnętrzniła przewidywanego przez te organizacje zainteresowania się obchodami dnia. Świadczy o tem fakt,że nawet w tych miastach i ośrodkach miejskich, w których równocześnie odbywały się obchody pierwszomajowe i większe jarmarki, zgromadzona licznie ludność wiejska na jarmarkach nie brała zupełnie udziału w obchodach pierwszomajowych.

Na specjalne podkreślenie zasługuje fakt negatywnego ustosunkowa-

Powiat Sokólski:

Tylko w Sokółce związki zawodowe urządziły wieczorem akademję.

Powiat Szczuczyński:

W Grajewie odbyło się zebranie, zwołane przez oddział Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Włókienniczego - 80 osób. Uchwalono legalną w treści rezolucję:-

Powiat Suwalski:

W Suwałkach pochód i wiec PPS.CKW. z udziałem robotników tartaków w Płocicznem - około 200 osób. Przemawiali powściągliwie Gałaj Wawrzyniec, prezydent m.Suwałk oraz Nowicki i Sawicki pracownicy elektrowni. Uchwalono rezolucję w redakcji "Robotnika".-

Powiat Augustowski:

Wieczorem w Augustowie odbyła się akademja zorganizowana przez Komitet Miejscowy PPS.CKW. i Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Drzewnego z udziałem Gałaja Wawrzyńca, prezesa OKR PPS.Suwałki.-

Powiat Ostrowski:

Odbyły się wiec w lokalu zamkniętym - około 100 osób i pochód - 30 osób z 5-ciu transparentami i 1 sztandarem zorganizowany przez PPS.CKW. Przemawiał Leśniewski Władysław. Przybyła na jarmark ludność udziału w obchodzie dnia nie brała. Z akademji PPS.CKW. zrezygnowała. Wiec Bundu w Ostrowi-Mazowieckiej nie odbył się, gdyż zeszło się tylko 15 osób.-

Powiat Grodzieński:

W Grodnie odbyły się pochody i wiece: 1/ PPS.CKW., Bundu i Okręgowej Komisji klasowych związków zawodowych - 500 osób i 2/ Poalej-Sjon Prawicy - 200 osób - zupełnie spokojnie. Mówcy miejscowi.-

Powiat Ostrołęcki:

W Ostrołęce odbyły się pochód i wiec PPS.CKW. i ZZK. przy udziale około 200 osób.-

-:-:ó:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

43

nia się do obchodu pierwszomajowych ludności białoruskiej, która w dniu 1-go maja za wyjątkiem kilku drobnych wypadków pozostała obojętną na agitację ze strony legalnych organizacyj socjalistycznych i organizacyj wywrotowych. Stosunek ten uwidacznia się wyraziście przy porównaniu cyfr, ilustrujących udział jej w obchodach pierwszomajowych latach 1928 i 1929, oraz w roku bieżącym. Z porównania tego wynika, że w roku bieżącym w porównaniu z latami poprzedniemi zainteresowanie się ludności białoruskiej obchodami dnia 1-go maja zmalało conajmniej o 60%.

Biorąc pod uwagę, że organizacje socjalistyczne i wywrotowe w akcji przygotowawczej do 1-go maja szczególny nacisk kładły na zorganizowanie strajku pierwszomajowego robotników miejskich i rolnych, oraz służby folwarcznej, zaznaczamy że i na tym odcinku doznały one niepowodzeń w dniu 1-go maja, gdyż w dniu tym powstrzymali się od pracy tylko robotnicy tartaków państwowych w Czarnej-Wsi /50%/ i to tylko dlatego, że brali udział w obchodzie pierwszomajowym PPS d.Frakcja Rewolucyjna w Białymstoku, robotnicy tartaku państwowego w Hajnówce /około 400 osób/ z których conajmniej połowa nie brała udziału w zorganizowanych przez CKW PPS pochodzie i wiecu i wreszcie ponad 20 robotników, xxxxxy szczeczinarni w Trzciannem, powiatu białostockiego.

Wreszcie podkreślam, że bardziej umiasowione i skoncentrowane, niż w latach ubiegłych przygotowania elementów wywrotowych do wystąpień zewnętrznych w dniu 1-go maja zostały przez podległe mi organa bezpieczeństwa publicznego sparaliżowane o tyle, że poza próbami urządzenia masówek w Białymstoku i Grodnie, krótko-trwałą demonstracją pochodu PPS Lewicy i Lewicy związkowej w Białymstoku, oraz wyrzuceniem kilkukanastu transparentów i rozrzuceniem około 800 egzemplarzy wydawnictw komunistycznych we wszystkich powiatach województwa, dnia 1-go maja na terenie Województwa Białostockiego inne wystąpienia zewnętrzne elementów wywrotowych miejsca nie miały.

44

W rejonach koszar, objektów państwowych i wojskowych, oraz więzień nie rozrzucono w dniu 1-go maja ani jednej odezwy komunistycznej.

Ruch zawodowy wiązał się całkowicie z przygotowaniami organizacyj socjalistycznych i wywrotowych do obchodu pierwszomajowego, przyczem zauważyć należy, że organizacje zawodowe w Białymstoku i Łomży, a także częściowo w Grodnie z inicjatywy PPS CKW, Bundu i elementów wywrotowych czyniły zabiegi w kierunku zaktualizowania sprawy bezrobocia, zaostrzenia nastrojów wśród bezrobotnych i wykorzystania tych nastrojów dla swych celów pierwszomajowych.

Uwidoczniło się to specjalnie jaskrawo w Białymstoku, gdzie PPS CKW i Bund prowadziły szeroką, cichą agitację, mającą na celu sprowokowanie demonstracyj bezrobotnych w dniu 1-go maja. PPS CKW zwołała nawet w tym celu wiec bezrobotnych i zainscenizowała demonstracje bezrobotnych dnia 29 ub.m. przed Magistratem i przed bramą Urzędu Wojewódzkiego.

Na rynku pracy notowany był znaczny spadek bezrobocia w poszczególnych uprzemysłowionych ośrodkach województwa. Mimo to ogólna liczba bezrobotnych w Województwie wzrosła o 208 wskutek wstrzymania pracy na czas nieokreślony w fabryce dykt B-ci Braun w Grodnie, zatrudniającej ponad 600 robotników.

W stanie bezpieczeństwa pod względem politycznym i kryminalnym poważniejsze zmiany nie zaszły.-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1389/30.T
Dnia 2 maja 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.13.

II Ruch wywrotowy.

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych.

1/ Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

Białystok-Miasto. W dniach 28 i 29 ub.m. rozrzucono w czterech dzielnicach miasta kilkadziesiąt egzemplarzy odezw:
a/ KC.ZKZB. p.t."Wszyscy jak jeden do walki z odwiecznym wrogiem obszarnikiem" datowanej Wilno, marzec 1930 roku i
b/ KC.KPZB. i KC.ZKZB. pąt. "Do robotników i chłopów w mundurach żołnierskich", datowanej Wilno, w kwietniu 1930 r.
Egzemplarze tych odezw Ministerstwu przesyłam.
Dnia 1 b.m. kilkadziesiąt egzemplarzy tychże odezw rozrzucono z pochodu i na wiecu PPS.Lewicy i lewicy klasowych związków zawodowych. Podczas tego pochodu wznoszono okrzyki:"Precz z białym terorem, precz z Rządem Marszałka Piłsudskiego, precz z dyktaturą Piłsudskiego, precz z policją i precz ze Starostą".

Tegoż dnia o godzinie 19-ej przy ulicy Surażskiej młodzież komunistyczna w liczbie kilkunastu osób usiłowała zorganizować demonstrację, postała jednakże rozproszona. Na Organizatorzy demonstracji porzucili na miejscu około 400 egzemplarzy wspomnianych wyżej odezw. Na gorącym uczynku rozrzucenia tych odezw zostali zatrzymani Lew Szyja, lat 24 i Mielbort Jakób, lat 19, zamieszkali stale w Białymstoku. Przekazano ich z materjałami oskarżenia władzom sądowym. Ponadto w ciągu dnia zatrzymano pod zarzutem działalności komunistycznej dwie osoby.

45

Powiat Bielsk-Podlaski. W nocy z dnia 27 na 28 ub.m. w osadzie Niemirowo wrzucono do skrzynki pocztowej egzemplarz pierwszomajowej odezwy KC.ZMKZB.-

W nocy z dnia 29 na 30 ub.m. w Brańsku zostały rozklejone na ścianach domów egzemplarzy odezwy w żargonie Komitetu Centralnego "Jugendu", odbitej w drukarni "Gracja" w Warszawie, ulica Nowolipie 22., a zawierającej w treści antypaństwowe hasła pierwszomajowe. Egzemplarze zostały zniszczone, zaś sprawcy Szajko Złata
~~xxxxxxxxx~~ rozklejenia ich, Jęczmień/i Skowronek/zostali zatrzymani /art.129 K.K./.-

W nocy z dnia 30 ub.m. na 1 b.m.w osadzie Białowieża zostały rozrzucone egzemplarze następujących wydawnictw KC.KPZB.

1/ kwietniowego Biuletynu/12 egzempl./;

2/ odezwy p.t. "Do powszechnego strajku" w języku białoruskim /20 egzemplarzy/ i w języku polskim /14 egzemplarzy/;

3/ odezwy p.t. "Żołnierze w dniu 1-go maja obracajcie się z demonstracjami rewolucyjnych robotników i włościan " - 7 egz.i odbitej na powielaczu odezwy p.t."Precz z przygotowaniami zbrojnego napadu na ZSSR." - 5 egzempl.

Tejże nocy rozrzucono kilka egzemplarzy pierwszomajowych odezw KC.KPZB.

Ponadto na gościńcu Siemiatycze - Rogawka w odległości 1 klm. od Siemiatycz wywieszono transparent /na przewodach telefonicznych/ z napisem:"Niech żyje pierwszy maj. Precz z Rządem faszystowskim. Niech żyje KPZB.i KPP."

Powiat Grodzieński. Dnia 27 ub.m. organa bezpieczeństwa w Grodnie przystąpiły do likwidacji OK.KPZB. i OK.ZMKZB., w której wyniku zostali zatrzymani Kryzowska Luba, ps."Hanka", pochodząca z Niemenczyna w powiecie wileńsko-trockim, funkcjonarjuszka KC.KPZB., dwukrotnie karana więzieniem za działalność komunistyczną, która

stała na czele wspomnianych Komitetów Okręgowych, Lipnik Bluma, mieszkanka Skidla w powiecie grodzieńskim, technicznka OK.ZMKZB. Grodno, Dynes Sima, mieszkanka m.Grodna, technicznka OK.KPZB. Grodno,której mieszkanie służyło za skład bibuły komunistycznej i Rejzner Lejba, technik KM.KPZB.Grodno. Podczas rewizji w mieszkaniu technicznki Dynes Simy w Grodnie przy ul.Mieszczańskiej 10 odnaleziono szereg rękopisów, 5 szpirografów, oraz około 50 klg literatury przedpierwszomajowej i archiwalnej /wyrzucona była do dołu kloacznego/ .-

Dnia 30 ub.m. w Grodnie i powiecie grodzieńskim zatrzymano 22 osoby pod zarzutem działalności komunistycznej.-

W nocy z dnia 27 na 28 ub.m. w Grodnie w różnych punktach miasta zostały wywieszone 4 transparenty z antypaństwowemi hasłami pierwszomajowemi.

W nocy z dnia 26 na 27 ub.m. w Indurze na przewodach telefonicznych wywieszono transparent z napisem:"Niech żyje 1. maja, precz z faszystowską dyktaturą, niech żyje robotniczo-chłopski rząd".

Dnia pierwszego maja w Rjamontach wywieszono transparen z napisami antypaństwowymi. Tegoż dnia w Wołpie na gorącym uczynku wywieszania transparentu z hasłami pierwszomajowemi zatrzymano dwóch zemetkowców.

Wciągu dnia 1 b.m. w Grodnie były próby urządzenia demonstracji komunistycznej, do czego jednakże policja nie dopuściła. W godzinach rannych więźniowie /politycznemi/ w więzieniu grodzieńskiem odśpiewali pieśni rewolucyjne. Pod zarzutem usiłowania skomunikowania się z więźniami zatrzymano jedną osobę.

46

Powiat Suwalski. W nocy z dnia 27 na 28 ub.m. w Suwałkach wywieszono transparent z hasłami:"Precz z Rządem faszystowskim Piłsudskiego. Niech żyje rząd robotniczo-chłopski. KPZB."

Powiat Wołkowyski. W nocy z dnia 30 ub.m. na 1 b.m. w Swisłoczy znaleziono w ogrodach dwie paczki, zawierające 73 egzemplarze odezw pierwszomajowych w języku polskim, rosyjskim i białoruskim.

Tejże nocy około osady Nieduchowo w gminie Zelwa znaleziono transparent z hasłami pierwszomajowemi.-

-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

W nocy z dnia 27 na 28 ub.m. w Białymstoku wywieszono trzy transparenty z hasłami: " Do walki o posłanie delegatów do ZSRR. Niech żyje strajk generalny w dniu pierwszego maja. Do aktywnej pomocy czerwonej armji".

2/ Komunistyczna Partja Polski.

Powiat Łomżyński. Dnia 22 ub.m w Łomży w Alejach Marszałka Piłsudskiego odbyła się przedpierwszomajowa masówka członków PPS.Lewicy, KPP.i KZMP./40 osób/,na której przemawiali Smolan Aleksander, Pardo i Jaroszkiewicz. Podkreślali oni, że w dniu pierwszego maja blok antyfaszystowski będzie walczył z faszyzmem, który spycha masy na dno nędzy, stosuje teror względem ruchu rewolucyjnego i przygotowuje napad zbrojny na ZSSR., a jednocześnie przekonywał masy pracujących, że zbliża się dzień rewolucji. Po masówce Smolan Aleksander odbył tajną konferencję z Bielickim Romanem, Bryngiem Bolesławem i Szczytkowskim w sprawie pierwszomajowej akcji technicznej. Podobną konferencję odbyli Jaroszkiewicz i Waisborg Moszek z innymi członkami PPS.Lewicy.

Dnia 24 ub.m. w mieszkaniu Żółkowskiej Józefy odbyło się zebranie członków PPS.Lewicy, na którem ćwiczono się w śpiewaniu pieśni rewolucyjnych.

Dnia 25 b.m. w Łomży odbyło się zebranie komunistycznego Komitetu pierwszomajowego z udziałem członków samoobrony i techników.

W nocy z dnia 26 na 27 ub.m. na przewodach telefonicznych przy drodze Łomża - Ostrołęka w odległości 2 klm. od Miastkowa wywieszono transparent z hasłami: "Niech żyje pierwszy maj. Precz w wojną przeciw ZSSR. Precz z krwawym żwirem Piłsudskim. Niechy żyje Rząd chłopsko-robotniczy. Niech żyje polska republika rad. Niech żyje międzynarodówka komunistyczna. Niech żyje KPZB."

Ponadto wzdłuż szosy na przestrzeni pół kilometra obok wywieszonego transparentu rozrzucono kilkanaście egzemplarzy odezw pierwszomajowych, czterech edycyj.-

Dnia 27 ub.m. na szosie Zambrów -Ostrów Mazowiecka w odległości 4 klm. od Zambrowa rozrzucono 80 egzemplarzy pierwszomajowych odezw KC.KPP. Jak ustalono, odezwy te zostały wyrzucone z przejeżdżającego z niezwykłą szybkością samochodu - taksówki, jadącego z Warszawy do Białegostoku i wiozącego trzech pasażerów. Numer rejestracyjny samochodu był próbny, nie rozpoznano go jednak szczegółowo.-

Dnia 1 b.m. wywieszono transparent z hasłami pierwszomajowemi we wsi Klimasze pod Zambrowem./hasła "Niech żyje rewolucyjny dzień pierwszego maja. Niech żyje polska republika rad. Ziemia dla chłopów bez wykupu. Precz z wojną przeciw ZSSR. Precz z faszystowskim Rządem Piłsudskiego. Precz z białym terorem. Uwolnić więźniów politycznych. Niech żyje ZMK."/.-

Powiat Ostrowski. Dnia 26 ub.m. przy drodze wiodącej od Długosiodła do wsi Przetycz wywieszono na przewodach telefonicznych transparent z hasłami: "Precz z Papieżem i [illegible]erem wszystkich wyznań. Prząd z rządem faszystowskim Piłsudskiego. Niech żyje Rząd robotniczo-chłopski. Ziemię dla chłopów i robotników rolnych bez wykupu. KPR.".

Dnia 28 ub.m. na domu Lewkowicza w Długosiodle przyczepiono napisaną ręcznie odezwę treści następującej: "Niech żyje pierwszy majowy dzień walki [illegible] międzynarodowego proletariatu. Niech zbrojne powstanie

47

chłopów i robotników. Niech żyje ZMK."

3/ Zjednoczenie Lewicy Chłopskiej "Samopomoc".

lat Grodzieński. Zarząd Główny Zjednoczenia Lewicy Chłopskiej "Samopomoc" wysłał pod adresem Szymona Łazarczyka, mieszkańca wsi Brzostowicz-ny, gminy Brzostowica-Wielka, aresztowanego w związku z wyjazdem na Europejski Kongres Chłopski do Berlina, datowany dnia 12.kwietnia b.r. list następującej treści: " Szanowna Obywatelko! Niniejszym zawiadamiamy was, że ob. Łazarczyk Szmeon będzie w domu za kilka dni, po odsiedzeniu kary - 2 tygodnie - za przekroczenie granicy polskiej na Europejski Kongres Chłopski, odbywający się w Berlinie. Karę odsiadywać będzie w Warszawie. Powiadamiając was o powyższem, pozostajemy z chłopskiem pozdrowieniem. Sekretarjat organizacyjny".

b/ Wyroki sądowe.

Dnia 28 ub.m. Sąd Okręgowy w Łomży rozpatrywał sprawę z oskarżenia Chizdy Fajby, Chizdy Berka i Włodkowskiego Jakóba, mieszkańców powiatu kolneńskiego, oskarżonych z art.102 K.K. Zostali skazani Włodkowski Jakób na 6 lat ciężkiego więzienia, Chizda Fajba na 4 lata ciężkiego więzienia i Chizda Berek na 1½ roku więzienia. Zasądzeni, po wyprowadzeniu ich z Sądu poczęli stawiać opór eskortującemu ich do więzienia konwojowi policyjnemu i wznosić okrzyki antypaństwowe: "Precz z Rządem faszystowskim, precz z katami i pachołkami", oraz krzyczeć, że policja ich bije i mordnje. Ponieważ krzyki ich wywołały zbiegowisko uliczne, konwój zmuszony był przewieść zasądzonych do więzienia furmankami.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWÓDZTWO BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1389/30.T.
Dnia 2 maja 1930 roku

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.18.

III Ruch zawodowy.

a/ Klasowe Związki Zawodowe.

Związek Zawodowy Robotników Rolnych.R.P.

Oddział białostocko-bielsko-wysoko-mazowiecki Związku z siedzibą w Bielsku-Podlaskim zwołał na dzień 3 b.m. zjazd organizacyjny delegatów do Bielska-Podlaskiego. Sekretarzem oddziału jest Kazimierz Mościchowski

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Budowlanego.

W Białymstoku dnia 27 ub.m. w lokalu OKR.PPS.CKW. odbyło się pod przewodnictwem Reginelli Aleksandra zebranie sekcji brukarskiej oddziału Związku w sprawie zatrudnienia brukarzy przy robotach brukarskich, prowadzonych przez Magistrat. /35 osób/.-

Dnia 28 ub.m. w tymże lokalu pod przewodnictwem Jeszczyńskiego odbyło się zebranie członków oddziału w sprawach pierwszomajowych.

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Metalowego.

W Białymstoku dnia 28 ub.m. w lokalu OKR.PPS.CKW. odbyło się zebranie członków oddziału w sprawach organizacyjnych i pierwszomajowych /40 osób/.-

Związek Zawodowy Robotników i Robotnic hut szklanych i szlifierni kryształów w R.P.

W Grodnie dnia 27 ub.m. odbyło się zebranie członków oddziału w sprawach organizacyjnych i pierwszomajowych. Obecny na zebraniu sekretarz Okręgowej Rady klasowych związków zawodowych, Moraviecki Longin podkreślał konieczność przystąpienia oddziału, pozostającego pod wpływami PPS.Lewicy, do Okręgowej Rady klasowych związków zawodowych /60 osób/.-

Pozatem poszczególne oddziały klasowych związków zawodowych w Województwie odbyły szereg zebrań w sprawach, związanych z przygotowaniami do obchodu pierwszomajowego.-

b/ B e z r o b o c i e .

Według danych z dnia 1 b.m. na terenie Województwa Białostockiego pozostawało bez pracy 6.949 osób, a mianowicie:

Powiat:	Ilość:	Bezrobocie dnia 25 ub.m.	Zmniejszenie.	Wzrost.	Pobiera zapomogi
Augustowski	68	75	8	-	16
Białystok-Miasto	3478	3623	145	-	2119
Białostocki	644	774	130	-	357
Grodzieński	2064	1503	-	561	428
Łomżyński	298	313	15	-	190
Bielsk-Podlaski	72	98	26	-	49
Ostrołęcki	74	78	4	-	11
Ostrowski	118	118	-	-	118
Suwalski	21	21	-	-	16
Sokólski	18	18	-	-	14
Szczuczyński	54	68	14	-	49
Wołkowyski	100	110	10	-	100

W z r o s t . . . . . 208.

W Białymstoku dnia 28 ub.m. pod przewodnictwem Nawierni odbył się wiec w sprawie bezrobocia, zwołany przez OKR.PPS.OKW. Przemawiali Kapitułko Tomasz i Reginella Aleksander. Pierwszy z nich omówił obecną sytuację polityczną i gospodarczą w kraju, przyczem podkreślał, że Rząd premjera Składkowskiego podobnie jak poprzednie rządy pomajowe, zaniedbuje interesy mas pracujących, stara się uniknąć kontroli Sejmu i kokietuje sfery posiadające. Reginella Aleksander omawiał specjalnie działalność Powiatowej Kasy Chorych w Białymsto-

ku.

Po ich przemówieniach uchwalono rezolucję, domagającą się przedłużenia zasiłku ustawowego dla bezrobotnych do 26-ciu tygodni, powiększenia zasiłków doraźnych i uruchomienia przez Magistrat robót publicznych w takim zakresie, by wszyscy bezrobotni mogli otrzymać pracę. Następnie wybrano Kapitułkę Tomasza, Reginellę Aleksandra, Wasileńko Kmajewskiego, Rozwadowskiego i Zofję Grodzik w skład delegacji, która przedstawić ma mnie i Magistratowi miasta Białegostoku sprawę pomocy dla bezrobotnych /200 osób/.-

Dnia 29 ub.m. na skutek cichej agitacji ze strony PPS.CKW. i Bundu przed Magistratem m.Białegostoku i biurem technicznem Magistratu, kierującem robotami publicznemi zgromadziło się około 100 bezrobotnych, którzy domagali się zasiłków, względnie natychmiastowego ich zatrudnienia.- Żądania w tej materji przedstawiła viceprezydentowi miasta, dr.Maksymiljanowi Ziemilskiemu delegacja, złożona z Arnolda Władysława, Zdanowicza Mieczysława, Abramowicz Luby i Janowskiej Kazimiery. Delegacji tej viceprezydent Ziemilski oświadczył, że miasto ma możność uruchomienia robót publicznych dla zatrudnienia bezrobotnych, nie posiada jednakże na to funduszów. Po przyjęciu tego oświadczenia do wiadomości zgromadzeni przed Magistratem bezrobotni na czele z delegacją udali się pod bramę Urzędu Wojewódzkiego, skąd wysłali delegację, którą przyjął vicewojewoda. Po wyjściu delegacji od vicewojewody bezrobotni rozeszli się spokojnie.

Zarówno w zwołaniu wiecu w sprawie bezrobocia przez PPS.CKW. jakoteż w powyższym fakcie interwencji bezrobotnych dopatruje się przejawów cichej agitacji, nastawionej na wykorzystanie bezrobotnych dla celów pierwszomajowych PPS.CKW. i Bundu.

Co do oświadczenia viceprezydenta dr.Ziemilskiego, że Magistrat m.Białegostoku ma możność uruchomienia robót publicznych, nie posiada jednakże na to funduszy, zaznaczam, że w dniu 29 ub.m. temże Magistrat rozporządzał jeszcze około 40.000 zł. z ogólnej sumy

90.000 złotych / 45.000 z funduszów miejskich i 45.000 udzielonych mu przeze mnie/ na cele zatrudnienia bezrobotnych i pomocy pieniężnej tym bezrobotnym, którzy z jakichkolwiek względów nie mogą być zatrudnieni.

Jednocześnie podkreślam, że ponieważ Magistrat Białegostoku nie wykorzystał dotychczas stwarzanych mu przeze mnie możliwości dla walki ze skutkami bezrobocia i pomimo kilkakrotnych ponagleń z mej strony nie rozszerzył należycie robót publicznych, przeto poczyniłem kroki w celu ożywienia jego działalności w kierunku wydatniejszej pomocy bezrobotnym.

Dla orjentacji Ministerstwa wyjaśniam, że Magistrat miasta Białegostoku, który w styczniu naskutek nacisku o charakterze politycznym ze strony frakcji socjalistycznej w Radzie Miejskiej wyolbrzymił kwestję bezrobocia w Białymstoku i poszedł w ten sposób na rękę radnym PPS.CKW. i Bundu, usiłującym pozyskać sobie sympatję robotników z uwagi na zbliżający się termin nowych wyborów do rady, obecnie wykazuję całkowitą bezczynność na gruncie walki z bezrobociem i jeśli walkę tą prowadzi, to tylko pod systematycznem naciskiem ze strony Urzędu Wojewódzkiego.

Wiat Grodzieński. Bezrobocie w Grodnie wzrosło wskutek unieruchomienia fabryki dykt braci Braun, zatrudniającej ponad 600 robotników.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1389/30.T.
Dnia 2 maja 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.18.

IV. S t r a j k i.

-:-:-:-:-:-:-:-:-

Strajk robotników tartaku w Łysych.

Dnia 1 b.m. w tartaku państwowym w Łysych, gminy Łyse w powiecie kolneńskim zastrajkowało 25 robotników zmiany wieczorowej.

Dnia 2 b.m. strajkowało w tymże tartaku 50-ciu robotników /na ogólną ilość 90/, którzy domagają się podwyżki płac o 50%. Straj ma przebieg spokojny.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1389/30.T.
dnia 2 maja 1930 roku

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.18.

50

V. Stan bezpieczeństwa publicznego.

a/ Ważniejsze wydarzenia.

Dnia 21 ub.m. we wsi Horaczki, gminy Wołkowiczowce w powiecie augustowskim zostali rozbrojeni przez cywilnych uczestników zabawy trzej szeregowi 3 kompanji 24 baonu K.O.P., którym zadano ciężkie uszkodzenia ciała. Stan zdrowia jednego z nich jest groźny. Jako podejrzanych o pobicie wspomnianych szeregowych i rozbrojenie ich zatrzymano i przekazano z materjałami oskarżenia władzom sądowym 8 osób.-

b/ Pożary.

Powiat:	Miejscowość:	Spłonęło:	Straty:	Przyczyna pożaru.
Grodzieński	Wieś Kołynka	11 zagród /32 budynki/	82.500	zbrodnicze podpalenie Podpalacza Zdanowicza Michała aresztowano.
"	Krynki	13 stodół	70.000	Podpalenie przez umysłowo chorego.
"	w.Kozinki	8 stodół	40.000	Nieustalona.
"	m.Łunna	3 zagrody	90.000	"
Szczuczyński	w.Grzędy	zagroda	nieobliczone	od uderzenia pioruna.
Wołkowyski	w.Janowo	dom,chlew i stodoła	3.000	Nieostrożne obchodzenie się z ogniem
Wysoko Mazow.	w.Kierszki	2 stodoły i 7 chlewów	18.000	Nieostrożne obchodzenie się z ogniem
"	maj.Klukowo	część domu	7.000	"
"	os.Czyżew	10 domów i 6 zagród	400.000	Nieustalona.

Powiat Łomżyński	w. Zabikowo-Rządowe	6 zagród.	180.000	Nieostrożne obchodzenie się z ogniem.

c/ Wypadki samochodowe.

Na terenie Województwa zanotowano 5 wypadków samochodowych, w których 4 osoby doznały lekkich uszkodzeń ciała.

d/ Przestępczość kryminalna

W bieżącym tygodniu zanotowano wypadków:

1/ czynnego wystąpienia przeciwko szeregowym P.P. - 2
2/ morderstw - - - - 5
3/ usiłowań zabójstw - - - 4
4/ zabójstw w bójkach - - - 3
5/ uszkodzenia ciała w bójkach - - 4
6/ drobnych napadów rabunkowych - - 1
7/ kradzieży kasowych z włamaniem - - 1
8/ większych kradzieży bez włamania - 3

e/ Ocena ogólna.

Pomimo okresu przedpierwszomajowego stan bezpieczeństwa publicznego pod względem politycznym zmianom nie uległ, natomiast pod względem kryminalnym pogorszył się znacznie w powiatach augustowskim i grodzieńskim.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr BB I-1389/30.
Dnia 2 maja 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.18.

51

VI. Sprawy graniczne.

a/ P r z e m y t .

w pow.szczuczyńskim

Dnia 27 ub.m. na szosie około osady Podlasek/został zatrzymany jadący autobusem mieszkaniec m.Grajewa Mordko Kawka, u którego znaleziono 15 skórek, przemyconych z Niemiec.

b/ Wydalanie robotników sezonowych z Prus-Wschodnich

Starosta Powiatowy w Augustowie stwierdził, że udający się z powiatów przygranicznych do Prus Wschodnich na roboty sezonowe rolne zarówno w drodze nielegalnej, jako też za przepustkami granicznemi - są przez władze niemieckie przymusowo wysiedlane do Polski.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI
Nr.EB.I-1389/30.T
Dnia 7 maja 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.18.

VII. Szpiegostwo, dywersja, sabotaż.
-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

- N e g a t y w n e .-

-:-:-:-:-:-:-

52

VIII. V A R I A.

a/ Sprawy gospodarcze

Dnia 30 kwietnia b.r. kupcy w m.Dąbrowie, powiatu sokólskiego pozamykali sklepy i wysłali do Pana Ministra Skarbu depeszę następującej treści:" Ogół kupiectwa miasta Dąbrowy jest w położeniu bez wyjścia skutkiem nadmiernego wygórowania podatku obrotowego za rok 1929 i zmuszony jest przeto likwidować masowo zakłady handlowe /demonstrując swoją rozpacz trzydniowem zamknięciem sklepów/. Upraszamy Wysokie Ministerstwo o zarządzenie władzom wymiarom I.instancji ponownego rozpatrzenia w wyniku wymiaru do dnia 15 maja przy udziale rzeczoznawców Dąbrowy".-

Równocześnie przedstawiciele kupiectwa m.Dąbrowy złożyli oświadczenie władzy administracyjnej, że zamknięcie sklepów niema nic wspólnego z jakąkolwiek akcją polityczną.-

Dnia 24 ub.m. o godzinie 14-ej właściciele sklepów spożywczych,galanteryjnych, piekarń i zakładów handlowych w Druskienikach,powiatu grodzieńskiego na znak protestu przeciwko rzekomo niesłusznemu podwyższeniu podatków zamknęli na przeciąg dwóch dni swe zakłady. W dniach tych otwarte były tylko dwa sklepy chrześcijańskie.-

Kupcy i przemysłowcy w Augustowie oświadczają, że niesprawiedliwy rzekomo wymiar podatku rujnuje ich zakłady i podkreślają, że miejscowy urząd skarbowy w przeciwieństwie do innych urzędów skarbowych przy wymierzaniu podatków nie kieruje się względami rzeczowymi.

b/ Przebieg dnia pierwszego maja.

Dzień 1 maja miał na terenie Województwa Białostockiego przebieg następujący:

Pochody i wiece:

W Białymstoku zapowiedziane były 3 pochody z wiecami, a mianowicie: 1/ PPS.CKW., Bundu i Okręgowej Komisji klasowych związków zawodowych, 2/ PPS. d.Frakcja Rewolucyjna i 3/ PPS.Lewicy i lewicy związkowej.

W pierwszym brało udział ponad 400 osób z 8Mmiu sztandarami i 19 transparentami, wyszczególnionymi w sprawozdaniu do Ministerstwa Nr. BB.II-1229/30.T. z dnia 19 kwietnia b.r. Na wiecu przemawiali miejscowi działacze PPS. i Bundu. Uchwalono rezolucję, umieszczoną w Nr 17 "Robotnika". Wiec i pochód odbył się spokojnie. W czasie pochodu został wyeliminowany transparent z napisem "Precz ze zbrojeniami".-

W pochodzie PPS.d.Frakcja Rewolucyjna brało udział ponad 200 osób zaś w wiecu ponad 1000 osób. Jeden sztandar 4 transparentów 12. Pochód i wiec odbyły się spokojnie.

Z liczącego około 150 osób pochodu PPS.Lewicy i lewicy związkowej kilka chwil po wyruszeniu wyrzucono odezwy komunistyczne. Pochód dotarł do rynku, przewidzianego na wiec. W momencie, gdy rozpoczął przemówienie poseł Gawrylik z BWRKP. poczęto wznosić okrzyki antypaństwowe i rozrzucać ulotki komunistyczne, wobec czego wiec został [illegible]ia zany, a tłum rozproszony. Po rozproszeniu tłumu poseł Gawrylik ze słowami "Precz z białym terorem, niech wiedzą co jest" rozrzucił plik tych że ulotek. Podczas rozpraszania tłumu posła Gawrylika pobili dotkliwie przeciwnicy polityczni. Zasługuje na uwagę, że pochodem i wiecem PPS. Lewicy interesowali się specjalnie posłowie Łoś Dominik i Sawicki Adolf którzy zdradzali wyraźną chęć przemawiania na wiecu obok posła Gawrylika

Powiat Białostocki:

Pochodów i wieców nie było. W Czarnej-Wsi powstrzymała się od pracy połowa robotników tartaków państwowych; 40-tu z nich przybyło do

Białegostoku celem
Bia[illegible]m wzięcia udziału w pochodzie i wiecu PPS.d.Frakcja Rewolucyjna. Zapowiedziane tamże pochód i wiec PPS.CKW. nie odbyły się. Przybyły do Czarnej-Wsi z ramienia OKR.PPS.Białystok Dowgalski Marek stwierdził zupełną obojętność robotników dla PPS.CKW. W godzinach popołudniowych odbyły się przy udziale około 150 osób pochód i wiec w Choroszczy, skąd 80 robotników przybyło na wiec PPS.d.Frakcja Rewolucyjna w Białymstoku. W całym powiecie był spokój.

Powiat Łomżyński:

W Łomży odbyły się pochody i wiece: 1/ PPS.Lewicy i lewicy związkowej, 2/ PPS.CKW. i Bundu i 3/ Poalej-Sjon Prawicy.-

W pochodzie PPS.Lewicy brało udział około 300 osób /około 30% żydów/, zaś na wiecu łącznie z przypadkowym tłumem było około 1000 osób. Przemawiali redaktor "Robociarza" Abram Waisman i literatka Antonina Merkel, ps."Sokolnik", oraz działacze miejscowi PPS.Lewicy Pomiechowska, Eryng, Skowroński, Olkowski, Zagroba i komunista Wajsbort, z których jedynie Skowroński wzniósł okrzyk "Żądamy zwolnienia więźniów politycznych". Uchwalono rezolucję w redakcji okólnika KC PPS.Lewicy. W wiecu i pochodzie PPS.CKW., Bundu i Okręgowych Komisji klasowych związków zawodowych brało udział około 500 osób. /350 Bund i 150 PPS./. Przemawiali na wiecu Zieruszewski w imieniu PPS. i Jankiel Gross z Warszawy w imieniu Bundu. Uchwalono rezolucję w redakcji "Robotnika", uzupełnioną przez Bund. W pochodzie Poalej-Sjon Prawicy brało udział około 50 osób, zaś wiec zgromadził około 300 osób. Na wiecu przemawiali Kreizman Szymon z Warszawy, oraz Nomberg Izaak i Cukerasztejn Jakób z Łomży. Przebieg wspomnianych pochodów i wieców spokojny. W Łomży i powiecie łomżyńskim panował spokój.-

Powiat Mołkowyski:

Odbyły się w Mołkowysku pochód i wiec CKW.PPS., Bundu i Poalej-Sjon Prawicy, ZZK i Związku Zawodowego Robotników Rolnych R.P., w których brało udział około 400 osób. Na wiecu przemawiali delegat CKW.PPS

Leśniewski Stanisław, b Burmistrz m. Ostrowi-Mazowieckiej, Wasilewski Józef vice burmistrz miasta Wołkowyska, Grzelak Aleksander, prezes oddziału ZZK. oraz przedstawiciele Bundu w języku polskim i Poalej-Sjonu w żargonie. Ton ich przemówień umiarkowany. Przyjęto odczytaną przez Grzelaka rezolucję, której jeden punkt brzmi:"Precz z dyktatutą Marszałka Piłsudskiego".- W pochodzie, który został rozproszony przez spłoszonego byka,niesiono 4 sztandary i dwa transparenty.-

Powiat Wysoko-Mazowiecki:

W Łapach odbył się spokojnie pochód PPS.CKW.i ZZK. z udziałem około 400 osób poczem rozpoczął się wiec, na którym przemawiał vice-redaktor "Robotnika" Myszkowski z Warszawy. W chwili, gdy Myszkowski oświadczył, że Marszałek Piłsudski zdradził sprawę robotniczą,z tłumu padły okrzyki "Precz z Piłsudskim zdrajcą", wobec czego po trzechkrotnem ostrzeżeniu przewodniczącego wiecu Szenfelda,prezesa oddziału ZZK. wiec został przez zastępcę Starosty rozwiązany. Wezwany do rozejścia się tłum, aczkolwiek niechętnie - rozszedł się w spokoju. Praca w warsztatach kolejowych trwała normalnie pomimo silnej agitacji w kierunku przerwania jej na cały dzień. W Łapach i powiecie spokój.

Powiat Bielsk-Podlaski:

W Siemiatyczach pochód Bundu i Kultur-Ligi z przemówieniami - 30 osób, w Bielsku-Podlaskim pochód PPS.CKW.-6 osób i wiec jej przy [illegible]le około 60 osób,przeważnie przygodnie zatrzymujących się, w Białowieży pochód i wiec PPS.CKW.-220 osób /100 z tartaku Gródek i 120 z tartaku Stoczek. Przemawiał Gomuliński z Warszawy, w Hajnówce pochód i wiec PPS.CKW. z udziałem posła Dubois - 300 osób. W Hajnówce uchwalono rezolucję w redakcji "Robotnika". Z Hajnówki poseł Dubois wyjechał do Czeremchy,gdzie przemawiał na wiecu, na którym było obecnych 58 osób. W powiecie spokój.

Powiat Kolneński:

W powiecie spokój, zarówno ze strony organizacyj legalnych jako też elementów wywrotowych wystąpień nie było.

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI

Białystok, dnia 14. maja 1930 roku

Nr.BB.I-1460/30.T.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.19 za czas od dnia 3 do dnia 10 maja 1930 roku.-

T A J N E - P I L N E.
-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Pan Dyrektor Departamentu Politycznego

w W a r s z a w i e.
-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.19 za czas od dnia 3 do dnia 10 maja 1930 roku.-

Z A W O J E W O D Ę :

/M. S Z I S K A /
NACZELNIK WYDZIAŁU BEZP.PUBL.

Odpisy otrzymują:

1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
2/ " " w Nowogródku,
3/ " " w Brześciu nad Bugiem,
4/ " " w Warszawie,
5/ " " w Tarnopolu,
6/ " " w Stanisławowie,
7/ " " w Lublinie,
8/ " " w Łodzi,
9/ Pan Prokurator Sądu Apelac. w Warszawie,
10/ " " " " w Wilnie,
11/ " " " Okręg w Białymstoku,
12/ " " " " w Grodnie,
13/ " " " " w Suwałkach,
14/ " " " " w Łomży,
15/ Sam.Ref. Informac. D.O.K. III. w Grodnie,
16/ " " " D.O.K. I. w Warszawie,
17/ " " " D.O.K. IX. w Brześciu nad Bugiem,
18/ K.O.P. "Brygada Grodno",
19/ Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego,
20/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
21/ Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w/m.-

M.F.

...EWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB I-1440/30.T.
...łystok, dnia 10 maja 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.19.
za czas od dnia 3 do dnia 10 maja 1930 r.

55

I. Sytuacja ogólna.

W bieżącym tygodniu przeprowadzono dalszą likwidację organizacyj komunistycznych w Grodnie i powiecie grodzieńskim.

Z przejawów ruchu wywrotowego zasługuje na uwagę kilkakrotny kolportaż odezw w rejonie koszar wojskowych w Białymstoku.

Na rynku pracy notowane były - pogarszanie się konjunktury w przemyśle chemicznym /huty szklane/ i drzewnym i związane z tem zwiększanie się bezrobocia.-

W białostockim okręgu przemysłu włókienniczego, a szczególnie w Białymstoku przemysłowcy zamierzają obniżyć płace robotnicze o 20%. Na jednym z zebrań robotników przemysłu włókienniczego postanowiono przeciwdziałać zamierzeniom przemysłowców włącznie do strajku.-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr BB.I-1460/30 T.
Dnia 10 maja 1930 roku -

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.19.

II. Ruch wywrotowy.

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych.

1/ Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

Białystok-Miasto. Dnia 8 b.m. została zatrzymana Ratchaus Rywa, córka Jakóba i Fejgi, panna, lat 21, zamieszkała przy ulicy Św.Rocha Nr.5, która rozrzucała obok koszar 42 p.p. przy ulicy Traugutta egzemplarze następującej odezwy: " Żołnierze! W dniu 1-go maja robotnicy i chłopi występują na wiecach i demonstracjach występują przeciwko faszystowskiej dyktaturze Piłsudskiego, przeciwko bezrobociu, głodowi, podatkom odbieraniu chłopom ziemię, przeciwko wojnie i okupacji Zachodniej Białorusi. Masy robotnicze przed sztandarem kompartji będą walczyli o obronę związku Sowieckiego przed napadem wojennym o fabryki robotników i ziemię chłopom. O rząd robotniczo-chłopski o rady delegatów robotników. Chłopów i Żołnierze! Żołnierze! Was pierwszych będą pchnąć jako mięso armatnie w tej wojnie. Każą strzelać w waszych braci robotników i chłopów. Niechże każdy robotnik i chłop w mundurze żołnierskim odpowie na to: Precz z wojną ! Niech żyje Zw.Sow. i czarna armja! Będziemy bratali z robotnikami, z chłopami w walce przeciwko faszystowskiej dyktaturze głodem i wojny!".-

Dnia 9 b.m. na polach, przyległych do rejonu zakwaterowania 10 pułku ułanów rozrzucono 63 egzemplarze pierwszomajowych odezw KZM.w Białymstoku, odbitych na szapirografie. Część tych odezw jest identyczna, z kolportowanymi przez Ratchaus Rywę.-

56

wiat Grodzieński. W wyniku dalszej likwidacji Komitetów Okręgowych KPZB. i KZMZB Grodna, oraz Komitetów Rejonowych KPZB. w Skidlu, Krynkach, Indurze i Jeziorach zostali zatrzymani: Aleksandrowicz Raf[illegible] sekretarz OK.KZMZB., Wajsman Matla, członek tegoż OK., Rejzner Lejba, technik KM KPZB.Grodno, Poczymok Lejzer, technik OK.KPZB.Grodno, Podlaszuk Franciszek i Ptaszkowski Antoni członkowie komunistycznego komitetu pierwszomajowego w Grodnie, Pełc Hirsz, członek KR.KPZB.Skidel, Winnicka Fruma, członek techniki i sekretarz Mopru w Skidlu, Lipman Chaja, technik rejonu Indura, Adelski Abram, łącznik i Aszkiewicz Rachmiel, członek techniki tegoż rejonu, Rozental Rywka, Badasz Jenta, Badasz Dwejra i Badasz Tamara, członkowie KPZB.w Grodnie, Konik Gotlib Kejzner Motel, Łuniański Hirsz i Kaufman Nota, członkowie KPZB. w Skidlu. Zbiegli przed aresztowaniem Alpern Judel, Lew Menachen, Cofnas Fajdel, Ref i Szyja, członkowie KPZB. w Grodnie, Klas Naftali, technik KR.KPZB.Krynki, Kac Szloma, technik KR KPZB.Skidel, Podliszewski Josel, technik KR.KPZB.Jeziory, Bańczyk Szloma, łącznik KR.KPZB.Jeziory i OK.KPZB.Grodno i Stawer Chaim, członek techniki KR.KPZB.Indura. Zatrzymanych przekazano z materjałami oskarżenia władzom sądowym. Szczegółowe sprawozdanie oddzielnie.

b/ Wyroki sądowe.

Dnia 5 b.m. w Sądzie Okręgowym w Białymstoku odbyła się rozprawa z oskarżenia przeciwko mieszkańcom Sokółki Hirszowi Jankielewiczowi, Kodelowi Szmajdermanowi, Kadyszowi Direktorowi i Wejwelowi Perelsztejnowi, oskarżonym z art.51, 102 cz.I. i 100 K.K. Wszyscy oni aresztowani byli w dniu 31 sierpnia 1929 r. podczas likwidacji KM.ZMKZB. w Sokółce. Sąd skazał Hirsza Jankielewicza na 5 lat ciężkiego więzienia, Kodela Szmajdermana,

Kadysz Direktor i Walwel Perelsztejn na 4 lata ciężkiego więzienia każdy.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1460/30 T.
Dnia 10 maja 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.19.

57

III Ruch zawodowy.

a/ Klasowe Związki Zawodowe.

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Włókienniczego.

W Białymstoku dnia 7 b.m. w lokalu OKR.PPS.OKW. odbyło się zebranie członków oddziału w sprawie zamierzonego obniżenia przez przemysłowców płac robotniczych o 20%. Przemawiali Bogdan Jan, Kondrasiuk i Dagiel, którzy wzywali zgromadzonych, by niedopuścili do obniżenia swych płac. Po ich przemówieniach uchwalono rezolucję, stwierdzającą, że robotnicy przemysłu włókienniczego w Białymstoku przeciwstawią się wszelkim próbom obniżenia ich płac zarobkowych.-

Ze swej strony zarząd oddziału Związku wystąpić ma do zainteresowanych władz z memorjałem o interwencję i poczynić zabiegi, by ewentualne żądania robotników co do utrzymania dotychczasowej skali płac zarobkowych poprzedź strajkiem /200/.-

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Budowlanego.

W Ostrołęce dnia 1 b.m. odbyło się zebranie członków oddziału o charakterze pierwszomajowym.

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Chemicznego.

W Grodnie dnia 5 b.m. odbyło się zebranie organizacyjne oddziału Związku, na którem omawiano sprawę wznowienia działalności tegoż oddziału, który od chwili dokonania w nim przez PPS.Lewicy rozłamu w roku 1927 - faktycznie dotychczas nie istniał. Po przemówieniu sekretarza Okręgowej Rady klasowych związków zawodowych, Morawieckiego Longina postanowiono w najbliższym czasie zwołać ogólne zeb

ranie członków.

Związek Zawodowy Robotników hut szklanych i szlifierni luster.

W Białymstoku dnia 4 b.m. zebranie członków oddziału w sprawie konferencji delegatów Związku u inspektora pracy i podwyżki płac. /60/

W Grodnie dnia 4 b.m. zebranie członków oddziału w sprawach organizacyjnych i kasowych /40/.-

b/ B e z r o b o c i e

Według danych z dnia 9 b.m. na terenie Województwa Białostockiego pozostawało bez pracy B.276 a mianowicie:

Powiat:	Ilość:	Bezrobocie na 1 b.m.	Zmniejszenie	Wzrost:	Pobiera zapomo
Augustowski	75	68	-	8	22
Białystok-Miasto	3589	3478	-	111	2020
Białostocki	617	644	27	-	330
Grodzieński	2004	2064	60	-	520
Łomżyński	279	298	19	-	176
Bielsk-Podl.	332	72	-	260	309
Ostrożęcki	50	74	24	-	48
Ostrowski	118	218	0	-	116
Suwalski	16	28	3	-	14
Sokólski	124	18	-	-	14
Szczuczyński	52	54	2	-	47
Wołkowyski	124	100	-	24	124

W z r o s t - 327.

58

Dnia 29 ub.m. w Grodnie odbyło się zebranie robotników fabryki dykty w sprawie wstrzymania pracy w fabryce i zamierzonego przyjmowania przez zarząd fabryki nowych robotników /70/.-

Dnia 4 b.m. w Grodnie na zebraniu tychże robotników postanowiono wystąpić do zainteresowanych władz z prośbą o spowodowanie, by zarząd fabryki w miarę jej uruchamiania przyjmował starych robotników./200/

Dnia 5 b.m. fabryka dykty w Grodnie została częściowo uruchomiona /zatrudniono wraz z majstrami około 60 robotników/.-

W tymże dniu zgromadziło się przed lokalem fabryki około 200 robotników, poprzednio w niej zatrudnionych. Zebrani zachowali się spokojnie.-

Dnia 5 b.m. w Grodnie odbyło się zebranie bezrobotnych robotników cegielnianych, na którem postanowiono domagać się przedłużenia wypłaty zasiłków i postanowiono wystąpić przeciw cegielniom na drogę sądową w sprawie zaległego deputatu opałowego. Przemawiał Morawiecki Longin.

Dnia 4 b.m. zarząd huty szklanej w Grodnie z powodu zastoju w przemyśle szklanym wymówił pracę pozostałym 150 robotnikom.-

Dnia 2 b.m. w osadzie Narewka, powiatu bielskiego została unieruchomiona na przeciąg 3-ch miesięcy z powodu remontu huta szklana, zatrudniająca 260 robotników.-

Dnia 5 b.m. w Białymstoku została unieruchomiona z powodu remontu częściowo fabryka włókiennicza L.D. Szpiro. Bez pracy pozostało 64 robotników.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

IV. S t r a j k i.

Strajk robotników tartaku w Łysych.

Ad punkt ten w sytuacyjnem sprawozdaniu tygodniowem Nr.18.

50 strajkujących od dnia 1 b.m. robotników tartaku państwowego w Łysych powiatu kolneńskiego przystąpiło do pracy w dniu 6 b.m. na poprzednich warunkach.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-;-

JEWODA BIAŁOSTOCKI
r. BB I-1460/30. T.
ia 10 maja 1930 roku

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr. 19.

V Stan bezpieczeństwa publicznego.

a/ Ważniejsze wydarzenia.

Dnia 2 b m. na torze kolejki wązkotorowej w odległości 1 klm. od tartaku Stoczek w Białowieży powiatu bielskiego nastąpiło zderzenie się drezyny motorowej, prowadzonej przez szofera Lancberga z Majnówki z lokomotywą kolejki wązkotorowej, prowadzoną przez Grygorjewa Eugenjusza. Wskutek zderzenia drezyna została uszkodzona. Jadący nią inspektor lasów państwowych w Białowieży Ejchler Remiljusz, inżynier Dyrekcji Lasów Państwowych w Białowieży Kistelski Bolesław, kierownik wycieczek zagranicznych z ramienia Rządu Dziedziczki i szofer Lancberg odnieśli lekkie obrażenia ciała.

b/ P o ż a r y.

Powiat:	Miejscowość:	Spłonęło:	Straty:	Przyczyna pożaru.
Grodzieński	wieś Łozy	6 domów i 4 chlewy	60.000	Nieostrożne obchodzenie się z ogniem. Spłonęła jedna osoba
"	w Czerlonce	3 domy i in zabudowania.	14.700	Wadliwe urządzenie komina.
Łomżyński	Kiszna	20 domów, 44 stodoły, 71 chlewów, 16 szop, 3 spichlerze, narzędzia i 24 sztuki żywego inwentarza.	300.000	Nieustalona.
Suwalski	w Żusno	dom i chlew	3.000	Podpalenie.
"	w Stakuny	dom	6.000	Wadliwe urządzenie komina.

Suwalski	wieś Kuków	stodoła i zagroda z inwentarzem	34.590	Nieostrożne obchodzenie się z ogniem.
"	w Przejma-Wielka	dom i chlew	4.300	Wadliwe urządzenie komina.

c/ Wypadki samochodowe.

Na terenie Województwa zanotowano trzy drobne wypadki samochodowe i jeden wypadek , zakończony śmiercią dziecka.

d/ Przestępczość kryminalna

W bieżącym tygodniu zanotowano wypadków:

1/ czynnego wystąpienia przeciwko szeregowym P.P. - 1,
2/ usiłowań zabójstw - - - - 2,
3/ zabójstw w bójkach - - - - 1,
4/ uszkodzenia ciała w bójkach - - - 2,
5/ drobnych napadów rabunkowych - - - 1,
6/ większych kradzieży - - - - 1.

e/ Ocena ogólna.

Stan bezpieczeństwa publicznego pod względem politycznym i kryminalnym-bez zmian.

...EWÓDA BIAŁOSTOCKI

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 19.

Nr.BB I-1460/30.T.

...ia 10 maja 1930 roku

VI. Sprawy graniczne.

a/ Nielegalne przekroczenie granicy.

Za nielegalne przekroczenie granicy w bieżącym tygodniu zatrzymano:

w powiecie szczuczyńskim - 5 osób /3 przekazano władzom sądowym, zaś 2 obywateli niemieckich po ukaraniu administracyjnie wysiedlono do Niemiec/.

w powiecie ostrołęckim - 2 osoby.-

b/ Nielegalna emigracja.

Organa bezpieczeństwa powiatu kolneńskiego ustaliły fakt działalności na terenie Polski zorganizowanej agentury, ułatwiającej nielegalną emigrację. Centralne biuro tej agentury znajduje się Bremie /"Norddeutscher Lloyd Linie"/. Posiada ono filje w Prusach Wschodnich w Królewcu, Szczytnie i Ełku te zaś działają przy pomocy agentów, operujących w przygraniczu. Największą z tych filij jest filja w Królewcu, obsługująca nielegalną emigrację z Polski, Litwy, Łotwy i Estonji. Kierownikiem jej do roku 1929 był mieszkaniec miasta Kolna Abkiewicz, ps "Puc". Bezpośrednini agentami filji są: Drężek Gotlieb i Syrowek ze wsi Jerze w powiecie Johannisburg, Kochański Louis, właściciel restauracji w Dłutowie, Boć Erik ze wsi Gwaliny-Małe /obie miejscowości w Prusach Wschodnich/, Braun z

Prus Wschodnich, który przyjeżdża na jarmarki do Myszyńca w powiecie ostrołęckim, Krygier Jankiel z Myszyńca, Goldenberg Rywka z Myszyńca, ostatnio zamieszkała w Łomży. Z wymienionymi dorywczo współpracują Glanbitz, kierownik firmy ekspedycyjnej w Działdowie /Prusy Wschodnie/, Koliński Mejer z Kolna, Sawicki, ps."Wierzbicki" ze wsi Wincenta, Lipka Stanisław ze wsi Tyczek, gminy Łyse, Ksepka Aleksander ze wsi Kuze, gminy Gawrychy, wszystkie miejscowości w powiecie kolneńskim.

Werbowani są przeważnie emigranci do krajów Południowej Ameryki Dalsze szczegóły w oddzielnem sprawozdaniu.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

OJEWÓDA BIAŁOSTOCKI
Nr BB I-1460/30.T
nia 10 maja 1930 roku

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.19. 61

VII Szpiegostwo, dywersja, sabotaż

Uzyskane w bieżącym tygodniu informacje o działalności organizacji szpiegowskiej na terenie Województwa Białostockiego uwzględnię w oddzielnem sprawozdaniu.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1460/30.T.
Dnia 10 maja 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 19.

VIII. V A R I A.

1/ Sprawy komasacyjne.

Dnia 29 ub.m. do wsi Duchowlany w gminie Tereszki, powiatu Wołkowyskiego przybył komisarz ziemski na powiat wołkowyski, Juchniewicz w asyscie szeregowego Niedzwiedzkiego Antoniego z obsady posterunku P.P. w Tereszkach w celu dokonania czynności, związanych z pracami scaleniowemi w tejże wsi. Po sporządzeniu protokułu i odczytaniu go przez komisarza Juchniewicza ludności wsi /100 osób/ ludność ta usiłowała odebrać komisarzowi wspomniany protokół, a gdy jej się to nieudało rzuciła się na Kulpickiego Adolfa, mieszkańca wsi Duchowlany, który uprzednio wypowiadał się przed nią za koniecznością scalenia gruntów wiejskich. W obronie Kulpickiego stanął szeregowy Niedzwiecki, wobec czego uderzono go kilka razy kamieniem w plecy. Następnie tłum zmusił komisarza Juchniewicza do wydania mu sporządzonych przez niego protokułów. Komisarz Juchniewicz z uwagi na postawę tłumu zaniechał zamierzonych czynności i odjechał do Wołkowyska. Zarządzone niezwłocznie dochodzenia doprowadziły do zatrzymania podżegaczy tłumu Moroza Baltazara, Bułaja Kazimierza, Bułaja Władysława i Lucieka Jana, których przekazano władzom sądowym. Władze te postawiły w stan oskarżenia 11 osób, z których Wilczuka Jana, Bułaja Michała, Szypirynde Jana, Frajgiela Jana, Bułaja Józefa i Frajgiela Henryka, winnych czynnego wystąpienia przeciwko komisarzowi

02

ziemskiemu i szeregowemu P.P. Niedzwieckiemu, oraz pobicia Kulbickiego Adolfa.

Z materjałów dochodzenia wynika, że powyższe wystąpienia tłumu nie miało charakteru politycznego.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

63

OJEWODA BIAŁOSTOCKI

Białystok, dnia 17 maja 1930 roku

Nr. BB.I-1516/30.T.

ytuacyjne sprawozdanie
ygodniowe Nr.20 za czas
i dnia 11 do dnia 17 ma-
. 1930 roku.-

T A J N E - P I L N E !
-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Pan Dyrektor Departamentu Politycznego

w W a r s z a w i e .
-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.20 za czas od dnia 11 do dnia 17 maja 1930 roku.-

Za zgodność:

W O J E W O D A :

/Dr.Dziadosz/.

Odpisy otrzymują:

Pan Wojewoda w Wilnie,
" " w Nowogródku,
" " w Brześciu nad Bugiem,
" " w Warszawie,
" " w Tarnopolu,
" " w Stanisławowie,
" " w Lublinie,
" " w Łodzi,
Pan Prokurator Sądu Apel. w Warszawie,
" " " " w Wilnie,
" " " Okręg. w Białymstoku,
" " " " w Grodnie,
" " " " w Suwałkach,
" " " " w Łomży,
Sam.Ref.Informac. DOK.III. w Grodnie,
" " " DOK. I. w Warszawie,
" " " DOK.IX. w Brześciu nad Bugiem,
K.O.P. "Brygada Grodno",
Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi
Województwa Białostockiego,
Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w/m.-

H. F.

64

[illegible]EWOD[illegible] BIAŁOSTOCKI
[illegible]r IB.1 [illegible]16/30.T
[illegible]ia 17 [illegible]ja 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.20.
za czas od dnia 11 do dnia 17 maja 1930 r.

I. Sytuacja ogólna.

W bieżącym tygodniu ruch wywrotowy uzewnętrznił się silniej na gruncie trwającego jeszcze kryzysu w przemyśle, oraz bezrobocia w Białymstoku i Łomży. W obu miejscowościach elementy wywrotowe dążą usilnie do wywołania rozruchów bezrobotnych i zaostrzenia kwestji bezrobocia. W Łomży została przeprowadzona likwidacja OK KPP Łomża, w Białymstoku zaś organa bezpieczeństwa nastawiły wywiad na sparaliżowanie komunistycznej akcji wśród bezrobotnych w momencie do tego odpowiednim.

Nastawienie komunistycznej akcji wśród bezrobotnych w chwili obecnej jest o tyle charakterystyczne, że pomimo wszelkich wahań konjunktury w przemyśle bezrobocie ogólnie w Województwie maleje, czego dowodem jest fakt, że w bieżącym tygodniu ogólna liczba bezrobotnych zmiejszyła się o 710.-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1516/30.T.
Dnia 17 maja 1930 roku.-

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.20

II. Ruch wywrotowy.

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych.

1/ Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

Białystok-Miasto. Dnia 10 b.m. w Białymstoku w parku "Zwierzyniec" na przestrzeni od cegielni dojlidzkiej do głównej bramy 10 posterunków rozrzucono 89 egzemplarzy następujących odezw komunistycznych:

1/ "Towarzysze robotnicy, chłopi żołnierze! Dyktatura faszystowska Piłsudskiego gorączkowo gotuje napad na proletarjacką ojczyznę Rosję Radziecką. Dalej rząd burżuazyjny dla interesy kapitalistów i obszarników i musi was do przekształcenia się w druzgotaną przez armat masę mięsną i do strzelania do szeregów własnych dzieci. W decydującej chwili przechodźcie wszyscy na stronę czerwonej armji i wspólnie z nią walczcie przeciwko waszemu wrogowi polskiej burżuazji. W dniu 1 maja stajcie masowo do demonstracji pod czerwonemi sztandarami KPP. W walce przeciwko gorączkowych przygotowaniom wojennym wymierzonym przeciwko Rosji Sowieckiej, za przekształcenia wojny w socjalnej rewolucji. Niech żyje jedność robotników chłopów żołnierzy w Polsce z czerwoną armją na czele. Niech żyją obrońcy międzynarodowego proletarjatu. Kom.Z.M.w Białym."

2/ "Żołnierze w dniu 1-go maja robotnicy i chłopi występują na wiecach i demonstracjach, występują przeciwko faszystowskiej dyktaturze Piłsudskiego, przeciwko bezrobocia głodowi, podatkom odbieraniu chłopom ziemie, przeciwko wojnie i okupacji Zachodniej Białorusi. Masy robotnicze przed sztandarem kompartji

będą walczyli o obronę związku sowieckiego przed napadem wojennym, o fabrykę robotnikom, o ziemię chłopom. O rząd robotniczo-chłopski, o rady delegatów robotników, chłopów i żołnierzy. Żołnierze! Was pierwszych będą posłać jako mięso armatnie w tej wojnie. Każą was strzelać w waszych braci robotników i chłopów. Niechże każdy robotnik i chłop w mundurze żołnierskim w dniu 1-go maja odpowie na to! Precz z wojną! Niech żyje Zw. Zaw. i czerwona armja! Będziemy się bratali z robotnikami i chłopami w walce przeciwko faszystowskiej dyktaturze głodem i wojny!"

3/ "Towarzysze robotnicy chłopi żołnierze! Oddajcie sobie rachunek dla czyich interesów marnijcie swoje najlepsze lata młodości! Odrywają was od domu i pracy i zmuszają żyć w głodzie i nędzy. Podczas waszej nieobecności pola wasze mamują się wasze miejsca pracy. Są zabierane przez innych i wy sami jesteście osądzeni na życie w głodzie. W koszarach prześladują was i często głodnych i nie wyspanych męczą przez całe dni za ćwiczeniach wojskowych. Za każdą drobnostką nęcą się nad wami i karzą was i wszystko dla tego aby zmusić was bronić krwawe interesy faszystowskie dyktatury bogatych i sytych parazytów, kapitalistów tych, którzy mordują robotników i chłopów, tych którzy zabierają u was ostatni kęs chleba ostatnią poduszkę z pod głowy, aby tylko móc dać generałom i oficerom możliwości do zbytkowego życia! W dniu 1-go maja wszyscy wychodźcie na ulicę w walce przeciwko faszystowskiej dyktaturze głodu i nędzy, przeciwko krwawym porządkom armji, przeciwko prześladowaniom żołnierzy! Przeciwko wyzyskaniu żołnierzy w wojnie przeciw ZSRR.! Nie strzelajcie do demonstracji robotników i chłopów! Walczcie o zapomogi dla waszych rodzin! Walczcie za lepsze obchodzenie się z wami! Niech żyje walka robotników chłopów i żołnierzy przeciw krwawej dyktaturze faszystowskiej! Walczcie za zwolnienie was w dniu 1-go maja! Wszyscy na demonstrację w dniu 1-go maja! Niech żyje związek robotników chłopów i żołnierzy! Niech żyje zbrojne powstanie! Niech żyje polska republika radziecka! Kom. Związ. Młodz. w Białymstoku! "

W związku z przeprowadzonem dochodzeniem przeciwko Natchaus Rywie, aresztowanej dnia 9 b.m., dnia 11 b.m. została zatrzymana Cywa Glaz, córka Mordki i Reczli, lat 20, stała mieszkanka Białegosto ku, podejrzana o współudział w kolportażu literatury komunistycznej przy ulicy Traugutta w dniu 8 b.m. Zatrzymaną dnia 12 b.m. przekazano z materjałami oskarżenia do dyspozycji władz sądowych.

Powiat Grodzieński. Uzyskano informacje, że w dniu 1 maja b.r. we wsi Łokno, gminy Jeziory białoruska młodzież komunistyczna urządziła demonstrację, w której brało udział około 20-tu osób. Demonstranci przeszli przez wieś ze śpiewem pieśni rewolucyjnych.-

2/ Komunistyczna Partja Polski.

Powiat Łomżyński. Dnia 10 b.m. na cmentarzu żydowskim w Łomży przy Placu Zielonym odbyło się zebranie komunistyczne, w którem wzięli udział student Cieśluk Henryk, Smolan Aleksander, Jaroszkiewicz Feliks, Szyszkowski Stanisław i Skowroński Zygmunt. Na zebraniu tem omawiano m.in. plan akcji wśród bezrobotnych na terenie Łomży w chwili obecnej.

Dnia 12 b.m. o godzinie 15-ej przed Magistratem w Łomży zgromadziło się około 30-tu członków PPS.Lewicy i KPP., którzy zażądali od technika Bielskiego, aby dał im pracę. Na czele grupy stali Pomiechowska Kazimiera, Smolan Aleksander i Modzelewski Aleksander, którzy pobudzali zebranych, aby pod żadnym pozorem nie odstępowali od swych żądań i nie odeszli, dopóki nie otrzymają pracy lub zapomóg. Pomiechowska była w stanie podchmielonym. Upojono ją prawdopodobnie celowo, ażeby wywołała większą awanturę i zbiegowisko. Zgromadzonych rozproszyła policja.

Dnia następnego Smolan Aleksander, Pomiechowska Kazimiera i Modzelewski Aleksander zgromadzili około 100 robotników, z którymi na Placu Zielonym zastąpili drogę technikowi Bielskiemu, od którego

sposób gwałtowny do gali się dania im pracy, przyczem zarzucali mu, że jednych zatrudnia stale, a drudzy muszą umierać z głodu. Bielski w obawie przed popełnieniem gwałtu na jego osobie zmuszony był ukryć się w pobliskiej piwiarni Malinowskiego. Po przybyciu do tejże piwiarni kilku szeregowych P.P. Bielski pod ich ochroną udał się do Magistratu, dokąd podążyli także podburzani przez Smolana, Pomiechowską i Modzelewskiego bezrobotni, których przed Magistratem rozproszono. Pomiechowska w chwili rozpraszania tłumu przed Magistratem podburzała tenże tłum okrzykami, a następnie w celu wywołania większego wzburzenia tłumu upadła na bruk i udawała omdlenie. W wyniku wdrożonych niezwłocznie wywiadów i dochodzeń ustalono, że głównymi inspiratorami akcji wśród bezrobotnych w ostatnich dniach w Łomży byli Smolan Aleksander, Jaroszkiewicz Feliks, Skowroński Zygmunt, Pomiechowska Kazimiera, Modzelewski Aleksander, Ering Michał i specjalnie Cieśluk Henryk, student Uniwersytetu Warszawskiego, czołowy kierownik traktowanej akcji.

Dnia 15 b.m. policja niemiecka przekazała władzom bezpieczeństwa powiatu kolneńskiego Sielickiego Kazimierza, członka kwietniowej r.b. obsady OK.KPP.Łomża, który w dniu 26 kwietnia b.r. zbiegł przed aresztowaniem go za akcję przedpierwszomajową. Przywiezionny do Łomży Sielicki Kazimierz złożył obszerne zeznania, naskutek których po przeprowadzeniu rewizji mieszkaniowej i osobistej w nocy z dnia 15 na 16 b.m. zatrzymano w Łomży Smolana Aleksandra, Jaroszkiewicza Feliksa ~~Skowrońskiego Zygmunta~~, i Cieśluka Henryka, członków OK.KPP.Łomża, oraz wybitniejszych działaczy komunistycznych Jakubowicza Arona, Szyszkowskiego Stanisława, Goldman Esterę-Chaję, Zagrobę Witolda i Pinję Nadel. U Smolana znaleziono okólniki PPS Lewicy i Zjednoczenia Lewicy Chłopskiej "Samopomoc" z hasłami antypaństwowemi. Ponadto dnia 16 b.m. naskutek żądania organów bezpieczeństwa w Łomży został aresztowany w Warszawie kurjer KC.KPP.Rzemieni

Matys, którego w dniu 17 b.m. razem z wymienionymi wyżej przekazano z materjałami oskarżenia władzom sądowym. Dalsza likwidacja OK.KPP. Łomża trwa. Szczegóły tej likwidacji uwzględnię w oddzielnem sprawozdaniu.

Dnia 8 b.m. przywieziony został z Warszawy pociągiem do Łomży więzień Moszek Kozacki. Podczas wyprowadzania go z wagonu przez szeregowego P.P. zaczął on wznosić okrzyki "Precz z Rządem Piłsudskiego, precz z rządem faszystowskim, precz z psami i pachołkami"i stawiać czynny opór wspomnianemu szeregowemu P.P.- Ostatecznie Kozackiego umieszczono w dorożce i przewieziono do więzienia.

3/ P. P. S. L e w i c a.

Białystok-Miasto. Dnia 11 b.m. zarząd Komitetu Miejskiego PPS.Lewicy zwołał w lokalu własnym przy ulicy Poleskiej 18 zebranie robotników i robotnic huty szklanej. Przewodniczył hutnik Zgorzelski Stanisław. Na zebraniu tem sekretarz obwodowy PPS.Lewicy Ziem Białoruskich w Wilnie, Pieńkowski Piotr /także sekretarz okręgowy Związku Robotników i Robotnic przemysłu hutniczego na Województwa Białostockie, Wileńskie i Nowogródzkie/ złożył sprawozdanie z odbytej dnia 9 b.m. konferencji u inspektora pracy w sprawie podwyżki zarobków robotników huty szklanej. Według oświadczenia Pieńkowskiego, konferencja nie dała wyników, gdyż zarząd huty kategorycznie odmówił udzielenia podwyżki. Następnie Pieńkowski dowodził, że robotnikom huty nie pozostaje nic innego, jak tylko przystąpić niezwłocznie do strajku. Wreszcie na wniosek Pieńkowskiego powołano do komisji organizacyjnej Związku Zawodowego Robotników i Robotnic Przemysłu Hutniczego Sielawkę Andrzeja, Raczyńskiego Tadeusza Stańczyka Bolesława, Stefanowicza Kazimierza, Buczkowskiego Feliksa, Niczewskiego Jana i Nadzieję Kuszmen, oraz postanowiono niedopuszczać w przyszłości do zwalniania przez zarząd huty tych robotników, którzy należą do Związku. /38/.-

64

Dnia 12 b.m. w hucie szklanej w Białymstoku sekretarz obwodowy robotników i robotnic hut szklanych i szlifierni luster w Polsce Cześlik Władysław, zamieszkały stale w Wilnie przy ulicy Wołkomirskiej 48, zwołał przy pomocy członków PPS.Lewicy masówkę robotników tejże huty, która trwała 45 minut. Na czas trwania masówki została przerwana praca w hucie. Cześlik został zatrzymany do czasu sprawdzenia jego tożsamości, poczem zwolniony.-

Ostatnio akcja PPS Lewicy w Białymstoku zmierza do wywołania strajku robotników huty szklanej celem wykorzystania go dla dalszej akcji organizacyjnej. Ponadto zarząd Komitetu Miejskiego PPS.Lewicy powziął decyzję zwołania najpóźniej do dnia 20 b.m. wiecu bezrobotnych na placu funduszu bezrobocia przy ulicy Lipowej Nr.24. Na wiecu tym, na który przybyć ma jeden z posłów BBWR, ma być wybrany Komitet bezrobotnych.-

b/ Sprawy sądowe

Dnia 16 b.m. przed Sądem Okręgowym w Białymstoku rozpoczęła się rozprawa w sprawie z oskarżenia przeciwko Włodzimierzowi Dąbrowskiemu oskarżonemu z art 102 cz I K.K.. Dąbrowski został aresztowany dnia 28 ~~maja~~ lipca 1929 roku w związku z komunistyczną akcją przedpierwszosierpniową. Pełnił on podówczas funkcje organu kontrolnego KC KPP dla okręgów KPZB Białystok i Grodno. W dniu 17 b.m Sąd ukończył badanie świadków i naskutek wniosku obrony odroczył rozprawę na 10 dni celem uzupełnienia aktów sprawy, zasięgnięcia informacyj i t.p.

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr. SB. I-1516/30. T.
Dnia 17 maja 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 20.

III. Ruch zawodowy.

a/ Klasowe Związki Zawodowe.

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Metalowego

W Białymstoku dnia 12 b.m. pod przewodnictwem Wierzyckiego odbyło się zebranie członków oddziału Związku, na którem przemawiali Kapitułko Tomasz i Goldfarb Szmul. Ten ostatni wzywał zebranych /100 osób/ do zerwania z PPS CKW. i przejścia pod sztandary PPS. Lewicy, gdyż tylko PPS. Lewica broni istotnie interesów robotniczych. Przemówienie Goldfarba trwało krótko wskutek wystąpienia przeciwko niemu Kapitułki i zwolenników PPS. Lewicy.-

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Drzewnego.

W związku z trwającym zatargiem robotników fabryki dykty w Grodnie z zarządem tejże fabryki w dniach 6 i 8 b.m. odbyły się zebrania członków oddziału Związku, na których omawiano sprawę walki z dyrekcją fabryki w celu zmuszenia jej do przyjmowania do pracy starych robotników. Dotychczas wszelkie interwencje w tej sprawie ze strony inspektora pracy nie odniosły skutku, fabryka bowiem nadal przyjmuje do pracy robotników, nie należących do Związku klasowego.-

Związek Zawodowy Transportowców

W Grodnie dnia 4 b.m. odbyło się zebranie członków sekcji furmanów na którem wybrano do nowego zarządu Wassermana Jakóba, prezes, Grandzickiego Izaaka - viceprezes, Rejznera Jakóba - sekretarz, Wołyńskiego Jakóba - skarbnik, Perezowskiego Abrama, Lejzera Januszewicza, Mordchaja Januszewicza, Cadyka Wołyńskiego, Kuszela Fletera i Szmula Wołyńskiego.

88

Związek Zawodowy Robotników hut szklanych i szlifierni luster w Polsce.

W Grodnie dnia 11 b.m. odbyło się zebranie organizacyjne oddziału Związku z referatem Chabrowskiego Antoniego. W tajnem głosowaniu wybrano do zarządu oddziału : Najnerta Stanisława - prezes, Chabrowskiego Antoniego -viceprezes, Bałdygę Franciszka - sekretarz, Wilczyńskiego Franciszka - skarbnik i Kadziszewskiego Władysława - zastępca skarbnika.

Chrzescijańskie Związki Zawodowe.

W Białymstoku dnia 8 b.m. odbyło się zebranie pracowników państwowej wytwórni wódek pod przewodnictwem Korbuta. Przemawiał poseł Urbański Franciszek w sprawie podwyżki płac./80/

W Białymstoku dnia 10 b.m. odbyło się zebranie członków oddziału Związku Dozorców Domowych w związku z przypadającą na dzień 20 lipca b.r pięcioletnią rocznicą istnienia Związku /70/.-

Związki rzemieślnicze i cechy.

W Białymstoku dnia 10 b.m. na zebraniu członków cechu rzeźniczo-wędliniarskiego wybrano komisję , która interwenjować ma w Urzędzie Skarbowym w sprawie wygórowanego wymiaru podatków. Do komisji weszli Nasuto Jan, Goździk i Popławski Bolesław /40/.-

b/ B e z r o b o c i e .

Według danych z dnia 16 b.m. na terenie Województwa Białostockiego pozostawało bez pracy 6566 a mianowicie:

Powiat:	Ilość:	Bezrobocie dnia 9 b.m.	Zmniejszenie.	Wzrost:	Pobiera zapomogi.
Augustowski	75	75	-	-	22
Białystok-Miasto	3269	3589	320	-	1829
Białostocki	524	617	93	-	293
Grodzieński	1824	2004	180	-	490
Łomżyński	251	279	28	-	168
Bielski	282	332	50	-	243
Ostrołęcki	48	50	2	-	42
Ostrowski	87	118	31	-	87
Suwalski	18	18	-	-	14

Sokólski	44	18	26	26	44
Szczuczyński	52	52	-	-	47
Wołkowyski	92	124	32	-	92

Zmniejszenie 710.-

Powiat Bielski. Z dniem 5 b.m. została uruchomiona w Siemianowiczach nieczyn
dnia 21 kwietnia b.r. fabryka dykt klejonych braci Maliniak, z
dniająca 50 robotników.

Białystok-Miasto. Dnia 9 b.m. z braku surowców została wstrzymana praca w fa
dykt Hasbacha w Dojlidach, fabrycznych, zatrudniająca ponad 4
robotników.

Dnia 10 bm. z powodu remontu kółka wstrzymana została praca
w fabryce sukna braci Waltrów, zatrudniającej 40 robotników.
Dnia 15 b.m. została wstrzymana praca w fabryce sukna Filipa
Zylberblata z braku zbytu na wyprodukowane towary / 5o robot
wykończalni sukna Stowarzyszenia Fabrykantów Włókienniczych
powodu wykończenia zamówień kolejowych /98 robotników/ i w f
ce mycia wełny Niewiażskiego /12 robotników/ z braku zamówie
Magistrat zatrudnia przy robotach publicznych przeciętnie o
250 bezrobotnych dziennie.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1516/30 T.
Dnia 17 maja 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.20

IV. STRAJKI.

Negatywne.-

-.-.-.-.-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB I-1516ß/0/T
Dnia 17 maja 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.20

V Stan bezpieczeństwa publicznego.

a/Ważniejsze wydarzenia.

Dnia 15 bm. w Zelwianach,gminy Piaski w powiecie wołkowyskim robotn
cy leśni firmy"Swierk" w liczbie około 40 podnieceni alkoholem, u
li zatrzymać statek na Niemnie w celu pobicia leśniczego Mordasiew
obalili na ziemie i oblali Knarowskę Genię niesioną przez nią naft
starali się zatrzymać autobus i powybijali w nim szyby kamieniami,
następnie wszczęli między sobę bójkę.
Przybyli niezwłocznie na miesjce szeregowi PP z obsady posterunku
Zelwianach w celu zapobieżenia dalszym ekscesom zatrzymali jednego
przywódców pijanych robotników,którego tłum im odbił,przyczem wspo
szeregowi P.P. zostali lekko pokaleczeni.

Powiadomiony o tem Starosta Powiatowy w Wołkowysku delegował do
Zelwian zastępce Komendanta Powiatowego P.P. z oddziałem policyjnym
który aresztował 28 uczestników awantury. Około 20 z nich zostanie
kazanych z materjałami oskarżenia władzom sądowym.

Jak wynika z materjałów dochodzenia pierwiastkowego,zajście nie
charakteru zorganizowanej akcji.Część uczestników awantury zgłosiła
sama do przesłuchania na posterunku PP. w Zelwianach.

b/ Pożary.

Powiat	Miejscowość:	Spalonędo:	Straty	Przyczyna pożaru
Białostocki	Bagnówka	dom,6 stodół,9 chle		

70

wów, 1 śpichrz, 30.000 zł. Nieostrożne
inwentarz żywy i obchodzenie
narzędzia rolni się z ogniem
cze

W wyniku dochodzenia w sprawie pożaru w Wiźnie, powiatu łomżyńskiego dnia 2 b.m. ,o którym doniosłem w sytuacyjnym sprawozdaniu tygodniowem Nr. 19, ustalono ,że sprawcami podapalenia stodoły Powichrowskiego byli sześcioletni chłopcy Henryk Pruszko i Henryk Markowski, którzy wymienili w sklepie jajko kurze na pudełko zapałek i podpalili niemi leżącą pod podwaliną stodoły słomę. Obaj chłopcy do winy podpalenia przyznali się.

c/Wypadki samochodowe.

Na terenie Województwa Białostockiego zanotowano w bieżącym tygodniu cztery wypadki samochodowe. W jednym z tych wypadków dwie osoby odniosły poważniejsze obrażenia ciała, w drugim zaś jedna osoba poniosła śmierć.

d/ Przestępczość kryminalna.

W bieżącym tygodniu zanotowano wypadków:

1/ czynnego wystąpienia przeciwko szeregowym BP - 3.
2/ zabójstw - 2.
3/ usiłowań zabójstw - 2.
4/ zabójstw w bójkach - 1.
5/ uszkodzenia ciała w bójkach - 4.
6/ drobnych napadów rabunkowych - 1.
7/ większych kradzieży - 4.

e/ Ocena ogólna.

Stan bezpieczeństwa publicznego pod względem politycznym bez zmian, zaś pod względem kryminalnym poprawił się w powiatach łomżyńskim i grodzieńskim.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1515/30.T.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.20.

Dnia 17 maja 1930 roku.

VI. Sprawy graniczne.

a/ Nielegalne przekroczenie granicy.

Dnia 8 b.m. została wysiedlona z Litwy do Polski na odcinku granicznym powiatu augustowskiego obywatelka litewska Walncianka Kazimiera bez jakichkolwiek dowodów osobistych. Starosta Powiatowy w Augustowie skierował ją do dyspozycji Starosty Powiatowego w Suwałkach z uwagi na złożone rzekomo przez nią podanie o zezwolenie jej na wjazd do Polski.

Na odcinku granicznym powiatu ostrołęckiego zostali wysiedleni przez żandarmerję niemiecką do Polski Stanisław Ruchała ze wsi Zimna, gminy Turośl w powiecie kolneńskim, Teodor Wojciechowski z m.Humża w pow toruńskim, Marta Gartkówna ze wsi Dąbrówka w pow.grudziądzkim, Aleksander Serowik i Teofil Makarowicz z gminy Turośl, pow.kolneńskiego, którzy wyjechali do Niemiec w drodze nielegalnej. Wymienionych przekazano Sądowi Powiatowemu w Myszyńcu.-

-.-.-.-.

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr. 20

Nr.1516/30.T.

Dnia 17 maja 1930 roku.

VII. Szpiegostwo, dywersja, sabotaż.

N e g a t y w n e . -

.-.-.-.-.-.

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI
NR.B 1516/30 T.
Dnia 17 maja 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.20.

VIII. V A R I A.

a/ Sprawy Europejskiego Kongresu w Berlinie.

Sąd Powiatowy w Swisłoczy, powiatu wołkowyskiego dnia 13 b.m. skazał działaczy Powiatowego Komitetu Kongresowego w Swisłoczy Radziwonia Piotra, Dżuna Bazylego, Jośko Konstantego, Kalutę Michała, Trochimika Andrzeja /b kierownika Sekretarjatu Powiatowego BNRKP w Swisłoczy/ i Wołonowicza Konstantego na 4 miesiące więzienia każdego. Ponadto Trochimik Andrzej został ukarany grzywną w wysokości 200 zł. Sąd uniewinnił Goboa Piotra, Charamanda Józefa, Szaryka Bazylego i Zagórskiego Eugenjusza.-

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI

Nr.BB.I-1576/30.T.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.21 za czas od dnia 18 do dnia 24 maja 1930 roku.-

Białystok, dnia 29 maja 1930 roku.

T A J N E - P I L N E !

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
Pan Dyrektor Departamentu Politycznego

w W a r s z a w i e.

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.21 za czas od dnia 18 do dnia 25 maja 1930 roku.-

WOJEWODA:

Odpisy otrzymują:

1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
2/ " " w Nowogródku,
3/ " " w Brześciu nad Bugiem,
4/ " " w Warszawie,
5/ " " w Tarnopolu,
6/ " " w Stanisławowie,
7/ " " w Lublinie,
8/ " " w Łodzi,
9/ Pan Prokurator Sądu Apel. w Warszawie,
10/ " " " " w Wilnie,
11/ " " " Okr. w Białymstoku,
12/ " " " " w Grodnie,
13/ " " " " w Suwałkach,
14/ " " " " w Łomży,
15/ Sam.Ref. Informac. DOK.III. w Grodnie,
16/ " " " DOK. IX. w Brześciu nad Bugiem,
17/ " " " DOK. I. w Warszawie,
18/ K.O.P. " Brygada Grodno",
19/ Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego,
20/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
21/ Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w/m.-

M.F.

w szczególności Sprawdzianem tego są następujące fakty. Z inicjatywy OKR PPS Białystok Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Włókienniczego prowadził w Białymstoku i białostockim okręgu przemysłowym akcję wśród robotników, mającą rzekomo na celu przeciwdziałanie zamierzeniom przemysłowców co do obniżenia płac robotniczych w przemyśle włókienniczym o 20%, aczkolwiek przemysłowcy nieuzewnętrznili jakichkolwiek zamierzeń w tym kierunku. Omawiana akcja na-skutek mego zarządzenia została sparaliżowana przez Starostę Grodzkiego w Białymstoku, który interwenjował przemysłowców i uzyskał od nich oficjalne zapewnienie że nie zamierzali i nie zamierzają w chwili obecnej obniżać płac robotniczych. Nie bez udziału tegoż OKR lansowane były w bieżącym tygodniu wśród bezrobotnych w Białymstoku różne wersje o wstrzymaniu pomocy bezrobotnym przez Magistrat. W pewnym związku z temi wersjami pozostaje zwołany na dzień jutrzejszy wiec m.in.w sprawie bezrobocia w Białymstoku, na którym przemawiać mają poseł Dubois, sekretarz OKR PPS Białystok, Kapitułko Tomasz i członek Okręgowej Komisji Klasowych Związków Zawodowych Reginella Aleksander.

Na rynku pracy notowane były -znaczny spadek bezrobocia /ogólnie w województwie liczba bezrobotnych w bieżącym tygodniu zmniejszyła się o 434/ i rysujące się możliwości poprawy konjunktury w przemyśle włókienniczym, drzewnym i chemicznym.

-.-.-.-.-

)JEWODA BIAŁOSTOCKI
r.BB.I-1576/30.T.
a 24 maja 1930 roku

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.21.
za czas od dnia 18 do dnia 24 maja 1930r.

I. Sytuacja ogólna.

W bieżącym tygodniu przejawy ruchu wywrotowego dostrzegane były tylko przez wywiad konfidencjonalny. Wywiad ten stwierdzał ogólnie w województwie znaczne przygnębienie wśród elementów wywrotowych, spowodowane przeprowadzonemi w ubiegłych tygodniach likwidacjami Komitetów Okręgowych KPZB, KZMZB i MOPRu w Grodnie, oraz OK KPP Łomża, a także dokonaną w bieżącym tygodniu likwidacją Komitetu Rejonowego KPZB w Swisłoczy, powiatu wołkowyskiego, stosunkowo najsilniejszego w białostockim okręgu partyjnym. Jako wtórny przejaw traktowanego przygnębienia uwidocznikło się dość wyraźne zahamowanie działalności Białoruskiego Włościańsko-Robotniczego Klubu Poselskiego, który po zlikwidowaniu w dniu 14 b.m. Sekretarjatu Powiatowego w Grodnie - nie posiada w chwili obecnej na terenie Województwa Białostockiego ani jednej placówki organizacyjnej, a co więcej jeszcze silniejszego oparcia o Towarzystwo Szkoły Białoruskiej. Zarówno wspomniane likwidacje, jakoteż represje organów bezpieczeństwa i władz sądowych w związku z akcją kongresową / Europejski Kongres Chłopski w Berlinie/ i pierwszomajową wyeliminowały z TSB kierowniczy element wywrotowy tak dalece, że nawet Zarząd Główny Towarzystwa Szkoły Białoruskiej, jak wynika z posiadanych przez Urząd Wojewódzki informacyj - dla zachowania choćby minimalnej żywotności kół TSB zaleca ich zarządom powstrzymywanie się od udziału w jakiejkolwiek akcji wywrotowej.

Słaby nagół w przejawach ruch zawodowy odsłonił w Białymstoku i białostockim okręgu przemysłowym maskowane dążenie PPS CKW do zaostrzenia nastrojów wśród robotników ogólnie, a pozbawionych pracy

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1576/30.T.
Dnia 24 maja 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr. 21.

III Ruch wywrotowy.

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych.

1/ Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

Powiat Wołkowyski. W wyniku przeprowadzonych wywiadów i dochodzeń w związku z kolportażem wydawnictw komunistycznych dnia 1 maja b.r. w Swisłoczy dnia 22 b.m. po uprzedniem dokonaniu rewizji zostali tamże zatrzymani członkowie Komitetu Rejonowego KPZB. Swisłocz Sidrańska Jacha, ps."Jacha", Rawicz Wajner Pejsach Mejer/i Adamski Pejsach. U Adamskiego i Wajnera znaleziona wydawnictwa komunistyczne. Ponadto zostali zatrzymani Łukaszewicz Lidja ze wsi Klepacze, Łukaszewicz Marja z Ryszyliczek, Aprelewski Ignacy ze wsi Romanowce, Gregoruk Nikita ze wsi Pieski i Kowalczyk Władysław ze wsi Hrynki w gminie Swisłocz. U Kowalczyka Władysława znaleziono rewolwer systemu "Nagan" w dobrym stanie z nabojami. Dalsze dochodzenie trwa.

2/ Komunistyczna Partja Polski.

Powiat Łomżyński. W Wyniku dalszej likwidacji OK.KPP.Łomża zostali zatrzymani dnia 20 b.m. Jakubowicz Aron, a dnia 21 b.m. Eryng Michał, Brackawski Walenty, Olach Enoch-Izaak, i Bergman Abram, których z materjałami oskarżenia przekazano władzom sądowym.

Z materjałów tych wynika, że przy OK.KPP. Łomża w sierpniu 1929 r. z inicjatywy studenta Uniwersytetu Warszawskiego Cieśluka Henryka, funkcjonarjusza KC.KPP. została zorganizowana t.zw. "komórka rekrucka", której zadaniem miało być prowadzenie akcji wywrotowej wśród poborowych. Zarząd komórki

tworzyli - Cieśluk Henryk - prezes, Zagroba Witold - sekretarz i Sielicki Kazimierz - technik, a ponadto wchodzili do niej Tyborowski Kazimierz, Kozłowski Józef, Szczytkowski Hieronim, Arnist Zygmund Ruszek Stefan, Lubak Eugenjusz i Bikowski Aleksander.-

Terenem działalności "komórki rekruckiej" w założeniu miały być garnizony wojskowe w Łomży, Zambrowie, Szczuczynie i Grajewie.

Do kwietnia b.r. komórka zdołała nawiązać kontakt jedynie z garnizonem w Łomży i urządziła do tego czasu 5 masówek. Pracami komórki kierował osobiście Cieśluk Henryk.-

W grudniu 1929 roku przy OK.KPP. Łomża powstał specjalny wydział akcji wśród bezrobotnych z obsadą Cieśluk Henryk, Goldmanówna Estera, Rotsztejn Izrael, ps."Kizik", Pomiechowska Kazimiera, Bryng Michał, Szyszkowski Stanisław, Skowroński Zygmunt i Smolan Aleksander. Wspomniany wydział przydzielał do poszczególnych partyj bezrobotnych zatrudnianych przez Magistrat miasta Łomży przy robotach publicznych swych członków w charakterze kontrolerów, którzy podniecali nastroje wśród bezrobotnych, powodowali obniżanie wartości i wydajności ich pracy, inspirowali zaburzenia / zaburzenia dnia 24 stycznia, 12 i 13 maja b.r./ i t.p.-

Przeprowadzona likwidacja OK.KPP.Łomża objęła przedewszystkiem "komórkę rekrucką" i wydział akcji wśród bezrobotnych.-

powiat Ostrowski. Dnia 7 b.m. na szosie pomiędzy Małkinią i wsią Zawisty-Dzikie odbyło się zebranie KZM.KZMP.,na którem byli obecni Kielman Frydman, Srul Winterman, Mejer Winterman, Szaja Olszak, Estera Olszak, Sura Kret, Abram Zytner i Icek Jedwab. Przewodniczył i referował Kielman Frydman. Omawiano sprawy wystąpień pierwszego maja w kraju.

Tegoż dnia na szosie we wsi Zawisty-Dzikie odbyło się zebranie starszych z udziałem Kielmana Frydmana, Szejndli Bergierowej, Fejgi Olszak, Jankla Bejemana, Chawy Kreta i Welwela Rajchmana.

Uzyskano informację, że na dzień pierwszego maja wyjechali z

75

powiatu ostrowskiego do Warszawy w celach partyjnych Szejnila Bergerowa, Kielman Frydman, Winterman Szyja i Jojchne List, którzy powrócili do Małkini dnia 2 b.m.-

3/ P. P. S. L e w i c a .

Białystok-Miasto. Dnia 18 b.m. w lokalu OK.PPS.Lewicy, przy ulicy Poleskiej Nr.18-b. pod przewodnictwem Pawłowskiego odbyło się zebranie robotników huty szklanej. Przewodniczył sekretarz obwodowy PPS.Lewicy Ziem Białoruskich, Pieńkowski Piotr, który przedstawił zgromadzonym stan warunków pracy i płacy w hucie szklanej i wystąpił z konkretnym wnioskiem co do rozpoczęcia przez robotników tejże huty strajku w celu uzyskania podwyżki płac. W dyskusji nad przemówieniem Pieńkowskiego przemawiali Chmielewski, Majewski i Dylak, którzy wypowiadali się za rozpoczęciem strajku dopiero za dwa tygodnie. Wobec uzewnętrznienia się rozbieżności zdań co do terminu rozpoczęcia strajku Pieńkowski zarządził głosowanie, w którego wyniku przyjęty został wniosek rozpoczęcia strajku za 2 tygodnie. W końcu wybrano komisję strajkową w składzie 18-tu osób i ścisły Komitet strajkowy w składzie 4-ch osób, któremu polecono interwenjować dnia 19 b.m. u inspektora pracy. /60 osób/.-

4/ Białoruski Włościańsko-Robotniczy Klub Poselski.

Białystok-Miasto. Dnia 20 b.m. w ogrodzie posesji Nr.6 przy ulicy Krańcowej, należącej do Proskiniuka Antoniego, ujawniono 69 egzemplarzy broszurki p.t. "Car Głód" wydanej w roku 1926 przez BWRHromadę. Jeden egzemplarz broszurki Ministerstwu przesyłam.-

Grodzieński. Z dniem 14 maja b.r. został zlikwidowany Sekretarjat Powiatowy BWRKP. w Grodnie, mieszczący się dotychczas przy ulicy Białostockiej Nr.3. W dniu tym kierownik wspomnianego Sekretarjatu, Apon Sergjusz wyjechał z Grodna do miejsca stałego zamieszkania we wsi

Golnie, gminy Brzozowica-Wielka w powiecie grodzieńskim, zaś lokal, w którym mieścił się Sekretarjat, został wynajęty przez właściciela domu na prywatne mieszkania.

b/ Wyroki sądowe.

Skazany w dniu 17 marca b.r. przez Sąd Okręgowy w Łomży z art.102 cz.I.K.K. na 4 lata ciężkiego więzienia Mejer Edelsztejn na skutek wniesionej przez niego apelacji został wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie dnia 13 b.m. uniewinniony i bezpośrednio po wyroku przybył do Rutek w powiecie łomżyńskim.

Dnia 17 b.m. tenże Edelsztejn w lesie około Rutek zwołał zebranie komunizującej młodzieży żydowskiej, na którem zaznajomił ją ze stosunkami w więzieniu i zainicjował składkę na cele moprowskie.-

c/ R ó ż n e .

Z pośród zatrzymanych dnia 22 b.m. w Swisłoczy decyzją władz sądowych zostali osadzeni w więzieniu Sidrański Jacha, Rawiowicz Mejer, Wajner Pejsach i Adamski Pejsach. Jako dowody rzeczowe w ich sprawie przekazano władzom sądowym 92 egzemplarze odezw komunistycznych

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

OJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1576/30.T.
nia 24 maja 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.21.

III. Ruch zawodowy.
-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

a/ Klasowe Związki Zawodowe.

Związek Zawodowy Robotników hut szklanych i szlifierni luster w Polsce.

W Grodnie dnia 14 b.m. odbyło się zebranie członków oddziału Związku, na którem sekretarz Centrali w Piotrkowie, Cieślik Władysław referował sprawę mającej się odbyć dnia 1 czerwca b.r. konferencji okręgowej delegatów związków robotników przemysłu szklan[illegible] i chemicznego w Wilnie. Jako delegatów na tę konferencję wybrano m.in. Głabrowskiego Antoniego, członka zarządu grodzieńskiego oddziału Związku.

W dniach 18 i 19 b.m. w Grodnie odbyło się zebranie członków oddziału Związku w Związku z zapowiedzianem uruchomieniem huty szklanej w Grodnie. Na zebraniu tem traktowano w wynikach konferencji delegatów Związku z zarządem huty, który odrzucił żądania robotników co do przywrócenia pełnych stawek zarobkowych, obniżonych w swoim czasie przez zarząd huty o 10%.

Dnia 18 b.m. wspomniana huta została całkowicie unieruchomiona. Zarząd huty w ten sposób chce wpłynąć prawdopodobnie na robotników w kierunku zrzeczenia się ich żądań, dotyczących wyrównania stawek zarobkowych do norm z ubiegłego roku.-

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Włókienniczego.

W Białymstoku dnia 22 b.m. w lokalu OKR.PPS. pod przewodnictwem Kadonka odbyło się zebranie robotników przemysłu włókienniczego, na

którem na wniosek ...gdana Jana postanowiono przeciwdziałać zamierzeniom przemysłowców w kwestji obniżenia płac robotniczych o 20%. /100 osób/.-

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Drzewnego.

W Białymstoku dnia 15 b.m. pod przewodnictwem Żongołowicza Władysława odbyło się zebranie sekcji stolarzy w sprawach organizacyjnych i płatnych urlopów /60 osób/.-

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Odzieżowego.

W Krynkach dnia 17 b.m. odbyło się zebranie członków oddziału w sprawach pomocy bezrobotnym członkom /30 osób/.-

b/ Chrześcijańskie Związki Zawodowe.

W Białymstoku dnia 22 b.m. odbyło się zebranie członków Chrześcijańskich Związków Zawodowych w sprawie uczczenia 15-ciolet-niej rocznicy zamordowania obywateli miasta Białegostoku przez bolszewików.-

c/ B e z r o b o c i e .

Według danych z dnia 23 b.m. na terenie Województwa Białostockiego pozostawało bez pracy 6.132 a mianowicie:

Powiat:	Ilość:	Bezrobocie dn. 16 b.m.	Zmniejszenie.	Wzrost.	Pobiera zapomogi.
Augustowski	58	75	17		22
Białystok-M.	3366	3269	-	97	1482
Białostocki	428	524	96	-	197
Grodzieński	1486	1824	338	-	484
Łomżyński	232	251	19	-	218
Bielski	242	282	40	-	228
Ostrołęcki	46	48	2	-	42
Ostrowski	68	87	19	-	68
Suwalski	18	18	-	-	14
Sokólski	44	44	-	-	44
Szczuczyński	52	52	-	-	47
Wołkowyski	92	92	-	-	92

Zmniejszenie - - 434.

77

Białystok-Miasto. Dnia 19 b.m. nieznani sprawcy rozwiesili wśródmieściu i na gmachu Magistratu kilkanaście egzemplarzy następującego ogłoszenia: " Ogłoszenie. Z powodu wyczerpania kredytów zatrudnienie bezrobotnych wstrzymuje się i polecenia na roboty aż do odwołania niniejszego wydawane nie będą. Magistrat." Ponieważ w tym dniu Magistrat m.Białegostoku rozporządzał jeszcze kwotą około 16 tysięcy złotych z ogólnej sumy 90.000 złotych, przeznaczonej w mk lutym b.r. na roboty publiczne w celu zatrudnienia bezrobotnych, a ponadto sumami na tenże cel, przewidzianymi w budżecie, przeto poleciłem podległym organom niezwłoczne zerwanie wspomnianych ogłoszeń, które mogły być wykorzystane przez czynniki nieodpowiedzialne i równocześnie zarządziłem przeprowadzenie przez Prezydenta miasta Białegostoku szczegółowego dochodzenia w celu ustalenia, kto i dlaczego ogłoszenia te rozplakatował.

Powiat Szczuczyńsk-i. Wskutek wyczerpania koredytu na zatrudnienie bezrobotnych Magistraty miast Szczuczyna i Grajewa przerwały wykonane w 2/3 roboty publiczne. Zatrudnieni przy tych robotach bezrobotni masowo wyruszyli w celach zarobkowych do Prus Wschodnich, większość jednakże z nich została już po kilku dniach wysiedlona do Polski.

-----ooooo000000000ooooo-----

Dnia 22.b.m. została wstrzymana na czas remontu kotła praca w fabryce dykt braci Maliniak i Lederman w Białymstoku, zatrudniająca 135 robotników.-

Tegoż dnia została unieruchomiona w Białymstoku z braku zamówień fabryka sukna Amiela i Kulikowskiego zatrudniająca 30-tu robotników.-

Z dniem 1 czerwca b.r. wstrzymana zostanie z braku zamówień praca w fabryce sukna Zylberblata w Białymstoku, zatrudniającej 60-ciu robotników.-

W powiecie białostockim dnia 20 b.m. zostały uruchomione wykończalnia sukna Borucha Łuńskiego w Wasilkowie /26 robotników/ i fabryka sukna Cytrona w Supraślu /60 robotników/.-

-----oooooOOOOOOOOOooooo-----

Ponieważ pozostający pod wpływami PPS.CKW. Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Włókienniczego rozpoczął w Białymstoku i białostockim okręgu przemysłowym niepokojącą ogół robotników akcję przeciwdziałania rzekomym zamierzeniom przemysłowców co do obniżenia płac robotniczych o 20%, przeto Starosta Grodzki w Białymstoku interwenjował u wspomnianych przemysłowców w celu ewent. skłonienia ich do odstąpienia od wspomnianych zamierzeń. Przemysłowcy oświadczyli Staroście, że wogóle nie zamierzali dotychczas i nie zamierzają bynajmniej w chwili obecnej obniżać płacę robotników. Celem uspokojenia ogółu robotników został zamieszczony w prasie odpowiedni komunikat.

Sam fakt podjęcia niepokojącej akcji przez Związek nasuwa przypuszczenie, że akcja ta zmierzała do urabiania umysłów zainteresowanych robotników dla celów politycznych PPS.CK.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.1576, T.
Dnia 24 maja 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.21.

IV. S t r a j k i .

Dnia 19 b.m. w Białymstoku zastrajkowało 250 robotników huty szklanej. Tegoż dnia delegacja strajkujących w osobach Stanisława Trawińskiego, Bolesława Kędzierskiego, Andrzeja Sielawki, Marjana Majewskiego, Szerzyńskiego Wincentego, Bolesława Stańczyka i Nadzieji Kuszmer przedstawiła zarządowi huty następujące żądania:

1/ opłacanie pomocy majstrów przez kantor huty/dotychczas pomocników opłacali sami majstrowie/;

2/ ustalenie cen dla majstrów za 100 litrówek-2 zł.32 gr., 0,5 - 1 zł.59 gr., 0,25 - 1 zł.40 gr./dotychczas majster, opłacając swą pomoc, składającą się z 2-ch bańkarzy, jednego pomocnika i jednego odtrącacza otrzymywał za 1000 litrówek 33 zł.33 gr., 0,5 - 23 zł.40 i 0,25 - 20 zł.70 gr./;

3/normalna produkcja dzienna butelek dla jednego majstra z pomocą- 800 sztuk litrowych, 1100 półlitrowych i 1200 sztuk ćwierćlitrowych Zaś za nadprodukcję zarząd huty płaci o 50% więcej;

4/ ustalenie płacy pomocnikom w wysokości 70% zarobku dziennego majstra;

5/ ustalenie płac dziennych dla bańkarzy na 4 zł./dotychczas 3 zł. 50 gr./, odtrącaczy 3 zł.50 gr. /dotychczas 2 zł./, palaczy i szmelcerzy 6 zł. /dotychczas 4 zł./,windziarzy 5 zł. /dotychczas 4/ odnoszaczy, mąkowaczy i innych 3 zł. /dotychczas 2 zł./ ;

6/ zarząd huty płaci robotnikom za czas remontu - 75% zarobku dziennego robotnika za pierwsze trzy dni i 50% za następne dni;

7/ zarząd huty cofnie wymówienia pracy i wstrzyma wszelkie redukcje

8/ uzna delegację robotniczą;

9/ uzna Związek Zawodowy Robotników i Robotnic hut szklanych i szlifierni luster w Polsce,

10/ zapłaci robotnikom za czas trwania strajku.

Zarząd huty oświadczył delegacji, że godzi się jedynie na podwyższenie płacy dziennej do 2 zł.50 gr. tym robotnikom, którzy otrzymują dotychczas 2 zł.dziennie, natomiast odrzuca wszystkie inne żądania strajkujących a w szczególności żądania, dotyczące cofnięcia wymowy pracy, wstrzymania redukcyj, uznania delegacji robotniczej i związku i zapłacenia strajkującym za czas trwania strajku.

W związku z odmownem potraktowaniem żądań strajkujących przez zarząd huty dnia 22 b.m. odbyło się zebranie strajkujących pod przewodnictwem Stefanowicza Kazimierza, który oświadczył zebranym /100 osób/, że dotychczas Komitet strajkowy nie był wzywany ani przez zarząd huty, ani też przez inspektora pracy. Po wyjaśnieniach Stefanowicza dokooptowano do komitetu strajkowego majstrów Lajzera Marjana i Robaka Ignacego, a następnie polecono komitetowi interwenjować u inspektora pracy i ewentualnie u mnie.

Na kolejnych zebraniach w dniu 23 i 24 b.m. strajkujący robotnicy huty przyjęli wnioski komitetu strajkowego, stwierdzające, że strajk będzie prowadzony aż do zwycięstwa, to jednakże wśród ogółu strajkujących rozważane są obawy, by strajk nie skłonił zarządu huty do wygaszenia pieców i wstrzymania pracy na czas dłuższy. Akcją strajkową, która dotychczas ma przebieg spokojny, kieruje Pieńkowski Piotr, usiłujący w ten sposób stworzyć grunt dla pracy organizacyjnej PPS Lewicy w Białymstoku.-

-.-.-.-.-

JE..CDA BIAŁOSTOCKI. Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.21.

Nr.BB.I-1576/3[illegible].

dnia 24 maja 19[illegible] roku

V. Stan bezpieczeństwa publicznego.

a/ Ważniejsze wydarzenia.

owiat Białostocki. Dnia 20 b.m. powstał zatarg pomiędzy mieszkańcami wsi Downary i zarządem twierdzy Osowiec wskutek zamknięcia przez tenże zarząd przegonu, którym mieszkańcy wsi Downary przepędzali swe bydło na paszę. Z przegonu tego ludność wspomnianej wsi korzystała jeszcze od czasów przedwojennych i dopiero w roku ubiegłym zarząd twierdzy prawa jej do paszenia bydła na spornym terenie zaczął kwestjonować. Sprawa ustalenia tytułu własności spornych gruntów jest przedmiotem rozważania władz wojskowych. Dnia 20 b.m. 11 żandarmów i 4 dozorców fortecznych zastąpiło drogę bydłu celem niedopuszczenia go na sporne tereny. Naskutek zdecydowanego wystąpienia około 50-ciu włościan żandarmi wycofali się i umożliwili przepędzenie bydła przez pastuchów na sporne tereny. W związku z tem Starosta Powiatowy zarządził zbadanie sprawy na miejscu i przeprowadzenie dochodzeń.

wiat Szczuczyński. W związku ze scaleniem gruntów wsi Borawskie w gminie Radziłów i mającą nastąpić rewizją planu scaleniowego kilkunastu mieszkańców tejże wsi wypędziło gromadnie swoje bydło na łąki przydzielone poszczególnym gospodarzom. Ponieważ mogło to doprowadzić do ekscesów, Starosta Powiatowy interwenjował niezwłocznie pośrednio przez Urząd Wojewódzki w Okręgowym Urzędzie Ziemskim w Białymstoku.-

b/ Pożary.

Powiat.	Miejscowość.	Spłonęło.	Straty.	Przyczyna pożaru.
Szczuczyński	kol.Kapice	stodoła i chlew	3.000	Podpalenie przez nieletnich.
Augustowski	w.Gorczyca	dom mieszkalny	12.000	Podpalenie.
Kolneński	w. Kosaki	2 domy,3 stodoły i 9 chlewów	53.000	Nieostrożne obchodzenie się z ogniem
Łomżyński	w.Jakać-Dworna	11 zagród.	100000	Podpalenie zbrodnicze.
Sokólski	w.Gieniusze	dom.	5.225	Wadliwa budowa komina.
Suwalski	fol.Weresewszczyzna	dom.	6.000	Nieostrożne obchodzenie się z ogniem
	w.Nikolsk	dom	2.000	Nieustalona.
	w.Szoktany--Jurdyka	2 domy	5.000	Nieustalona.

c/ Wypadki samochodowe.

Dnia 14 b.m. na szosie Ostrów-Mazowiecka - Warszawa samochód ciężarowy Topolskiego Szlomy ze Skidla w powiecie grodzieńskim zdążający w kierunku Warszawy najechał pod wsią Nagoszewo na jadącą w-poprzek drogi furmankę. Wskutek zderzenia wóz uległ zdruzgotaniu, samochód zaś kierowany przez Orłowskiego Edmunda, porwał woźnicę Traczyka Teofila ze wsi Nagoszewo i stoczył się do rowu, przygniatając swym ciężarem Traczyka, który poniósł śmierć na miejscu. Wzburzona tragicznym wypadkiem ludność usiłowała pobić szofera i współwłaściciela samochodu, z których pierwszy ratował się ucieczką, drugi zaś, Achum usiłował schronić się na przejeżdżający w tym czasie z Wilna w stronę Warszawy samochód Feldmana Mojżesza. Tłum zatrzymał ten samochód,sciągnął zeń Achuma i pobił Feldmana.

80

Przybyły na miejsce wypadku zastępca Starosty Powiatowego z Ostrowi-Mazowieckiej z oddziałem policyjnym uspokoił tłum i przeprowadził dochodzenie.

d/ Przestępczość kryminalna.

W bieżącym tygodniu zanotowano wypadków:

1/ Czynnego wystąpienia przeciwko szeregowym P.P. - 2.
2/ Zabójstw - - - - 8 3.
3/ Usiłowań zabójstw - - - - 3.
4/ Zabójstw w bójkach - - - - 2.
5/ Uszkodzenia ciała w bójkach - - - 3.
6/ Drobnych napadów rabunkowych - - - 1.
7/ Większych kradzieży z włamaniem - - 1.
8/ Większych kradzieży bez włamania - - 1.
9/ Zbrodniczego podpalenia - - - 2.

ad punkt 7.

W nocy z dnia 18 na 19 b.m. nieznani sprawcy dostali się do kancelarji urzędu gminnego w Długosiodle, powiatu ostrowskiego, skąd wywieźli kasę ogniotrwałą na łąkę pod wsią Chorchosy, gdzie rozbili ją i zabrali z niej 5.000 złotych. Spłoszeni przez powracających z zabawy mieszkańców osady Długosiodło - zbiegli do lasu z pieniędzmi pozostawiając na łące rozbitą kasę i łomy.

e/ R ó ż n e

Dnia 16 b.m. we wsi Samarowicze w gminie Krzemienica, powiatu wołkowyskiego pod przewodnictwem sołtysa Juljana Makarewicza 50 włościan tejże wsi połamało 25 gospodarzom płoty i zniszczyło ogrody warzywne, w związku z zatargiem o grunty, przyznane z ziemi gromadzkiej w roku 1899 tej części wsi, która zniszczona została przez pożar.

Zajęcie zlikwid[illegible] policja

f/ Ocena ogólna.

Stan bezpieczeństwa publicznego ogólnie w Województwie pod względem politycznym i kryminalnym zasadniczym zmianom nie uległ.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

OJEWÓDA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1576/30.T.
Dnia 24 maja 1930 r.

Sytuacyjne sprawoz[illegible]nie ty[illegible]

71

VI. Sprawy graniczne.

a/ Nielegalne przekroczenia granicy.

Powiat Białostocki.

Dnia 19 b.m. władze niemieckie wydaliły do Polski Wasiluka Anastazego i Oniszczuka Szymona, mieszkańców wsi Majsk, gminy Wyszki w powiecie bielskim, poszlakowanych o zadanie ciężkiego uszkodzenia mieszkańcowi tejże wsi Siemieniukowi Wasylowi i poszukiwanych za dezercję z wojska.

Powiat Ostrołęcki.

Za nielegalne przekroczenie granicy zostali zatrzymani i przekazani Sądowi Powiatowemu w Myszyńcu Bolesław Sledzik ze wsi Leman w powiecie kolneńskim i Aleksander Siok ze wsi Wolkowe, gminy Myszyniec w powiecie ostrołęckim.

b/ Wydarzenia na granicy.

Powiat Suwalski.

W nocy na 12 b.m. w czasie pełnienia służby zbiegł na Litwę w całkowitem umundurowaniu i uzbrojeniu szeregowiec 3 kompanji 24 baonu K.O.P. Bazyli Siemieniuk.

Dnia 14 b.m. podczas nielegalnego przekraczania granicy do Prus Wschodnich został postrzelony na terytorjum Niemiec przez żandarmerję niemiecką Andrzej Walendziukiewicz ze wsi Maszutkinie w gminie Kadaryszki, powiatu suwalskiego, który zmarł wskutek odniesionych ran.

c/ P r z e m y t .

owiat Ostrowski.

Naskutek informacji konfidencjolanej , że w drodze

...rów-Mazowiecką - Dybki i Brok przewożony jest przemyt do ...wy, zor anizowana została rewizja samochodów i furmanek, prze-...żdżających tą drogą w dniu 6 b.m. W wyniku rewizji zatrzymano furmankę Icka Estryka, na której ujawniono tkaniny jedwabne, koronki i szych złoty i srebrny wartości około 40.000 złotych. W związku z tem wdrożono dochodzenie, które doprowadziło do ujawnienia u Lejzora Rotmana w Ostrowi-Mazowieckiej koronek, tkanin i szychu, wartości około 20.000 złotych. Icek Estryk i Lejzor Rotman zostali przekazani Sądowi Powiatowemu w Ostrowi-Mazowieckiej, który zwolnił Rotmana za kaucją w wysokości 2.000 złotych, a Estryka pod dozór policji. Przemyt został przesłany Urzędowi Celnemu w Warszawie.

Dnia następnego zatrzymano w powiecie ostrowskim samochód "Chevrolet" Nr.BŁ.55601 stanowiący własność Dawida Botmińskiego z Wołkowyska, na którym znaleziono 3 lampy i 3 dyzana-rowerowe, pochodzenia niemieckiego, które przekazano Urzędowi Celnemu w Warszawie.

d/ Nielegalna emigracja.

Organa bezpieczeństwa publicznego powiatu grodzieńskiego ujawniły organizację, trudniącą się ułatwianiem nielegalnej emigracji z granic Państwa osobom, uchylającym się od odbywania powinności wojskowej i ukrywającym się od wymiaru sprawiedliwości za przestępstwa. W związku z tem zostali aresztowani bracia Gerszon i Lejba Linik-Kaganowie, właściciele składu rowerów w Grodnie przy ulicy Plac Batorego Nr.2., którzy byli agentami Centrali wspomnianej organizacji w Warszawie i Gdańsku. Organizacja ta pobierała od każdego emigranta tytułem zadatku tylko 225 dolarów. Gerszon Linik-Kagan został przez władze sądowe zwolniony za kaucją 2.000 złotych, brat zaś jego Lejba oddany pod dozór policji.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

...JB. OD4 BIAŁOSTOCKI

...r.BB I-1576/30 T

...ia 24 maja 1930 roku.

Sytuacyjne spra ozdanie tygodniowe Nr.21.

82

VII Szpiegostwo , dywersja, sabotaż.

- N e g a t y w n e . -

.:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1576/30.T.
Dnia 24 maja 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.21.

VIII. V A R I A

-:-:-:-:-:-:-:-

a/ Sprawy gospodarcze.

W Łomży odbyła się dnia 20 b.m. konferencja delegatów Okręgowej Rady Związków Stowarzyszeń Spożywców, a następnie wieczór spółdzielczy /50 i 20 osób/. W obu wypadkach delegat Związku Stowarzyszeń Spożywców B.Zawadzki zWarszawy informował zebranych o zamierzonej nowelizacji ustawy o podatku przemysłowym, przyczem wypowiadał się przeciwko projektowi nowelizacji jako godzącemu w ruch spółdzielczy.

Starosta Powiatowy w Augustowie uzyskał informacje, że władze niemieckie w Prusach Wschodnich rozpoczęły akcję w kierunku wzmożenia hodowli drobiu i ożywienia przemysłu jajczarskiego celem uniezależnienia Prus Wschodnich od produkcji polskiej.-

b/ Poświęcenie sztandaru Z.Z.K. w Wołkowysku.

Dnia 18 b.m. w Wołkowysku odbyła się uroczystość odsłonięcia sztandaru miejscowego oddziału Z.Z.K. przy udziale posła Kuryłowicza i delegatów Z.Z.K. z Brześciaę Wilna, Białegostoku i Stołpców. Przemawiali n.t. konieczności organizowania się robotników pod szerwonymi sztandarami poseł Kuryłowicz, Duda Stanisław, prezes Okręgowego Zarządu ZZK. w Warszawie, Kuran Zygmunt, prezez takiegoż zarządu w Wilnie, Kaleciński Antoni, prezes zarządu okręgowego w Białymstoku, Witkowski Andrzej ze Stołpców i in. Witkowski Andrzej posa zakończeniu przemówienia wzniósł okrzyk:" Precz z dyktaturą obecnych rządów, niech żyje proletarjat" /600/.-

83

c/ Zajście na tle religijnem.

Dnia 15 b.m. do wsi Podbołocie w gminie Krzemienickiej, powiatu wołkowyskiego przybył ks. Stanisław Koc w celu objęcia parafji Kościoła Katolickiego Narodowego. Tegoż dnia ks. Koc zamierzał odprawić nabożeństwo majowe pod krzyżem około domu Jana Radczyka. Przeciwko temu zaprotestowali mieszkańcy wsi, którzy nie przyłączyli się do Kościoła Katolickiego Narodowego i zażądali oddania krzyża i ołtarzyka. Oświadczyli oni ponadto, że nie pozwolą na odprawienie nabożeństwa przy krzyżu na krańcu wsi i, że godzą się zezwolić na odprawienie nabożeństwa przy krzyżu naprzeciw szkoły, przy którym już odprawiały się nabożeństwa Kościoła Katolickiego Narodowego. Skuteczna interwencja sołtysa wsi doprowadziła do tego, że ksiądz Kos odprawił nabożeństwo przy krzyżu naprzeciw szkoły /50 osób/.- Podczas powrotu ks. Koca po nabożeństwie do wsi gromada katolików usiłowała obrzucić go kamieniami, do czego jednakże nie dopuścił szeregowy P.P. Szczudło Piotr.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

84

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Białystok dnia 31 maja 1930 roku

Nr BB I-1643/30.T

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 22 za czas od dnia 25 do 31 maja 1930 roku.-

T A J N E - P I L N E !

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
Pan Dyrektor Departamentu Politycznego

w W a r s z a w i e .

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 22 czas od dnia 25 do dnia 31 maja 1930 roku.-

za W O J E W O D Ę :

/ M. SYSKA /
NACZELNIK WYDZIAŁU BEZP. PUBL.

Odpisy otrzymują:

1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
2/ " " w Nowogródku,
3/ " " w Brześciu nad Bugiem,
4/ " " w Warszawie,
5/ " " w Tarnopolu,
6/ " " w Stanisławowie,
7/ " " w Lublinie,
8/ " " w Łodzi,
9/ Pan Prokurator Sądu Apel. w Warszawie,
10/ " " " " w Wilnie,
11/ " " " Okr. w Białymstoku,
12/ " " " " w Grodnie,
13/ " " " " w Suwałkach,
14/ " " " " w Łomży,
15/ Sam. Ref. Informac. DOK. III w Grodnie,
16/ " " " DOK. IX w Brześciu nad Bugiem,
17/ " " " DOK. I w Warszawie,
18/ K O P. "Brygada Grodno",
19/ Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego,
20/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
21/ Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w/miejscu.-

H F

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1643/30.T.
Dnia 31 maja 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.22.
od dnia 25 do dnia 31 maja 1930 roku.

I. Sytuacja ogólna.

Dostrzegane w bieżącym tygodniu przejawy ruchu wywrotowego wskazują, że KC.KPZB. zmierza konsekwentnie do skompletowania obsad Komitetów Okręgowych w Białymstoku i Grodnie. Dotychczasowe wysiłki jego w tym kierunku natrafiają na znaczne trudności z powodu przygnębienia wśród elementów wywrotowych, o którem donosiłem w poprzedniem sprawozdaniu tygodniowem. Trudności te są tem większe, że KC.KPZB. powstrzymuje się od przysłania na teren partyjnych okręgów białostockiego i grodzieńskiego bardziej wartościowych swych funkcjonarjuszów z obawy, ażeby nie zostali oni aresztowani. Podobnie przedstawia się sprawa z odbudową zlikwidowanego Komitetu Okręgowego KPP.w Łomży, gdzie KPP. nie rozporządza w tej chwili bardziej wartościowemi jednostkami kierowniczemi.-

W strefie działania KPZB. w dalszym ciągu dostrzegany był proces odpadania od organizacyj komunistycznych mniej zradykalizowanych elementów białoruskich, co w konsekwencji powodowało dalsze załamywanie się akcji Białoruskiego Włościańsko-Robotniczego Klubu Poselskiego, który obecnie znajduje oparcie jedynie w Komitecie Okręgowym PPS.Lewicy w Białymstoku. Komitet ten nastawił swą działalność na sprowokowanie bezrobotnych do wystąpień ulicznych i z-aktualizowanie "akcji bezrobotnych" w myśl ostatnich dyrektyw KPZB. wypracowanych dla PPS.Lewicy i BWRKP.-

Słaby w przejawach zewnętrznych ruch zawodowy odsłonił w Białymstoku i białostockim okręgu przemysłowym zgoła tendencyjnie ujmowaną akcję cennikową PPS.CKW., która, jak można wnioskować z jej poczy-

nań doty[illegible]czasowych dąży do wywołania zatargów w przemyśle włókienni
czym i wykorzystania tych zatargów dla celów politycznych.-

Równolegle z przygotowaniami do wspomnianej akcji OKR PPS-CK[illegible] w Białymstoku prowadził maskowaną odpowiednią agitację wśród bezrobotnych, o czem świadczą zwołany przezeń wiec dnia 25 b.m. w Białymstoku i wystąpienia bezrobotnych w dniach 26 i 27 b.m.-

Na rynku pracy notowany był nieznaczny wzrost bezrobocia /ogólnie w województwie liczba bezrobotnych wzrosła o 47/wskutek przejściowego niewątpliwie pogorszenia się konjunktury w przemyśle drzewnym i chemicznym.

W dziedzinie bezpieczeństwa publicznego ważniejsze wydarzenia nie zaszły. Jako ważniejszy wypadek, zaszły na granicy, podkreślam ostrzelenie dnia 31 b.m. patrolu KOP. z terytorjum Litwy na odcinku granicznym powiatu suwalskiego.-

-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1643/30. t.
Dnia 31 maja 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.22. 96

II. Ruch wywrotowy.

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych.

1/ Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

Powiat Grodzieński.

Dnia 19 b.m. około Krynek znaleziono egzemplarz kwietniowego r.b. numeru "Czerwonego Sciaha".-

Uzyskano informacje konfidencjonalne, że, pozostali po aresztowaniach kwietniowych na wolności członkowie KPZB. w Grodnie nawiązali kontakt z Komitetem Centralnym KC.Mopru, rozpoczęli akcję odbudowy OK.KPZB.Grodno i usiłują nawiązać kontakty z KC.KPZB.i Komitetami Rejonowymi partji w powiecie.

Dnia 19 b.m. bawiła w Grodnie nierozpoznana bliżej funkcjonarjuszka KC.Mopru, żydówka, która zapowiedziała przyjazd na dzień 22 b.m. funkcjonarjusza KC.KPZB. do Grodna. Ponieważ do tego czasu partja nie wyjaśniła należycie powodów przedpierwszomajowej "wsypy" w Grodnie, a także z racji wysłania w tej sprawie szyfrowanego listu do KC.KPZB. przez przebywającą w więzieniu sekretarkę kwietniowej obsady OK.KPZB.Grodno Lubę Kryzowską, ps.'Hanka" - wspomniany funkcjonarjusz dnia 22 b.m do Grodna nie przybył. Do czasu skomlpetowania nowej obsady OK KPZB.Grodno dzielnicowa organizacja grodzieńska KPZB. utrzymywać ma kontakt z KC.Mopru, który przysłał jej 500 złotych na pomoc dla aresztowanych w kwietniu członków OK.KPZB. Grodno i ich rodzin i z OK.KPZB.Białystok, przez ps."Feliksa".-

Akcją odbudowy OK.KPZB.Grodno kierują ukrywający się przed aresztowaniem Alpert Judel, Klas Naftali i Kac Szloma, którzy oczekują decyzji KC KPZB co do wysłania ich na nielegalną robotę na teren innych okręgów lub też do ZSSR.

Zbiegły dnia 30 kwietnia b.r. przed aresztowaniem Podli-

szewski Josel z Jezior znajduje się jakoby w Hamburgu, gdzie oczekuje na okręt do Argentyny. Tenże Podliszewski przed wydaniem w jego sprawie decyzji przez KC KPZB usiłował przedostać się do ZSSR i w tym celu bawił u krewnych w Baranowiczach, gdzie otrzymał odpowiedź od KCKPZB., że w ZSSR przyjęty być nie może. Do Argentyny przewieść mają Podliszewskiego agenci, działający nielegalnie, Podliszewski bowiem jest chory na oczy-

Powiat Sokólski. Dnia 24 b.m. w lesie Bufałowo około Sokółki odbyła się masówka członków KZMZB. w sprawach konspiracji związkowej i werbowania nowych członków. Nazwiska 9-ciu uczestników masówki zostały ustalone

2/ Komunistyczna Partja Polski

Powiat Łomżyński. W związku z likwidacją OK KPP. Łomża zamierzone było aresztowanie w Łomży Chemji Zambrowskiego, który jednakże zdołał zbiec przed aresztowaniem w niewiadomym kierunku.-

Kierownictwo OK. po aresztowanym studancie Cieśluku Henryku do czasu nadejścia dyrektyw KC.KPP. objął Kajsbrot Moszek.

3/ P. P. S Lewica.

Powiat Łomżyński Dnia 25 b.m. w Łomży w mieszkaniu Jana Jaroszewicza odbyło się zebranie członków PPS.Lewicy, na którem m.in. byli obecni Pomiechowska, Olkowski, Czarnecki Antoni, Bikowski, Modzelewski i Zwierzyński. Obradowano nad wytworzoną sytuacją wskutek aresztowania przywódców PPS.Lewicy w Łomży. Po dyskusji na ten temat postanowiono przystąpić do odbudowy organizacji i wybrano komitet miejski PPS.Lewicy w składzie: Jan Jaroszkiewicz - prezes, Aleksander Modzelewski - sekretarz i Juljan Zwierzyński - skarbnik. Wybór tego komitetu został oficjalnie zgłoszony w Starostwie.

Białystok-Miasto. Okręgowy Komitet PPS Lewicy zmierza w dalszym ciągu do rozszerzenia swych wpływów wśród robotników i w związanej z tem akcji opie-

97 w

ra się na robotnikach huty szklanej, których usiłuje zorganizować oddział Związku Zawodowego Robotników i Robotnic hut szklanych i szlifierni luster w Polsce.

Na dzień 30- 31 b.m. tenże OK przygotować akcję , mającą na celu sprowokowanie bezrobotnych do wystąpień ulicznych. Akcją tą kierować miał Pasynczuk Władysław, sekretarz Komitetu Miejskiego PPS.Lewicy, a zarazem członek KD.KPZB. Na dzień 30 b.m. przybyć miał do Białegostoku naskutek zabiegów Piotra Pieńkowskiego, sekretarza obwodowego PPS.Lewicy Ziem Białoruskich poseł Gawrylik. Wobec tego, że zarządzona została czujna akcja zapobiegawcza organów bezpieczeństwa publicznego, przyjazd posła Gawrylika .K.PPS.Lewicy odwołał i narazie "akcji bezrobotnych" zaniechał"

b/ Wyroki sądowe.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 26 b m. został skazany z art.102 cz.I.K.K. na 5 lat ciężkiego więzienia Włodzimierz Dąbrowski, Ponieważ oskarżony odpowiadał z wolnej stopy za kaucją w sumie 15.000 złotych, przeto Sąd zmienił względem jego srodek zapobiegawszy na tymczasowe aresztowanie do czasu uprawomocnienia się wyroku. Zasądzony Dąbrowski zapowiedział złożenia apelacji.

c/ R ó ż n e .

W Białymstoku przejęto 45 egzemplarzy nadesłanej pod adresem oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Odzieżowego jednodniówki " Di Sztyme", skonfiskowanej przez Prokuratora Sądu Okręgowego w Krakowie za artykuł "Bei di Bekier Arbeiter" Wydawcą jednodniówki jest działaczka KZMB. Rachela Zilbigier.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI
Nr BB.I.1643/30.T.
Dnia 31 maja 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.22.

III. Ruch zawodowy.

a/ Klasowe Związki Zawodowe.

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Drzewnego.

Oddział Związku w Augustowie prowadzi akcję organizacyjną i werbunkową wśród robotników, zatrudnionych dorywczo przy spławie drzewa na kanale augustowskim.-

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Metalowego.

W Białymstoku dnia 21 b.m. odbyło się burzliwe zebranie członków oddziału, na którem komunista Goldfarb Szmul gwałtownie występował przeciwko zarządowi oddziału i nawoływał zgromadzonych do zorganizowania nowego Związku, któryby istotnie bronił interesów rewolucyjnie nastrojonych robotników przemysłu metalowego. Po wystąpieniu przeciwko Goldfarbowi sekretarza okręgowego PPS.CK., Kapitułki Tomasza - Goldfarb Szmul i jego zwolennicy demonstracyjnie opuścili salę. Pod nieobecność Goldfarba został on wykluczony ze Związku za działalność denstrukcyjna. Ponadto na temże zebraniu większością głosów został przyjęty wniosek Kapitułki Tomasza, domagający się wykluczenia Goldfarba z Okręgowej Komisji klasowych związków zawodowych.

Związek Zawodowy Robotników hut szklanych i szlifierni luster w R.P.

W Grodnie dnia 21 b.m. za zebraniu członków oddziału, odbytem przy udziale rezydującego w Wilnie delegata Centralnego Zarządu Związku, Cieślika Władysława postanowiono domagać się 10% podwyżki zarobków, zniesionej w marcu b.r. i ewentualnie żądania w tej materji poprzeć strajkiem /80 osób/.-

88

Tegoż dnia Cieślik został zatrzymany koło huty i poddany rewizji osobistej, podczas której znaleziono u niego list Pieńkowskiego Piotra. Z treści tego listu wynika, że ostatni strajk w hucie szklanej w Białymstoku został zorganizowany przez PPS.Lewicę w związku z nakazaną przez KC KPP. akcją opanowywania większych zakładów przemysłowych. Po rewizji ~~Pieńkowskiego~~ Cieslika zwolniono.

Dnia 26 b.m. u inspektora pracy w Grodnie odbyła się konferencja przedstawicieli robotników huty szklanej i dyrekcji tejże huty w kwestji zatargu. Konferencja ta nie dała wyników z powodu nieprzejednanego stanowiska delegacji robotników.-

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Włókienniczego.

W dniach 22 i 26 b.m. odbyły się zebrania członków oddziału Związku w Białymstoku w sprawie akcji przeciwko zamierzonej zniżce płac robotników kilku zakładów przemysłu włókienniczego o 20% /100-150/.-

b/ B e z r o b o c i e.

Według danych z dnia 30 b.m. na terenie Województwa Białostockiego pozostawało bez pracy 6.179 a mianowicie:

Powiat.	Ilość.	Bezrobocie dn.23 b.m.	Zmniejszenie.	Wzrost.	Pobiera zapomogi
Augustowski	70	58	-	12	27
Białystok-M.	3298	3366	68	-	1382
Białostocki	564	428	-	136	178
Grodzieński	1541	1486	-	55	492
Łomżyński	235	232	-	3	125
Bielski	218	242	24	-	206
Ostrołęcki	38	46	8	-	32
Ostrowski	36	68	32	-	36
Suwalski	19	18	-	1	15
Sokólski	44	44	-	-	44
Szczuczyński	52	52	-	-	47
Wołkowyski	64	92	28	-	64

~~Zxxxxxixxxjxxxxxxxxxxxx~~ - - -

W z r o s t : - - - - - 47.

Białystok-Miasto.

Dnia 25 b.m. w lokalu OKR PPS. w Białymstoku odbył się wiec w sprawie sytuacji politycznej i gospodarczej w kraju i bezrobocia w Białymstoku. Na wiecu tym poseł Dubois Stanisław specjalnie traktował o przyczynach, które skłoniły Rząd do odroczenia zwołanej na dzień 23 b.m. sesji nadzwyczajnej Sejmu, przyczem podkreślał, że odroczenie Sejmu jest przejawem rozgrywki Rządu Premjera Sławka z opozycją Sejmową i, że w orbitę tej rozgrywki wciągana jest osoba Pana Prezydenta. Następnie poseł zaznaczał, że unimożliwieniem Sejmowi wykonywania ciążących na nim wobec kraju obowiązków Rząd przyczynia się do pogłębienia kryzysu gospodarczego w kraju, któremu sam bez Sejmu zapobiec nie zdoła. Po szerszych na ten temat wywodach poseł Dubois oświadczył, że walka Rządu z Sejmem jest niczem innem, jak tylko lekkomyślną zabawą z ogniem, w której Rząd może poparzyć ręce i świadomem prowokowaniem mas robotniczych, wśród których coraz bardziej uwidacznia się zdecydowana wola do obrony parlamentaryzmu i demokracji. Kończąc swe przemówienie, poseł Dubois m.in. powiedział: "Zbliża się chwila, kiedy robotnicy po ciągłem gnębieniu przez obecny system rządzenia przejdą od wieców, pochodów i demonstracyj do zdecydowanego czynu i zrzucą ze swych rąk: kajdany, a nałożą je temu, komu potrzeba".-

Następny mówca, Reginalla Aleksander, członek Okręgowej Komisji klasowych związków zawodowych usiłował oświetlić tendencyjnie i wręcz fałszywie kwestję zatrudniania bezrobotnych w Białymstoku. Ponieważ przemówienie jego zmierzało wyraźnie do sprowokowania bezrobotnych do wystąpień w dniu 25 b.m., przeto urzędnik Starostwa Grodzkiego nie pozwolił Reginelli przemawiać, wobec czego poseł Dubois po krótkiej ~~xxxxx~~ słownej ze wspomnianym urzędnikiem zdecydował się zakończyć wiec odczytaniem rezolucji. Rezolucja ta, odczytana przez członka OKR.PPS.Hryniewickiego, wyraża votum zaufania ZPPS i zawiera protest zgromadzonych na wiecu przeciwko odroczeniu sesji Sejmowej, a zarazem ostrzeżenie, że w razie uniemożliwienia przedstawicielstwu narodowemu pełnienia konstytucyjnych obowiązków

ułarczce

na gruncie parlamentarnym - robotnicy gotowi są w każdej chwili w obro
swych najżywotniejszych interesów i gwałconego prawa stanąć pod czerwony
mi sztandarami PPS. Obecnych na wiecu było około 150 osób.-

Naskutek mylnego, a nawet wręcz kłamliwego poinformowania bezrobot-
nych na wspomnianym wiecu w kwestji prowadzonych przez Magistrat robót
publicznych dla zatrudnienia bezrobotnych, a także w związku z rozsiewa-
nemi przez czynniki nieodpowiedzialne wersjami o rzekomem wstrzymaniu tych
robót - w dniu 26 b.m. przed gmachem Magistratu w Białymstoku zgromadziło
się kilkudziesięciu bezrobotnych, którzy następnie weszli do gmachu. Po-
nieważ bezrobotni ci przybyli do Magistratu w celu zaprotestowania przeci
ko zamierzonemu wstrzymaniu robót publicznych, zachowaniem się swoojem
uniemożliwiali normalną pracę urzędnikom, a zwłaszcza wydziałowi technicz
nemu, od szybkości i sprawności pracy, którego zależy właśnie rychłe za-
trudnienie bezrobotnych przy wspomnianych robotach, przeto zostali oni
wezwani przez policję do opuszczenia gmachu, co też w zupełnym spokoju
uczynili. Z Magistratu bezrobotni udali się pod bramę Urzędu Wojewódzkie-
go, skąd wysłali delegację do mnie. Delegację tę przyjąłem i w obecności
Prezydenta miasta oświadczyłem jej, że prowadzone dotychczas przez Magi-
strat roboty publiczne dla zatrudnienia bezrobotnych nietylko nie zostaną
wstrzymane, lecz nawet w dniach najbliższych rozszerzony będzie wydatnie
ich zakres. Po wyjściu delegacji odemnie oczekujący na nią pod bramą
Urzędu Wojewódzkiego bezrobotni udali się do lokalu OKR.PPS., gdzie człon
nek delegacji, Dowgalski Marek zaznajomił ich z mojem oświadczeniem. Po
przemówieniu Dowgalskiego i Roginelli Aleksandra bezrobotni wybrali 5-ciu
delegatów, których zadaniem będzie sprawowanie kontroli nad ~~xxx~~ stanem
zatrudnienia bezrobotnych /80/.

Dnia następnego przed gmachem Magistratu zgromadziło się około 150
bezrobotnych, którzy domagali się natychmiastowego dania im pracy. Bezro-
botni ci udali się następnie do lokalu OKR.PPS. w celu zarejestrowania
ich jako bezrobotnych. Obecny tamże sekretarz Kapitułko Tomasz wyjaś
nił im, że rejestrację bezrobotnych przeprowadza Magistrat, wobec czego
się oni do wydziału technicznego Magistratu, skąd po wyjaśnieniach

nika wydziału o rozszerzeniu sta.. zatrudnienia bezrobotnych do dnia 30 b.m. - rozeszli się spokojnie.

Powiat Łomżyński. W Łomży została zawieszona praca w zatrudniającej około 50. robotników fabryce waty Kubermana i Seroka. W dniach najbliższych zostanie uruchomiona także fabryka maszyn i narzędzi rolniczych Orłowskiego, zatrudniająca normalnie około 300 robotników.

Powiat Grodzieński. W Grodnie uruchomiona została częściowo na dwie zmiany fabryka dykty braci Braun, która zatrudnia obecnie 270 robotników.

-----oooooOOOOOOOOOOooooo----

Dnia 26 b.m. w Białymstoku zostały uruchomione fabryka dykt braci Maliniak i Lederman /130 robotników/, fabryka sukna Amiela i Kulikowskiego /36 robotników/ i fabryka włókiennicza Tryllinga /160 robotników/.- dnia 30 b.m./

c/ Akcja cennikowa.

Zatrudniające łącznie około 60 robotników fabryki włókiennicze Szapiro, Oljena, Surawicza, Kulikowskiego i Poczebuckiego w Białymstoku zaproponowały robotnikom zgodę na obniżenie stawek cennikowych z 37 groszy na 25 groszy od metra wytkanego materjału. W sprawie tej interwenjuje inspektor pracy. Zaznaczam, że wspomniane fabryki działają w tym wypadku bez zgody Związku Włókienniczego/Związek Przemysłowców Włókienniczych/.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

92

OJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BB.I-1643/30.T.

Dnia 31 maja 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.22

IV. S t r a j k i.

Akcja strajkowa grodzieńskiego oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Spożywczego.

Dnia 21 maja b.r. w Grodnie zastrajkowało w rozlewni piwa Galperna 9 złomy 4-ch robotników, którzy żądają podwyżki płac o 40%. Strajk tych robotników jest niejako próbą dla akcji strajkowej, którą w szerszym zakresie zamierza rozpocząć grodzieński oddział Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Spożywczego.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1643/30.T.
Dnia 31 maja 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 2

V. Stan bezpieczeństwa publicznego.

a/ Ważniejsze wydarzenia.

Powiat Białostocki. Ad punkt ten w sytuacyjnem sprawozdaniu tygodniowem

Zatarg pomiędzy mieszkańcami wsi Downary i zarządem twierdzy Osowiec został zlikwidowany w ten sposób, że mie kańcy wspomnianej wsi będą mogli korzystać ze spornych gr /paszenie bydła/ wtedy, gdy ogrodzą płotem miejsce przego przy użyciu materjału, należącego do zarządu twierdzy.

Powiat Sokólski. Dnia 23 b.m. we wsi Rudawka w gminie Janów ludność wsi nie dopuściła do prac meljoracyjnych technika Okręgoweg Urzędu Ziemskiego w Białymstoku, Konopińskiego Mieczysława i zagroziła, że użyje siły, gdyby chciał on te roboty prow dzić. Równocześnie wysłała ona dwóch delegatów do Minister stwa Robót Publicznych i Ministerstwa Reform Rolnych z pr o odroczenie tych robót na rok następny z uwagi na ciężkie położenie materjalne wsi.

b/ P o ż a r y .

Powiat.	Miejscowość.	Spłonęło.	Straty.	Przyczyna pożaru.
Szczuczyński	wieś Kapice	stodoła	1.300	Nieostrożne obchodzenie się z ogni
Ostrołęcki	wieś Tobolice	stodoła, chlew i wozownia.	15.000	Nieustalona
Białostocki	wieś Chojnowo	stodoła i chlew	1.200	"
Augustowski	wieś Doliczany	zagroda	5.000	Wadliwe urz dzenie komi

c/ Wypadki samochodowe.

Dnia 23 b.m. na 212 klm szosy Białystok-Sokółka w powiecie białostockim autobus Nr BŁ 77418 prowadzony przez kierowcę Szadurskiego Władysława z Białegostoku wskutek spłoszenia się konia wpadł na furmankę Sadonowicza Władysława ze wsi Podkamionka w powiecie sokólskim, wskutek czego Sadonowicz poniósł śmierć na miejscu.

Ponadto na terenie województwa zanotowano 5 wypadków samochodowych, które niepociągnięły za sobą ofiar w ludziach.

d/ Przestępczość kryminalna.

W bieżącym tygodniu zanotowano wypadków:

1/ Czynnego wystąpienia przeciwko szeregowym P.P. - 2,
2/ Zabójstw - - - - 1.
3/ Usiłowań zabójstw - - - 2.
4/ Zabójstw w bójkach - - - 1.
5/ Uszkodzenia ciała w bójkach - - 2.
6/ Drobnych napadów rabunkowych - - 1.
7/ Większych kradzieży bez włamania - 1.

e/ Ocena ogólna.

Stan bezpieczeństwa publicznego pod względem politycznym poprawił się znacznie w powiatach grodzieńskim i łomżyńskim, zaś pod względem kryminalnym w Białymstoku, oraz powiatach białostockim i sokólskim

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr PB I-1643/30. T.

Dnia 31 maja 1930 roku

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 22.

VI. Sprawy graniczne.

a/ Nielegalne przekroczenia granicy.

Powiat Ostrołęcki. Zandarmerja niemiecka wysiedliła do Polski za nielegalne przekroczenie granicy Terepke Stefana, Ptaka Władysława i Terepkę Stanisława i Olender Stefanję, mieszkańców wsi Dudy w gminie Łyse, powiatu kolneńskiego, Bałdygę Rozalję i Ksepko Czesławę ze wsi Łączki w gminie Turośl, powiatu kolneńskiego, Bolesława Grzybowskiego ze wsi Krusza w gminie Turośl, powiatu Kolneńskiego, Franciszka Sadkowskiego ze wsi Wenecja w gminie Turośl, powiatu kolneńskiego, Annę Gołaś, że wsi Szepki i Antoniego Olszaka ze wsi Cielaszka w gminie Turośl, powiatu kolneńskiego, których przekazano Sądowi Powiatowemu w Myszyńcu.

Powiat Szczuczyński. Sądowi Powiatowemu w Grajewie przekazano za nielegalne przekroczenie granicy jednego obywatela polskiego i trzech obywateli niemieckich.

b/ P r z e m y t.

Posterunek straży granicznej w Wincencie, powiatu kolneńskiego zatrzymał transport 150 klg. rodzynek, przemyconych z Niemiec.

c/ Wydarzenia na granicy.

Powiat Suwalski. W nocy dnia 31 b.m. o godzinie 1 min.40 na granicy litewskiej około wsi Olszanka w gminie Wiżajny ostrzelany został patrol K.O.P. w składzie kaprala i szeregowca ze strażnicy Sudawskie. Patrol ten ostrzelano ze strażnicy litewskiej. Prowadzący patrol kapral został lekko ranny. Na strzały ze strażnicy li-

92

tewskiej patrol odpowiedział także strzałami. Niezwłocznie po wypadk
ku zostali delegowani na miejsce celem przeprowadzenia dochodze
zastępca Starosty Powiatowego i komendant powiatowy P.P. w Suwałkach

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI

Nr BB I 1643/30 T.

Dnia 31 maja 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 2

VII Szpiegostwo, dywersja, sabotaż

- N e g a t y w n e -

-:-:-:-:-:-:-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 22

Nr.BB.I-1643/30.T

Dnia 31 maja 1930 roku.

VIII. V A R I A.

Ad punkt ten w sytuacyjnem sprawozdaniu tygodniowem Nr.21

Celem zapobieżenia powtarzającym się stale łatargom pomiędzy wyznawcami Kościoła Katolickiego Narodowego i Kościoła Rzymsko-Katolickiego we wsi Podbołocie w gminie Krzemienickiej, powiatu wołkowyskiego na tle odprawiania nabożeństw przez proboszcza Podbołockiej parafji Kościoła Katolickiego Narodowego, ks.Koca przy krzyżach na krańcach wsi - Starosta Powiatowy ustalił, że ks.Koc do czasu zdecydowania sprawy przez czynniki miarodajne odprawiać może nabożeństwa przy krzyżu w środku wsi naprzeciw szkoły. Ks.Koc nie zastosował się do tego, wskutek czego wyznawcy Kościoła Rzymsko-Katolickiego pobili trzech zwolenników Kościoła Katolickiego Narodowego. Dnia 28 b.m. wyznawcy Kościoła Rzymsko-Katolickiego zwrócili się do władz z prośbą o odebranie wyznawcom Kościoła Katolickiego Narodowego przywłaszczonych przez nich dwóch krzyży, dwóch pochodni, trzech komż, przenośnego ołtarzyka i nakrycia na tenże ołtarzyk. Przedmioty te zostały wyznawcom Kościoła Rzymsko-Katolickiego zwrócone.-

Dnia 20 b.m. ks.dziekan Jaroszewicz/z Wołkowyska/ i ks.proboszcz Malinowski z Krzemienicy-Kościelnej dokonali we wsi Podbołocie poświęcenia dwóch krzyży, przed którymi odbywały się nabożeństwa katolików narodowych. W czasie uroczystości poświęcenia tych krzyży domy wyznawców Kościoła Rzymsko-Katolickiego przybrane były kilimami i obrazami. Katolicy narodowi zapowiadają, że pomimo poświęcenia wspomnianych krzyży - będą nadal odprawiali przed nimi nabożeństwa, krzyże te bowiem stanowią własność wsi, a nie tego , czy innego kościoła.-

Dnia 23 b.m. katolicy narodowi we wsi Podbołocie usiłowali odprawić nabożeństwo przed krzyżem naprzeciw szkoły, do czego niedopuscili wyznawcy Kościoła Rzymsko-Katolickiego, wobec czego odprawili oni nabożeństwo przed krzyżem przy młynie, gdzie doszło nawet do bójki, w której wyniku zostały lekko pobite Chwieduk Marja, Stawczyk Agata i Wieliczko Jadwiga. -

Narazie we wsi Podbołocie panuje względny spokój, niemniej jednakże istnieje możliwość powtarzania się zatargów pomiędzy wyznawcami obu kościołów.

Sprawy gospodarcze.

Urząd Skarbowy w Białymstoku ustalił w swoim czasie z przedstawicielami cechu rzeźniczo-wędliniarskiego, że od uboju każdej sztuki bydła w rzeźni miejskiej będzie pobierał 5 złotych tytułem podatków. Według oświadczenia wspomnianego cechu postanowienia obupólnej umowy nie zostały dotrzymane przez wspomniany urząd o tyle, że nakłada on nadal podatek przemysłowy na przedsiębiorstwa rzeźniczo-masarskie. W związku z tem odbyło się zebranie członków cechu, na którem postanowiono interwenjować u właściwych władz skarbowych.

Wybory do samorządów.

W związku z zarządzeniem nowych wyborów do Rady Miejskiej m. Ostrołęki, której kadencja wygasła w dniu 5 b.m. - odbył się tamże szereg zebrań przedwyborczych. Najliczniejszem z tych zebrań było zwołanie w dniu 21 b.m. przez Związek Właścicieli Nieruchomości w ścisłem porozumieniu z prezydjum rady powiatowej BBWzR. W zebraniu tem wzięły udział zarządy niemal wszystkich istniejących w Ostrołęce stowarzyszeń i ugrupowań chrześcijańskich. Po deklaracji, zgłoszonej przez prezesa rady powiatowej BBWzR., dra Tadeusza Szamotę, zgromadzeni na zebraniu jednomyślnie uznali za możliwe i pożądane utworzenie opartego na zasadach gospodarczyc

94

bloku chrześcijańskiego i wystawienie przez tenże blok listy wyborczej. Wykonanie prac, związanych z zestawieniem tej listy, powierzono komisji, do której weszli dr. Tadeusz Szamota, dyrektor szpitala powiatowego /BBWR/, Jan Radgowski, pisarz hipoteczny /Stronnictwo Narodowa/, Wyonizy Majewski, inspektor szkolny, Oswald Hanke, powiatowy lekarz weterynarji i Adam Lewandowski, prezes cechu rzeźniczo-masarskiego /bezpartyjni/, Kazimierz Piotrowski, dotychczasowy burmistrz /Stronnictwo Chłopskie/ i ks. Jan Krzemieński, prefekt /Stronnictwo Narodowe/. Komisję tę ponadto upoważniono do kooptowania trzech członków z pośród rolników i robotników i przeprowadzenia pertraktacyj z poszczególnemi grupami społeczeństwa chrześcijańskiego.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

95

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Białystok, dnia ... czerwca 1930 roku

Nr.BB.I-1704/30.T.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.23 za czas od dnia 1 do 7 czerwca 1930 roku.-

T A J N E - P I L N E !
-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
Pan Dyrektor Departamentu Politycznego

w W a r s z a w i e .
-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.23 za czas od dnia 1 do dnia 7 czerwca 1930 roku.-

Za zgodność:

Wysocki

/A.Wysocki/

W O J E W O D A :

/ K I R S T /

N.F.

Odpisy otrzymują:

1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
2/ " " w Nowogródku,
3/ " " w Brześciu nad Bugiem,
4/ " " w Warszawie,
5/ " " w Tarnopolu,
6/ " " w Stanisławowie,
7/ " " w Lublinie,
8/ " " w Łodzi,
9/ Pan Prokurator Sądu Apel. w Warszawie,
10/ " " " " w Wilnie,
11/ " " " Okr. w Białymstoku,
12/ " " " " w Grodnie,
13/ " " " " w Suwałkach,
14/ " " " " w Łomży,
15/ Sam.Ref.Informac. DOK. III. w Grodnie,
16/ " " " DOK. I. w Warszawie,
17/ " " " DOK.IX. w Brześciu nad Bugiem,
18/ K.O.P. "Brygada Grodno",
19/ Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego,
20/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
21/ Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w/m.

N.F.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1704/30.T.
Białystok, dnia 7 czerwca 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.23.
za czas od dnia 1 do dnia 7 czerwca 1930 r.

I. Sytuacja ogólna.

W dalszym ciągu dostrzegane były konfidencjonalnie przejawy akcji odbudowy Komitetów Okręgowych KPZB. w Białymstoku i Grodnie, oraz OK.KPP.Łomża. W pierwszym wypadku KC.KPZB., jak już donosiłem w poprzedniem sprawozdaniu, napotyka na znaczne przeszkody przy kompletowaniu obsad tych Komitetów z powodu braku kierowniczych jednostek wśród miejscowych działaczy, a niemniej także z racji nie - wyjaśnienia sprawy "wsypy" kilkunastu wybitnych działaczy w kwietniu bieżącego roku. Na gruncie tych trudności uwidaczniały się dość znaczne postępy procesu odpadania od organizacyj komunistycznych mniej zradykalizowanych elementów białoruskich.-

Sprawa odbudowy OK.KPP.Łomża posunęła się o tyle naprzód, że KC.KPP. zdołał skompletować obsadę tegoż OK. i poddać ją nadzorowi ze strony łomżyńskiej organizacji więziennej, która w bieżącym tygodniu wywierała nacisk na osadzonych w więzieniu członków kwietniowej roku bieżącego obsady omawianego OK. w kierunku odwołania złożonych przez nią pierwotnie zeznań u Sędziego Śledczego.-

Pozatem obserwowano nieznaczną działalność organizacyjną KPZB. w powiecie bielskim, agitację antywojenną w powiecie ostrowskim i wreszcie akcję specjalną wśród bezrobotnych w Białymstoku, gdzie ciężar jej na siebie wzięła PPS.Lewica, instruowana przez BWRKP.

W ruchu zawodowym ważniejszymi momentami były prowadzona przez związki zawodowe robotników przemysłu włókienniczego akcja cennikowa w związku z zamierzaniami poszczególnych przemysłowców, dotyczącemi obniżenia płac robotniczych w przemyśle włókienniczym o 20% i wywiera

przez te związki nacis[illegible] na właścicieli większych zakładów prze-
[illegible] włókienniczego, ażeby zaprzestali wykonywania bieżących zamówień
w zarobkowych przędzalniach, a uruchomili większą ilość zespołów w
swych fabrykach.-

W związku z tym naciskiem wyjaśniam, że większość przemysłowców włókienniczych w Białymstoku i częściowo w białostockim okręgu przemysłowym powierza wykonanie uzyskiwanych zamówień przędzalniom zarobkowym, których praca opłaca im się taniej, gdyż przędzalnie te nie opłacają za swych robotników składek do Funduszu Bezrobocia, a często nawet i do Kasy Chorych.

Ze spraw ogólnych podkreślam pogarszanie się nastrojów ludności wiejskiej z powodu dalszej zniżki cen na ziemiopłody, a z wydarzeń z dziedziny bezpieczeństwa publicznego zwiększenie się ilości pożarów.

W związku z omówionym na innem miejscu faktem aresztowania przez policję niemiecką obywateli polskich w Prusach Wschodnich zaznaczam, że w dniu 7 b.m. komisja mieszana, jak proponował Starosta Powiatowy w Kolnie, nie odbyła się, gdyż Landrat w Lansborku powiadomił tegoż Starostę, że ze względów służbowych na dzień 7 b.m. do Wincenty przybyć nie może. Aresztowani dotychczas nie zostali zwolnieni z więzienia.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

OJEWÓDA BIAŁOSTOCKI

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.23.

Nr.BB.I-1704/30.T.

ıia 7 czerwca 1930 r.

II. Ruch wywrotowy.

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych.

1/ Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

'owiat Bielski.

Po licznych likwidacjach w latach 1925 i 1926 ruch wywrotowy w okolicach Białowieży zmalał do minimum. Dopiero w drugiej połowie ub.roku zaczęto dostrzegać jego zewnętrzne przejawy. Wyniku wdrożonych w związku z tem dochodzeń i wywiadów twierdzono, że w Białowieży w miejscowym tartaku pracuje robotnik Jakób Gulko, syn Sergjusza i Juljanny, urodzony w roku 1899 we wsi Wojska, gminy Ratajczyce w powiecie brzeskim /Województwo Poleskie/ i, że jest on jednym z wybitniejszych organizatorów i działaczów komunistycznych. Gulko, jak ustalono, powrócił w Rosji do Polski w roku 1919 i zamieszkał we wspomnianej wsi Wojsko, gdzie osiadł na gospodarstwie, które do tego stopnia zaprzepaścił, że w roku 1926 zmuszony był wyjechać w poszukiwaniu zarobku do okolicy Siemiatycz w powiecie bielskim. W roku następnym Gulko usiłował zbiec do Rosji, został jednakże zatrzymany na granicy i ukarany w drodze administracyjnej. Po odbyciu kary aresztu Gulko powrócił do wsi Wojska, skąd po upływie kilku tygodni wyjechał w niewiadomym kierunku i przez dłuższy czas nie-dawał o sobie znaku życia. Do Białowieży Gulko przybył w maju względnie czerwcu 1929 r., lecz dopiero w listopadzie tegoż roku rozpoczął nawiązywanie kontaktów z miejscowymi działaczami komunistycznymi i żywszą działalność wywrotową. Obecnie utrzymuje on kontakty z wybitniejszymi w swoim czasie działaczami b.BWRHromady i komunistami, jak np. ze Szlomą Kosowskim z Siemiatycz, Dymitrem Danielukiem z Wojciechówki i innymi, a także posiada łączność z Okręgowymi Komitetami PKZB. w Brześciu nad Bugiem i Białymstoku od

których otrzymuje okólniki, instrukcje, literaturę i t.p. Działalność organizacyjna Gulki rozciąga się na powiaty bielski, brzeski i prużański. Szczegóły tej działalności uwzględnię w oddzielnem sprawozdaniu.-

2/ Komunistyczna Partja Polski.

wiat Ostrowski. Dnia 29 ub.m. Murawski Piotr woźny urzędu gminnego w Zarębach-Kościelnych w godzinach rannych znalazł przypiętą pineską na drzwiach tegoż urzędu wykonaną ręcznie i odbito na szapirografie ulotkę następującej treści:" Towarzysze chłopi do wojska nie chcóta - zapisujcie się do naszej komunistyj partji, my damy wam swobodę i wolność, policji nie bujta się, bo my jesteśmy silni towarzysze". Dnia następnego na posterunek P.P. w Zarębach-Kościelnych zgłosił się Migdał Icek, karany czteroletnim ciężkiem więzieniem za działalność antypaństwową i złożył 10 egzemplarzy tychże ulotek, które otrzymał rzekomo z poczty w kopercie adresowanej na jego imię. Tegoż dnia 7 egzemplarzy tych samych ulotek doręczył posterunkowi P.P. w Zarębach-Kościelnych Kozak Jankiel, który również otrzymał je za pośrednictwem poczty:-

wiat Łomżyński. Aresztowany podczas kwietniowej likwidacji OK.KPP.Łomża faktyczny kierownik tegoż OK student Cieśluk Henryk, chcąc osłabić zgrupowane przeciwko niemu materjały oskarżenia, usiłuje w toku śledztwa zdementować zeznania świadków oskarżenia starszego przodownika służby śledczej Kazimierza Gnatowskiego i starszego posterunkowego służby śledczej Romanowskiego, którym zarzuca, że oskarżają go z pobudek osobistych.-

b/ Wyroki sądowe.

Dnia 30 ub.m. w Sądzie Powiatowym w Łomży odbyła się rozprawa przeciwko Czyżewskiemu Lejzorowi, odbywającemu karę więzienia z wyrok

98

ku Sądu Okręgowego za działalność komunistyczną - jako oskarżonemu o czynny opór władzy i ubliżenie eskorcie policyjnej w czasie doprowadzania go do Sądu. Po ogłoszeniu wyroku, skazującego Czyżewskiego na 8-miesięcy więzienia, Czyżewski począł spiewać "Międzynarodówkę", wobec czego został on niezwłocznie na polecenie Sądu usunięty z sali sądowej.-

Dnia 2 b.m Sęd Okręgowy w Grodnie na sesji wyjazdowej w Wołkowysku rozpatrywał sprawę z oskarżenia Włodzimierza Januszkiewicza i in. członków Komitetu Rejonowego KP-ZB.w Klepaczach, zlikwidowanego w dniu 28 kwietnia 1929 r. Skazani zostali: Włodzimierz Januszkiewicz i Piotr Januszkiewicz na 6 lat ciężkiego więzienia każdy, Aleksy Szyszel na 4 lata ciężkiego więzienia, Michał Żarecki Aleksander Kumpiel i Jan Guryn na 2 lata więzienia każdy i Aleksande Łycz na 6 miesięcy więzienia. Sąd uniewinnił Aleksandra Lewickiego Konstantego Żareckiego i Teodora Żareckiego. Zasądzeni w czasie odczytywania przez Sąd aktu oskarżenia w momencie wygłaszania słów "Fluryk Maciej w pościgu został zabity" powstali z miejsc i manifestacyjnie wypowiedzieli "Cześć towaryszczu Matwieju".-

-:-:-ooooo0000000ooooo-:-:-

Aresztowani w maju członkowie OK.KPP.Łomża Sielicki Kazimierz i Zagroba Witold w dniu 31 ub.m. podczas ponownego przesłuchiwania przez Sędziego Śledczego cofnęli złożone pierwotnie temuż sędziemu zeznania, podając jako powód cofnięcia tych zeznań - wymuszenie ich przez policję. W związku z tem ustalono, że na cofnięcie zeznań przez Sielickiego i Zagrobę wpłynęła organizacja więzienna, która od pierwszych dni osadzenia ich w więzieniu poczęła traktować naogół jako prowokatorów i zmuszać groźbami co cofnięcia zeznań.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

III. Ruch zawodowy.

a/ Klasowe Związki Zawodowe.

Związek Zawodowy Robotników hut szklanych i szlifierni luster w Polsce.

W Białymstoku w lokalu OK.PPS Lewicy dnia 1 b.m. odbyło się zebranie robotników huty szklanej pod przewodnictwem Stefanowicza, który oświadczył, że strajk robotników tejże huty nie może być uważany za zakończony, a tylko przerwany na czas odbudowy oddziału Związku.

Dnia 2 b.m. spowodu wymówienia przez zarząd huty pracy robotnikowi Stefanowi Zgorzelskiemu wspomniany Kazimierz Stefanowicz podburzył robotników do wywarcia nacisku na zarząd huty celem spowodowania ponownego przyjęcia Zgorzelskiego. W związku z tem praca w hucie została przerwana na przeciąg 45 dni, jednakże bezskutecznie, gdyż Zgorzelski do pracy nie został przyjęty.-

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Włókienniczego.

W Białymstoku dnia 4 b.m. w lokalu OKR.PPS.CKW. odbyło się zebranie członków sekcji tkaczy. Przemawiali Bogdan, Marcinkiewicz i Kondrasiuk. Naskutek ich przemówień postanowiono przeciwstawić się wszelkim próbom obniżenia płac w przemyśle włókienniczym w Białymstoku /100 osób/.-

Dnia następnego na zebraniu członków tejże sekcji pod przewodnictwem Asza po przemówieniach Bogdana, Regimelli i innych w sprawie oddawania robót przez fabryki włókiennicze warsztatów zarobkowych ze względów oszczędnościowych postanowiono domagać się zdecydowanie od przemysłowców zaprzestania tych praktyk i uruchomienia przez nich zakładów przemysłowych

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Drzewnego.

W Białowieży, powiatu bielskiego odbyło się zebranie członków oddziału miejscowego w sprawach organizacyjnych i finansowych.-

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Chemicznego.

Oddział Związku w Grodnie zażądał od Dyrekcji miejscowej fabryki zapałek "Marjos" ponownego przyjęcia do pracy zwolnionego robotnika Ustjanowicza i zagroził, że żądanie to poprze ewentualnie strajkiem.-

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Tytoniowego.

W Białymstoku dnia 6 b.m. w lokalu OKR PPS CKW. odbyło się zebranie robotników państwowej fabryki wyrobów tytoniowych. Przemawiał Adynowski delegat Centralnej Komisji Klasowych Związków Zawodowych. Wskazywał on, że w miarę technicznego ulepszania państwowych fabryk tytoniowych zwiększa się wyzysk tych robotników i pogarszają się warunki ich pracy. W konkluzji na ten temat wywodów Adynowski wzywał zgromadzonych do stworzenia silnych organizacyj, któraby broniła skutecznie ich interesów.-/30/.

b/ Związki rzemieślnicze i cechy.

W Białymstoku dnia 5 b.m. na zebraniu członków sekcji właścicieli warsztatów zarobkowych przy Związku Rzemieślników Żydowskich po przemówieniach Mielnickiego Pejsacha i Paczewskiego Mordko postanowiono pracować 5 dni w tygodniu po 8 godzin dziennie, aby w ten sposób uzyskać możność zatrudnienia większej liczby robotników, zatrudnionych w tych zakładach.-

B e z r o b o c i e

Według danych z dnia 6 b m na terenie Województwa Białostockiego pozostawało bez pracy 6 025 a mianowicie.

Powiat:	Ilość:	Bezrobocie dn 30 ub m	Zmiejszenie	Wzrost	Pobiera zapomogi
Augustowski	56	58	2	-	26
Białystok-M.	3242	3298	56	-	1308
Białostocki	598	564	-	34	152
Grodzieński	1501	1541	40	-	277
Łomżyński	191	232	41	-	106
Bielski	213	218	5	-	196
Ostrołęcki	38	38	-	-	28
Ostrowski	36	36	-	-	36
Suwalski	18	19	1	-	15
Sokólski	36	44	8	-	32
Szczuczyński	32	52	20	-	32
Wołkowyski	64	64	-	-	64

Z m n i e j s z e n i e - 154

Powiat Szczuczyński. Do powiatu kosowskiego w Województwie Poleskiem do robót meljoracyjnych wyjechało z powiatu szczuczyńskiego 20-tu robotników. Ponadto Starosta Powiatowy poczynił starania w celu zatrudnienia bezrobotnych przy robotach w twierdzy Osowiec

Powiat Ostrowski. W gminie Brańszczyk zamieszkuje czterech retmanów i 240 zawodowych flisaków z pośród których zaangażowano dotychczas tylko jednego retmana i 60 flisaków

Powiat Białostocki. Dnia 2 b.m. z powodu remontu została unieruchomiona fabryka sukna i koców Tryllinga w Wasilkowie zatrudniająca 86 robotników.

100

Białystok-Miasto. Dnia 6 b.m. został unieruchomion[illegible] czas nieokreślony oddział wykonczalni i apretury w fabryce Stowarzyszenia Fabrykantów Przemysłu Włókienniczego z powodu wykończenia zamówień kolejnych i braku innych. Bez pracy pozostało 42 robotników.- ~~Rax~~

Pozatem została wstrzymana z braku zamówień pracy w trzech innych drobnych zakładach przemysłu włókienniczego, zatrudniających 30-tu robotników.-

c/ Akcja cennikowa.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

Ad punkt ten w sytuacyjnem sprawozdaniu tygodniowem Nr.22

Ponieważ interwencja inspektora pracy w sprawie cennika płac w fabrykach włókienniczych Szapiro, Oljena, Surawicza, Kulikowskiego i Poczobuskiego w Białymstoku, zatrudniających około 60-robotników nie-doprowadziły do zgody pomiędzy robotnikami przemysłowcami, przeto robotnicy rozpoczęli pertrektacje z właścicielami tych fabryk na własną rękę.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1704/30.T.
Dnia 7 czerwca 1930 r

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.23.

IV. S t r a j k i.

Powiat Białostocki. W Michałowie dnia 5 b.m. zastrajkowało 18-tu robotników wykonczalni su... Frajmarka z powodu obniżenia im płac. Przebieg strajku spokojny.

Białystok-Miasto. Dnia 2 b.m spowodu niewypłacenia zarobków bieżących za dwa tygodnie zastrajkowało 280 robotników fabryki dykt Hasbacha w Dojlidach Fabrycznych.

Tegoż dnia część strajkujących udała się gremjalnie do lokalu OKR.PPS., gdzie wyłoniła z pośród siebie delegację z sekretarzem Okręgowej Komisji klasowych związków zawodowych Kapitułko Tomaszem na czele.- Delegacja ta, pomijając inspekcję pracy udała się do Urzędu Wojewódzkiego, gdzie została przyjęta przez Pana Vicewojewodę. Naskutek jej przedstawień p.Vicewojewoda interwenjował u inspektora pracy, który ze swej strony zajął się likwidacją zatargu.- Wyjaśnił on z kierownikiem fabryki, że zarząd jej zalega z wypłatą bieżących zarobków robotniczych za 4 i pół tygodnia na ogólną sumę 80.000 złotych i, że w myśl orzeczeń Sądu Najwyższego zatarg ma charakter sporu cywilno-prawnego, a przeto nie nadaje się do likwidacji go przez władze administracyjne.
W związku z tem Kapitułko odbył zebranie ze strajkującymi, których nawoływał do wytrwania w strajku. Zgromadzeni na zebraniu powzięli uchwałę co do kontynuowania strajku aż do zwycięstwa, niemniej jednakże już dnia następnego postanowili występować przeciwko dyrekcji fabryki indywidualnie z powództwem do Sądu Pracy. Charakterystyczny jest fakt, że sekretarz Kapitułko w swych przemówieniach do strajkujących nietylko krytykował działalność obwodowego inspektora pracy z racji

101

nienależytego traktowania przezeń spraw robotniczych, lecz zarzucał mu nawet namawianie za pośrednictwem swego sekretarza robotników fabryki dykt Hasbacha, by brali oni żywność w spółdzielni Zjednoczenia na bony fabryczne.-

Ze swej strony właściciel fabryki pośrednio przez jej kierownika oświadczył strajkującym, że będzie dążył do rychłego uregulowania zaległych zarobków w miarę uzyskiwania środków finansowych.

Dnia 4 b.m. na zebraniu strajkujących powzięto uchwały, dotyczące niezwłocznego zaskarżenia do Sądu Pracy właściciela fabryki i wydania przez niego strajkującym zaświadczeń na prawo pobierania zasiłków z funduszu bezrobocia. Strajk ma dotychczas przebieg spokojny, aczkolwiek OKR.PPS.CKW. usiłuje go wygrać dla swych celów politycznych.

Powiat Bielski. W Bielsku-Podlaskim dnia 2 b.m. z pośród ogólnej liczby 28 robotników, zatrudnionych przy budowie domu urzędniczego, zastrajkowało 18. Strajkujący żądają podwyżki płac.

Powiat Grodzieński. Zamierzona przez grodzieński oddział Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Spożywczego akcja strajkowa, o której donosiłem w poprzedniem sprawozdaniu tygodniowem, załamała się już w pierwszej jej fazie.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr [illegible]-1704/30.T.

Dnia [illegible] czerwca 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.23.

V. Stan bezpieczeństwa publicznego.

a/ Ważniejsze wydarzenia.

W nocy z dnia 3 na 4 b.m. dokonano napadu rabunkowego na dom Marji Mikłaszewskiej, właścicielki majątku w gminie Ejsmonty-Wielkie, powiatu grodzieńskiego. Nieujawnieni dotychczas sprawcy, zamaskowani i uzbrojeni w rewolwery, dostali się przez okno do mieszkania, gdzie zrabowali 3 530 złotych i 26 dolarów. Na miejsce rabunku wyjechał niezwłocznie Naczelnik Urzędu Śledczego, który nadał kierunek dochodzeniom.

W nocy z dnia 27 na 28 ub.m. dokonano napadu rabunkowego na mieszkańca wsi Jambrzyki w gminie Szczuczyn, powiatu szczuczyńskiego, Stanisława Wojciechowskiego. W czasie napadu skaleczony został tępem narzędziem w głowę wnuk Wojciechowskiego, 14-o letni Władysław Lenczewski, który usiłował wyskoczyć przez okno, ażeby zaalarmować wieś. Spłoszeni dwaj napastnicy zbiegli, nic nie zrabowawszy.-

Dnia 30 ub.m. na sekwestratora Magistratu w Łomży, Mieczysława Kajlera, zdążającego szosą zambrowską napadło dwóch osobników, którzy wyrwali mu z rąk teczkę, zawierającą 450 zł. w bilonie i poczęli uciekać. Do uciekających Kajler oddał kilka strzałów, wskutek czego porzucili oni teczkę i zbiegli. Wdrożone niezwłocznie dochodzenia doprowadziły do ujęcia jednego z napastników Henryka Kurpiewskiego, zamieszkałego w Łomży, którego władze sądowe osadziły w więzieniu.

b/ P o ż a r y

Powiat	Miejscowość	Spłonęło	Straty	Przyczyna pożaru
Białystok-Miasto		Częściowo dom	65.000 zł	Nieostrożne obchodzenie się z ogniem.
Kolkowyski	wieś Leśniaki, gm. Mscibów.	15 domów, 21 stodół, 12 in. zabud. inwentarz żywy i martwy	121.000 zł.	Rozmyślne podpalenie.
Szczuczyński	wieś Sojczyn-Borowy	dom, 2 stodoły, 3 chlewy i sprzęty gospodarskie	20 000 zł.	Nieostrożne obchodzenie się z ogniem.
Kolneński	wieś Serafin	dom, 2 stodoły, 4 chlewy	15.000 zł.	Nieostrożne obchodzenie się z ogniem.
	leśnictwo Rzeczny	15 ha zagajnika	1.000 zł.	Nieustalona.
	wieś Kucze-Duże.	zagroda	18.000 zł.	Nieostrożne obchodzenie się z ogniem.
	majątek Rakowo	stodoła	3.500 zł.	Nieustalona.
	w. Szafraniki	dom	2.050 zł.	Nieostrożne obchodzenie się z ogniem.
	w. Górszczyzna	dom, stodoła, w chlewy i sprzęty.	8.000 zł	Wadliwa budowa komina
Sokalski	w. Giby	dom i chlewy	7.080 zł.	Nieostrożne obchodzenie się z ogniem.
	w. Sokołowo	dom mieszkalny	1.600 zł.	Rozmyślne podpalenie
Białostocki	w. Budziłówka	młyn motorowy	10.000 zł.	Zbrodnicze podpalenie.
	w. Hornostaje	stodoła i chlew	4.000 zł.	Rozmyślne podpalenie.

c/ Wypadki samochodowe.

Na terenie Województwa zanotowano 5 wypadków samochodowych Dwóch z tych wypadków poważniejsze uszkodzenia ciała odniosły trzy osoby -

d/ Przestępczość kryminalna.

W bieżącym tygodniu zanotowano wypadków:

1/ czynnego wystąpienia przeciwko szeregowym P.P. - 2.
2/ Zabójstw - - - - - - 1.
3/ Usiłowań zabójstw - - - - 1.
4/ Zabójstw w bójkach - - - - 1.
5/ Uszkodzenia ciała w bójkach - - - 2.
6/ Drobnych napadów rabunkowych - - - 4.
7/ Większych kradzieży bez włamania - - 3.
8/ Fałszerstw - - - - - 2.

e/ Ocena ogólna.

Stan bezpieczeństwa publicznego pod względem politycznym kształtował się cokolwiek niekorzystnie w Białymstoku w związku z usiłowaniami wykorzystania bezrobotnych zarówno przez elementy nieodpowiedzialne, jako też przez PPS.CKW. i Bund dla celów politycznych. Pod względem kryminalnym zasadniczym zmianom nie uległ.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

.BB.I-1704/30.T.
a 7 czerwca 1930 roku.

VI Sprawy graniczne

a/ Nielegalne przekroczenia granicy.

Za nielegalne przekroczenie granicy z Polski do Niemiec i z powrotem zatrzymano w bieżącym tygodniu 3 osoby, które przesłano do ukarania właściwym Sądom Powiatowym.

b/ Wydarzenia na granicy.

Dnia 31 ub.m. w nocy o godzinie 1 min.40 na odcinku granicznym w powiecie suwalskim około wsi Olszanka w gminie Wiżajny patrol KOP. w składzie kaprala i szeregowca z obsady Strażnicy Pudawskie został ostrzelany z terytorjum Litwy. Szczegóły podałem Ministerstwu w sprawozdaniu do Ministerstwa z dnia 3 b.m. Nr.BB.II-1674/30 T. Uzupełniając te sprawozdanie, zaznaczam, że zajście miało charakter lokalny i może być traktowane jako zbiorowe wystąpienie zaczepne litewskiej straży granicznej i szaulisów. Ostatnio uzyskano informację, dotychczas niesprawdzone, że w związku z tem zajściem dnia 1 b.m. do miejscowości Graużynie /po stronie litewskiej/ przybył do Komendanta VII.Rejonu litewskiej policji granicznej wyższy oficer tejże policji w towarzystwie kierownika policji śledczej z Wiżkowiszek. Po konferencji z nimi Starosta w Wiżkowiszkach wydał litewskiej policji granicznej zarządzenie, ażeby unikała zatargów z KOP. i nie odpowiadała nawet na ostrzeliwanie jej przez patrole KOP.

Dnia 4 b.m. komisarjat niemieckiej policji kryminalnej w Olsztynie /Prusy Wschodnie/ powiadomił policję w. Wincencie, powiatu kolneńskiego, że aresztował pod zarzutem przemycania koni

z Polski do Niemiec obywateli polskich Jankla Urwicza, Joszkę Wierben Notka Ludowicza i Franciszka Pisiaka. Ponieważ wszyscy z aresztowanych posiadali legalne dokumenty graniczne, a ponadto Franciszek Pisiak został zwabiony obietnicą dania mu pracy na terytorjum Niemiec i tamże aresztowany , przeto Starosta Powiatowy w Kolnie tego samego dnia zaproponował Landratowi w Jansborgu zjazd mieszanej komisji do Wincenty celem zbadania sprawy.

c/ R ó ż n e .

Starosta Powiatowy w Augustowie stwierdził, że władze litewski nie honorują wydawanych przez niego przepustek granicznych. W bieżącym tygodniu posiadająca taką przepustkę Muszyńska, która udawała się na Litwę w sprawach goppodarczych została przez władze litewski wydalona do Polski.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

104

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
r BB.I-1704/30 T.
ia 7 czerwca 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 23.

VII. Szpiegostwo, dywersja, sabotaż

- N e g a t y w n e -

-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWODA BIAŁ[illegible] Sytuacyjne sprawozdani[illegible] godniowe Nr. 23.

Nr. BB. I-1704/3

Dnia 7 czerwca 1930 roku.

VIII. V A R I A.

- N e ga t y w ne -

-:-:-:-:-:-:-

105

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Białystok, dnia 15 czerwca 1930 roku

Nr.3B.1-1773/30 T.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 24 za czas od dnia 8 do 14 czerwca 1930 roku.-

TAJNE - PILNE!
-:-:-:- :-:- -: '-:-:-:-

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
Pan Dyrektor Departamentu Politycznego

w Warszawie
-:-:-:-:-:-:-:-:-

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.24 za czas od dnia 8 do dnia 14 czerwca 1930 roku.-

WOJEWODA:

Odpisy otrzymują:

1/ Pan Wojewoda w Wilnie
2/ " " w Nowogródku,
3/ " " w Brześciu nad Bugiem,
4/ " " w Warszawie,
5/ " " w Tarnopolu,
6/ " " w Stanisławowie,
7/ " " w Lublinie,
8/ " " w Łodzi,
9/ Pan Prokurator Sądu Apel. w Warszawie,
10/ " " " " w Wilnie,
11/ " " " Okr. w Białymstoku,
12/ " " " " w Grodnie,
13/ " " " " w Suwałkach,
14/ " " " " w Łomży,
15/ Sam.Ref.Informac. DOK.III. w Grodnie,
16/ " " " DOK. I. w Warszawie
17/ " " " DOK.IX. w Brześciu nad Bugiem
18/ K.O.P. "Brygada Grodno",
19/ Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego,
20/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
21/ Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w/m.

H.F.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr BB I-1774/30.T.
Białystok, dnia 14 czerwca 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.23.
za czas od dnia 8 do dnia 14 czerwca 1930 r.

100

I. Sytuacyja ogólna.

Ruch wywrotowy, dostrzegany przeważnie konfidencjonalne, wyczerpywały przejawy akcji odbudowy OK.KPZB.Grodno, nieznaczna działalność partyjna w powiecie białostockim i zetemkowa w powiecie ostrowskim, oraz poczynania organizacyjne PPS.Lewicy w Białymstoku.-

W ruchu zawodowym dominowała akcja cennikowa klasowych związków włókienniczych w Białymstoku, wynikła na gruncie zatrudniania przez przemysłowców w fabrykach włókienniczych robotników tkalni i przędzalni zarobkowych ze względów oszczędnościowych, zamiast stałych robotników tych fabryk. Pozatem akcję cennikową rozpoczął w Krynkach miejscowy oddział Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Skórzanego w związku z dążeniem właścicieli garbarń do obniżenia płac robotniczych o 12%. W obu wypadkach możliwy jest wybuch strajku na poparcie wspomnianej akcji cennikowej.-

Na rynku pracy notowany był wzrost bezrobocia w powiecie białostockim.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BB I-1774/30.T.

Dnia 14 czerwca 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.24.

II. Ruch wywrotowy.

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych.

1/ Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

Powiat Białostocki.

Komitet Rejonowy KPZB. w Gródku - Michałowie, zdekompletowany wskutek aresztowania wybitniejszych jego działaczy przed pierwszym maja b.r., usiłuje rozwinąć szerszą działalność organizacyjną i w tym celu przez swego członka, Arona Epsztejna, stałego mieszkańca Gródka, karanego za działalność komunistyczną czteroletnim więzieniem, a zamieszkałego obecnie w Białymstoku, nawiązał kontakt z OK.KPZB.Białystok, oraz wybitniejszymi działaczami komunistycznymi. Jako wybitniejszych działaczy komunistycznych w Gródku uważać należy obecnie Józefa Petelskiego, Józefa Popławskiego, Bazylego Tarasewicza, Aleksandra Januszkiewicza, Mikołaja Petelskiego, Aleksandra Grzesia i Aleksandra Borowskiego, zaś w Michałowie Mowszę Serlina i Marina Serlina, Władysława Hutnika, Józefa Bójko, Jana Litwina, Chanę Moszkowską, Abe Adefa, Jana Skiepko i Mikołaja Ostrowieckiego.-

Powiat Grodzieński.

Wybitniejsi działacze komunistyczni w Grodnie usiłują w dalszym ciągu odbudować OK. i nawiązać kontakty z KC.KPZB. i Komitetami Rejonowymi w okręgu. Osadzeni w więzieniu grodzieńskiem działacze komunistyczni zamierzają podjąć akcję protestacyjną przeciwko wprowadzeniu obostrzeń regulaminowych przez administrację więzienną. Zamiar ten podtrzymuje osadzona niedawno we wspomnianem więzieniu sekretarka kwietniowej roku bież. ob[illegible] w OK KPZB. Grodno Luba Kryzowska, z której inicjatywy

partyjny komitet więzienny zwrócił się do KC.KPZB. pośrednio przez przebywających na wolności członków wspomnianej obsady listem szyfrowanym w kwestjach, dotyczących formy i terminu akcji. 107

Dnia 1 b.m. podczas rewizji, dokonanej u matki zbiegłego przed aresztowaniem komunisty Podliszewskiego Josela z Jezior, oraz Szmigielskiego Szai i Buryńskiego Szepsela, zostały znalezione listy Josela Podliszewskiego, z których treści wynika, że Buryński Szepsel i Szaja Szmigielski byli partyjnymi współpracownikami Podliszewskiego Josela. Podliszewski Josel wyjechał nielegalnie do Argentyny przez Niemcy za fałszywymi dokumentami na własne nazwisko jako obywatel niemiecki z m.Marjenburga. Podróż ułatwił mu jeden z działających w Grodnie agentów emigracyjnych, który polra od niego 240 dolarów. W wspomnianym liście Podliszewski zaznacza, że wówczas kiedy inni, wyjeżdżający nielegalnie zagranicę płacili agentowi 120 - 130 dolarów, to on musiał zapłacić mu 240 dolarów, wobec czego prosi, aby Buryński Szepsel i Szmigielski Chaja porozumieli się z jego matką Michną Podliszewską a następnie Mejszą i Ickiem w Grodnie i zorganizowali tragarzy, lub rzeźników, którzyby zażądali od agenta zwrotu nadmiernie pobranych przez niego od Podliszewskiego pieniędzy. List został przekazany Viceprokuratorowi Sądu Okręgowego w Grodnie do spraw politycznych.

2/ Komunistyczna Partja Polski.

Ostrowski. W nocy z dnia 4 na 5 b.m. w Długosiodle został zatrzymany Borman Dawid na gorącym uczynku nalepiania odezwy komunistycznej z hasłami:" Niech żyje międzynarodowy tydzień dziecięcy, precz z rządem faszystowskim, niech żyje jedność robotniczo-chłopska, niech żyje czerwony pjonier" Bormana z materjałami oskarżenia przekazano władzom sądowym.

3/ P P. S. L e w i c a .

Białystok-Miasto. Dnia 12 b.m. w lokalu OKR.PPS.Lewicy pod przewodnictwem Pasynczuka Władysława, sekretarza Komitetu Miejskiego PPS.Lewicy odbyło się zebranie organizacyjne Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Chemicznego przy udziale delegatów z poszczególnych fabryk. Referował sekretarz obwodowy PPS.Lewicy Ziem Białoruskich Piotr Piemkowski, który zaproponował powołanie do komisji organizacyjnej Związku ludzi ideowych i politycznie wyrobionych. Na jego wniosek powołano do wspomnianego komisji 7 osób, a m.in. podejrzanych o działalność komunistyczną Nowodworskiego Szyję, Boczkowską Bonię i Dynowicz Libę. /13/.-

Powiat Białostocki. Komitet Okręgowy PPS. Lewicy w Białymstoku przesłał do Michałowa kilkanaście egzemplarzy deklaracyj partyjnych. Uważać to należy za próbę organizowania w Michałowie koła lokalnego PPS.Lewicy.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WODA BIAŁOSTOCKI
B. I-1774/30.T.
14 czerwca 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.24.

III. Ruch zawodowy.

e/ Klasowe Związki Zawodowe.

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Włókienniczego.

Dnia 13 b.m. w Białymstoku w lokalu PPSąd.Frakcja Rewolucyjna odbyło się zebranie tkaczy fabryki Polaka Berka pod przewodnictwem Waśkowicza Józefa. Omawiano sprawę zwolnienia z fabryki jednej z robotnic i po dyskusji postanowiono zwołać dnia 16 b.m. konferencję z udziałem właściciela fabryki w celu porozumienia się nim co do ponownego przyjęcia wydalonej robotnicy.

Związek Zawodowy Robotników hut szklanych i szlifierni luster w Polsce.

W Grodnie dnia 4 b.m. odbyło się zebranie członków oddziału pod przewodnictwem Najne Stanisława w sprawach zatargu pomiędzy dyrekcją huty szklanej i robotnikami tej huty. Na zebraniu ten zgodnie z propozycją inspektora pracy wybrano komisję porozumiewawczą w składzie 7 osób, która uzgodniła stanowisko robotników z postulatami dyrekcji huty i postanowiła skłonić robotników do podjęcia pracy. Ponieważ zarząd huty zgodził się na podwyższenie płac robotniczych o 5% i wypłacanie dodatkowych sum za wyprodukowane braki i fusy,przeto prawdopodobnie dnia 20 b.m. huta zostanie uruchomiona. Narazie zatrudni ona 159 robotników./70/

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Skórzanego.

W Krynkach, powiatu grodzieńskiego dnia 4 b.m. odbyło się zebrani członków oddziału pod przewodnictwem Jakóba Temkina.Dyskutowano sprawę

ogłoszenia przez właścicieli zakładów garbarskich, że zmuszeni są oni z braku rynków zbytu i ogólnej sytuacji w przemyśle garbarskim do obniżenia płac robotniczych o 12%. Po przemówieniach Nochima Blachera, Mowszy Prużańskiego i Zelika Zalewskiego postanowiono wyłonić na następnem zebraniu komisję porozumiewawczą dla omówienia wspomnianej sprawy z właścicielami zakładów garbarskich. Nie jest wykluczone, że robotnicy garbarscy w Krynkach przeciwstawią się zamierzeniom właścicieli garbarni w kwestji redukcji płac robotniczych i rozpoczną strajk, gdyby komisja porozumiewawcza nie doprowadziła do polubownego załatwienia tej kwestji /50/.-

b/ Centralne Zrzeszenie Związków Zawodowych.

Sekretarz oddziału Klasowego Związku Zawodowego Robotników Rolnych i Leśnych w Łomży, Wacław Tchorek zaangażował w kwietniu w charakterze instruktora Józefa Okolińskiego z Łomży, któremu wręczył do sprzedaży różne znaczki członkowskie, kwitarjusze i zaświadczenie, upoważniające go do pobierania składek członkowskich. Okoliński zebrał sumę 350 złotych i przywłaszczył ją sobie, wobec czego naskutek doniesienia Tchorka został aresztowany i przekazany władzom sądowym.-

c/ Chrześcijańskie Związki Zawodowe.

W Białymstoku dnia 7 b.m. pod przewodnictwem Korbuta Mikołaja odbyło się zebranie dozorców domowych w sprawie obchodu pięciolecia istnienia Związku /70 osób/.-

109

d/ B e z r o b o c i e .

Według danych z dnia 13 b.m. na terenie Województwa Białostockiego pozostawało bez pracy 6.116 a mianowicie:

P o w i a t.	Ilość.	Bezrobocie dn.6 b.m.	Zmniejszenie.	Wzrost.	Pobiera zapomogi.
Augustowski	48	56	8	-	26
Białystok-M.	3096	3242	146	-	1229
Białostocki	800	598	-	202	164
Grodzieński	1491	1501	10	-	264
Łomżyński	170	191	21	~~104~~	104
Bielski	201	213	12	-	184
Ostrowski	106	36	-	70	106
Ostrołęcki	29	38	9	-	22
Suwalski	18	18	-	-	15
Sokólski	32	36	4	-	32
Szczuczyński	28	32	4	-	28
Wołkowyski	97	64	-	33	65

W z r o s t - - 91.

Białystok-Miasto. Przy robotach publicznych, zorganizowanych przez Magistrat wspólnie z Dyrekcją Robót Publicznych zatrudnionych było w ostatnich dniach tygodnia 120 bezrobotnych.-

Dnia 7 b.m. z braku gotówki została unieruchomiona fabryka sukna Filipa i Zylberblata, zatrudniająca 51 robotników.-

Powiat Ostrowski Z braku gotówki na zakup surowca i opału została wstrzymana praca w hucie szklanej w Zawistach-Dzikich, zatrudniająca 70 robotników.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-

Powiat Białostocki.

Zarząd tartaków państwowych w Czarnej - Wsi wymówił pracę 58 robotnikom, którzy przestaną pracować z końcem b.m. Wymówienie pracy związane jest z ograniczeniem produkcji wspomnianych tartaków.

-----ooooo00000oooo-----

Ponieważ Magistrat m.Białegostoku pomimo posiadania dostatecznych możliwości finansowych i technicznych nie rozszerzył w myśl mych zaleceń i wymagań stanu zatrudnienia bezrobotnych przy robotach publicznych, a ponadto w jednym wypadku sporządził wadliwie kosztorys tych robót z wyraźną szkodą dla miasta /kosztorys Magistratu opiewał na 43.000 zł. zaś Dyrekcja Robót Publicznych podjęła się wykonania przewidzianych w nim robót za 29.000 złotych /, przeto dnia 10. b.m. na konferencji z zarządem miasta nakreśliłem program rozszerzenia dotychczasowych robót publicznych i kategorycznie zażądałem zorganizowania całego szeregu robót w mieście, przy których będą mogli być zatrudnieni przez czas dłuższy bezrobotni.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWÓDZKI BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1774/30.T.
Dnia 14 czerwca 1930 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.24.

IV. S t r a j k i.

W Białymstoku dnia 11 b.m. zastrajkowało 20 robotników /z pośród 80-ciu/ fabryki sunka Poczebuckiego wskutek nieporozumień pomiędzy poszczególnemi grupami robotników i niereagowania na te nieporozumienia ze strony właściciela fabryki. Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Włókienniczego zabiegał u właściciela fabryki i strajkujących o kompromisowe zlikwidowanie strajku.

W Wołkowysku dnia 10 b.m. zastrajkowało 39 robotników cegielni Szlonsberga i Minca. Strajkujący domagają się podwyżki płac o 15% Strajkiem kierują robotnicy Krysiak Jan, Krysiak Stanisław, Niedzwiecki Adolf, Niedzwiecki Józef i Sołowdziak Grzegorz.-

Dnia 5 b.m. został zlikwidowany trwający od dnia 2 b.m. strajk trzynastu robotników, zatrudnionych przy budowie domu urzędniczego w Bielsku-Podlaskim. Strajkujący uzyskali 100% podwyżki stawek akordowych.-

Dnia 6 b.m. w Czarnej-Wsi w tartaku państwowym zastrajkowało 17 robotników, pracujących akordowo. Żądają oni podwyżki dotychczasowych płac.

Dnia 8 b.m. 8 z nich przystąpiło do pracy na poprzednich warunkach. Strajk inspirowali Lebensztejn Edward, Rosiak Jan i bracia Prasalscy, członkowie PPS.CKW.

Akcja cennikowa.

Ad punkt ten w sytuacyjnem sprawozdaniu tygodniowem Nr.23.

Część właścicieli fabryk włókienniczych w Białymstoku w dążeniu do obniżenia cennika płac - zatrudnia na swych zespołach robotników z przędzalni i tkalni zarobkowych, których płace są niższe, od płac robotników stałych. W związku z tem kilkakrotnie w ciągu tygodnia dochodziło do zatargów w poszczególnych fabrykach. Szczegóły w tej materji przesłę w oddzielnem sprawozdaniu.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1774/30.T.
Dnia 14 czerwca 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.24.

111

V. Stan bezpieczeństwa publicznego.

a/ Ważniejsze wydarzenia.

We wsi Wojszki, gminy Goniądz w powiecie białostockim dnia 10 b.m. ludność tejże wsi w liczbie około 100 osób nie-dopuściła miernicznego Kuleszę do wykonania prac scaleniowych i usiłowała pobić zatrudnianych przez niego przy tych pracach robotników. Zajście zlikwidowała policja.-

Dnia 11 b.m. w pociągu międzynarodowym na linji Wołkowysk-Białystok Zwuć Antoni ze wsi Mały-Możejków w powiecie lidzkim, ostatnio zamieszkały w majątku Kobylanki, powiatu bielskiego z zawodu biuralista okradł sekretarza Poselstwa Japońskiego Nabu-Saki /153 jeny i 1 funt angielski/, poczem przed Białymstokiem wyskoczył z pociągu, został jednakże schwytany przez policję. Pieniądze skradzione sekretarzowi Poselstwa Japońskiego znaleziono przy Zwuciu, którego w dniu 13 b.m. z materjałami oskarżenia przekazano władzom sądowym.-

b/ P o ż a r y .

Powiat.	Miejscowość.	Spłonęło.	Straty.	Przyczyna pożaru.
...żyński	Łomża	15 budynków gospodarskich i dom mieszk.	45.000 zł.	Nieostrożne obchodzenie się z ogniem.
...łostocki	Białystok	dom	30.000 zł.	"
...kowyski	w.Hołyszki	8 stodół,8 chlewów, 2 spichlerze,narzędzia rolnicze i zboże	22.000 zł.	Podpalenie przez małoletnie dzieci.
	kol.Wilki	zagroda z inwentarzem żywym i martwym .	40.000 zł.	Rozmyślne podpalenie.
h. Pa...zowiecki Pan. w mie.	w.Iłki-Średnie	4 stodoły,21 chlewów, inwentarz żywy i martwy	40.000 zł.	Nieostrożne obchodzenie się z ogniem.

M.Z.

Suwalski	w.Grenzdy-Polskie.	zabudowania gospodarskie.	15.000 zł.	Nieostrożne obchodzenie się z ogiem.
	Buda-Ruska	"	18.000 zł.	"
	Radziuszki	"	25.000 zł.	"

c/ Wypadki samochodowe.

Na terenie Województwa miało miejsce 8 wypadków samochodowych. W trzech z tych wypadków poważniejsze uszkodzenia ciała odniosły 3 osob

d/ Przestępczość kryminalna.

W bieżącym tygodniu zanotowano wypadków:

1/ czynnego wystąpienia przeciwko szeregowym P.P. - 3.
2/ Zabójstw - - - - 4.
3/ Usiłowań zabójstw - - - 3.
4/ Zabójstw w bójkach - - - 1.
5/ Uszkodzenia ciała w bójkach - - 3.
6/ Drobnych napadów rabunkowych - - 3.
7/ Większych kradzieży bez włamania - - 2.
8/ Fałszerstw - - - - 1.

e/ Ocena ogólna.

Nastąpiła znaczna poprawa w stanie bezpieczeństwa pod względem politycznym w Białymstoku w związku z rozszerzeniem ~~zakresu~~ stanu zatrudnienia bezrobotnych.i złagodzeniem wskutek tego nastrojów wśród robotników, pozbawionych pracy. Pod względem kryminalnym stan bezpieczeństwa poprawił się w powiatach wys.-mazowieckim, ostrowskim, łomżyńskim i ostrołęckim.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI

BB I-1774/30.T.

z 14 czerwca 1930 r

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.24.

112

VI. Sprawy graniczne.

a/ Nielegalne przekroczenia granicy.

Za nielegalne przekroczenie granicy zostali zatrzymani w powiecie ostrołęckim i przekazani właściwym sądom Jan Wyszko, Franciszek Stankiewicz, Paulin Orzołek, Bronisław Leks i Zalewska Marjanna.-

b/ Wydarzenia na granicy.

Ad punkt ten w sytuacyjnem sprawozdaniu tygodniowem Nr.23.

Z pośród aresztowanych dnia 4 b.m. przez niemiecką policję kryminalną w Olsztynie /Prusy Wschodnie/ zostali zwolnieni Urwicz Jankiel i Bierzba Juszka, natomiast w więzieniu przebywają jeszcze Dudowicz Nosek z Kolna i Pisiak Franciszek z Wincenty w gminie czerwone, powiatu kolneńskiego. Jako powód aresztowania Landrat w Jansborku podaje ciążące na nich podejrzenie o wymycanie koni z Polski do Niemiec. Dotychczas Landrat w Jansborku uchyla się od wyrażenia zgody na zbadanie i wyświetlenie sprawy przez komisję mieszaną. Po ukończeniu trwających dochodzeń prześlę Ministerstwu w traktowanej sprawie szczegółowe sprawozdanie.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

h.
Pa.
Pan
w mie.

M.Z.

...OJENNA BIBLIOTEKI

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.24

N. I-1774/30.T.

Dnia 1 ...erwca 1930 roku.

VII. Szpiegostwo, dywersja, sabotaż.

- N e g a t y w n e . -

-:-:-:-:-:-:-

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.24

113

VIII. V A R I A

Dnia 8 b.m. przyjechał do Druskienik na 6-cio tygodniową kurację Pan Marszałek Piłsudski.

Dnia 11 b.m. w drodze w Warszawy do Pana Marszałka Piłsudskiego w Druskienikach i z powrotem z Druskienik do Warszawy przejeżdżał przez teren Województwa Białostockiego pociągiem specjalnym p.Minister Spraw Zagranicznych Italji Grandi.

-----ooooo00000ooooo-----

W Starosielcach, powiatu białostockiego dnia 8 b.m. miał miejsce zatarg pomiędzy ludnością prawosławną, a wyznawcami obrządku wschodnio-słowiańskiego.- Mianowicie w czasie odprawiania nabożeństwa w kaplicy prawosławnej na miejscowym cmentarzu przez duchownego obrządku wschodnio-słowiańskiego księdza Bazylego Gapanowicza ze wsi Fasty w powiecie białostockim, zaproszonego przez mieszkańca Starosielc Topiłko - prawosławni zażądali od tegoż ks. Gapanowicza, by niezwłocznie opuścił cerkiew, gdyż nie chcą, by ich polonizowali unici. Następnie ciż sami prawosławni podczas nabożeństwa we wspomnianej kaplicy wyrwali skoble z jej drzwi, a cokolwiek później złożyli na posterunku P.P. zameldowanie, że ktoś z otoczenia ks.Gapanowicza dokonał włamania do kaplicy. Na odprawionem przez ks.Gapanowicza nabożeństwie obecnych było około 300 osób, w tem około 50% prawosławnych.

-----ooooo00000ooooo-----

Wo
Pan
Pan
w mie.

W Krzemienicy,powiatu wołkowyskiego dnia 8 b.m podczas wiecu posła Sawickiego Adolfa ze Stronnictwa Chłopskiego tłum, złożony przeważnie z kobiet obrzucił posła i jego zwolenników jajami i nie

M.Z.

pozwolił posłowi przemawiać. Przeciwko tłumowi wystąpiła z kamieniami bojówka posła, która zraniła kilka kobiet i jednego mężczyznę/ mężczyzna został zraniony na twarzy ostrem narzędziem/ ,- Przybyły na miejsce zastępca Starosty Powiatowego w Wołkowysku wiec rozwiązał. Tenże poseł Sawicki został poturbowany silnie na urządzonym przez niego wiecu dnia 10 b.m. w Porozowie,powiatu wołkowyskiego. Ponieważ zachodziła możliwość silniejszego pobicia posła już po wiecu, przeto za jego zgodą udzielono mu ochrony policyjnej.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BB.I-1840/30.T.

Białystok, dnia 21 czerwca 1930 r.

116

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.25 za czas od dnia 15 do 21 czerwca 1 9 3 0 roku.-

T A J N E - B I L N E .

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Pan Dyrektor Departamentu Politycznego

w W a r s z a w i e.

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.25 za czas od dnia 15 do dnia 21 czerwca 1930 roku.-

Za W O J E W O D Ę

Odpisy otrzymują:

Pan Wojewoda w Wilnie,
" " w Nowogródku,
" " w Brześciu n/Bugiem, Naczelnik Wydziału Bezp.-Publ.
" " w Warszawie,
" " w Tarnopolu,
" " w Stanisławowie,
" " w Lublinie,
" " w Łodzi,
Pan Prokurator Sądu Apel. w Warszawie,
" " " " w Wilnie,
" " " Okr. w Białymstoku,
" " " " w Grodnie,
" " " " w Suwałkach,
" " " " w Łomży,
Sam.Ref.Informac.DOK.III.w Grodnie,
" " " I w Warszawie,
" " " IX w Brześciu n/Bugiem,
K.O.P."Brygada"Grodno",
Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego,
Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w miejscu.-

M.Z.

115

OJEWODA BIAŁOSTOCKI
r.BB.I-1840/30.T.
ystok, dn.21 czerwca 1930r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.25.
za czas od dnia 15 do dnia 21 czerwca 1930.

I. Sytuacja ogólna.

Na całość dostrzeżonych w okresie sprawozdawczym przejawów ruchu wywrotowego złożyły się trwającą w dalszym ciągu akcja odbudowy OK KPZB Grodno, która dość wyraźnie uwidacznia, że KC KPZB rozporządza nieznaczną ilością wypróbowanych funkcjonarjuszy partyjnych i z tej racji dość oględnie dysponuje nimi w terenie, nieznaczne poczynania kolportażowe OK KPZB Białystok, działalność MOPR'u w powiecie łomżyńskim i wreszcie rozpoczęta na nowo w powiecie grodzieńskim akcja kongresowa /Europejski Kongres Chłopski w Berlinie/. Na szczególną uwagę zasługują dostrzegane konfidencjonalnie wysiłki BWRKP, zmierzające do ożywienia swej działalności w powiecie grodzieńskim pod pozorem akcji kulturalno-oświatowej i Białoruskiego ruchu spółdzielczego. Realizacja tych zamierzeń, jak dotychczas, napotyka na znaczne trudności, gdyż BWRKP w Grodnie i powiecie grodzieńskim utracił najwybitniejszych radykalnych działaczy białoruskich, którzy po likwidacjach kwietniowych i majowych b.r. w obawie przed aresztowaniem usunęli się od pracy wywrotowej. W Białymstoku skończyły się niepowodzeniem wysiłki PPS Lewicy w kierunku zorganizowania przez nią kilku ośrodków ruchu zawodowego w myśl wytycznych OK KPZB Białystok Ruch zawodowy - był wyjątkowo nikły. Na rynku pracy notowano nieznaczny spadek bezrobocia /liczba bezrobotnych zmalała o 144/. W stanie bezpieczeństwa publicznego pod względem politycznym i kryminalnym zasadnicze zmiany nie zaszły, jeżeli rozpatrywać oddzielnie sprawy

pożarów, których ilość w miarę trwania suszy stale się zwiększa. Ażeby zapobiec klęsce pożarów przypadkowych, zostały obostrzone - zakaz palenia ognisk pod gołem niebem i kontrole organów bezpieczeństwa publicznego nad przestrzeganiem przez ludność obowiązujących zarządzeń porządkowych, dotyczących akcji przeciwpożarowej. Z doniosłej szych wydarzeń należy podkreślić: zastrzelenie funkcjonarjusza Straży Granicznej Wincentego Machelę przez niemieckiego urzędnika celnego w dniu 19 b.m. i zamordowanie Jerzego Gudalewicza w powiecie suwalskim Wydarzenia te zostały omówione w części szczegółowej sprawozdania.-

.0.0. .0.0.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 25.

Nr BB. I-1840/30.T

Dnia 21 [illegible]wca 1930 r.

116

II. Ruch wywrotowy.

1/ Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

Białystok-miasto. Dnia 21 b.m. w nocy w rejonie koszar 42 p.p. zostały rozrzucone egzemplarze odbitej na szapirografie odezwy OK KPZB. Białystok w języku polskim następującej treści: "

"Proletarjusze wszystkich krajów łączcie się. Żołnierze. Was robotników i chłopów przebranych w mundurze wojskowym faszystowska dyktatura siłą wyrwała z szeregów walki klasowej, zmuszając was pójść do wojska pozbawiła wielu waszym rodzinom głównych karmicieli. Was samych dyktatura Piłsudskiego oddała na pastwę generałom i oficerom. Dość często w głodzie, chłodzie, obdartych karmią was tylko z "padni" i "powstań" itp. Was zmuszają pójść na manewry, które do ostatku wycieńczają żołnierza. I po co to wszystko? Po to by zwasz robić dobrych strzelców przeciwko waszym braciom strajkującym i bezrobotnym, walczącym o chleba i pracy. Przeciwko wyzyskowi i dyktaturze kapitalistów i obszarników - po to, byście strzelali w waszych wyzwolonych bryci, robotników i chłopów ze Zw.Sow.w ich Czerwoną armję. Dlatego niech zabrzmi bojowe [illegible] hasło żołnierzy: nie będziemy strzelali w uciskanych i wyzyskanych braci! Staniemy w pierwszych szeregach ich walki przeciwko dyktaturze głodu i teroru. Nie będziemy strzelać w naszych braci czerwono armujstów a razem z nymi,- w łeb wyzyskaczy generałów i oficerów. Precz z wojną przeciwko państwu Radzieckiemu. Precz z uciskiem oficerów i generałów. Niech żyją rady żołnierskie. Walczcie o urlopy na cały czas robót rolnych. Niech żyje

Rząd Robotniczo-chłopski. Niech żyje Komunistyczna Partja Białorusi Zachodniej. Komitet Okręgowy Komunistycznej Partji Białorusi Zachodniej w Białymstoku. Maj 1930."

Ogółem rozrzucono 115 egzemplarzy odezwy. Jeden egzemplarz Ministerstwu przesyłam.-

Powiat Grodzieński.

KC KPZB prowadzi w dalszym ciągu akcję odbudowy OK KPZB Grodno. Według uzyskanych informacyj konfidencjonalnych, dnia 12 b.m. przybył do Grodna nierozpoznany bliżej osobnik, funkcjonarjusz KC KPZB, żyd, brunet, lat około 28, który konferował z poszczególnymi działaczami komunistycznymi w Grodnie w sprawach, dotyczących ostatnich aresztowań i przebiegu dnia 1-go maja w powiecie grodzieńskim. Oświadczył on m.in., że w najbliższym czasie delegowany zostanie do Grodna funkcjonarjusz KCKPZB, którego zadaniem będzie skompletowanie nowej obsady OK KPZB Grodno i, że dotychczas KC KPZB nie mógł przysłać do Grodna swego funkcjonarjusza z braku odpowiednio wyrobionych sił. Podczas rozmów w kwestjach, odnoszących się do ostatnich aresztowań w Grodnie, wspomniany wyżej funkcjonarjusz KC KPZB zaznaczył, że przebywająca w więzieniu grodzieńskiem Luba Kryzowska, ps. "Hanka" przesłała do KC KPZB za pośrednictwem "starostatu więziennego" w Grodnie list szyfrowany, w którym, pisząc o swem aresztowaniu, nadmieniła, że częściowo sama ponosi odpowiedzialność za ostatnie aresztowania, nie zachowała bowiem ścisłej konspiracji i nie przestrzegała jej zasadniczych metod, w konsekwencji czego została aresztowana na "podpunkcie z niepewnym człowiekiem".-

117

2/ Komunistyczna Partja Polski

Powiat Ostrołęcki. Dnia 15 b.m. podczas wyborów do rady miejskiej m.Ostrołęki w obwodzie wyborczym Nr.6 w Łasku wrzucono do skrzynki wyborczej kartkę z Nr.3 i napisem na odwrotnej stronie :"Precz z oszukańczym samorządem, precz z faszyzmem i dyktaturą Piłsudskiego. Niech żyje rząd chłopsko-robotniczy".

Powiat Łomżyński. Uzyskano informacje, że dnia 2 b.m. w osadzie Rutki w mieszkaniu Wolfa Cywana odbyło się zebranie członków KPR'u na którem byli obecni: Cywan Wolf, Napel Szwarcbort, Choma Mara, iKosypel Frydman. Omawiano sprawy organizacyjne i kwestję zorganizowania akcji zbierania ofiar i składek na cele moprowskie.

Dnia 7 b.m. w osadzie Rutki w mieszkaniu Troima Kołoźnego odbył się bankiet na cześć wyjeżdżających z Rutek do Uragwaju Fejgi-Szejny Kołoźnej i Arona-Lejby Kurka, na którym byli obecni:wszyscy członkowie miejscowej organizacji komunistycznej /ogółem 50 osób/. Przemawiali Szloma Ptak, Mejer Edelsztejn, nieznajomy żyd z Warszawy, kuzyn żony Ptaka Szlomy i Zorach z Łomży. Szloma Ptak mówił o rozszerzaniu się idei komunistycznej wśród mas pracujących, Mejer Edelsztejn o zasadach organizacji partji komunistycznej, a nieznany żyd z Warszawy o kryzysie gospodarczym i bezrobociu. Zaznaczył on m.in., że "jesteśmy bliscy zwycięstwa, musimy tylko prosić o wojnę, a wówczas zrobimy wszystko, co będzie do nas należało". Zorach z Łomży specjalnie traktował o akcji moprowskiej. Po skończonym bankiecie zebrano wśród uczestników 40 zł.na cele moprowskie. Sumę tę Wolf Cywan odesłał do Łomży dnia 11 b.m. przez konduktora jednego z autobusów międzymiastowych .-

3/ Białoruski Włościańsko-Robotniczy Klub Poselski.

Powiat Grodzieński. W ostatnich dniach pod adresem wybitniejszych członków byłych Komitetów Kongresowych w gminie Brzostowica-Wielka nadesłane zostały pocztą egzemplarze okólnika Nr.3 Ogólno-Krajowego Komitetu Chłopskiego Kongresowego, datowanego ~~xxxxx~~ w maju 1930 roku w Warszawie. W związku z wyjazdem z Grodna do miejsca stałego zamieszkania byłego kierownika Sekretarjatu Powiatowego BNRKP w Grodnie, Apona Sergjusza i likwidacją tegoż Sekretarjatu-BNRKP polecił swym działaczom w Grodnie i powiecie grodzieńskim rozpocząć ponownie intensywną akcję wśród białorusinów pod pozorem pracy kulturalno-oświatowej i spółdzielczej. Naskutek polecenia BNRKP ~~to~~ rozesłane zostały do poszczególnych działaczy białoruskich w powiecie grodzieńskim zaproszenia na posiedzenie organizacyjne spółdzielni białoruskiej w Grodnie, która ma obsługiwać cały powiat grodzieński.

Obecnie ustalono, że wspomniany Apon Sergjusz przed dniem 1 maja b.r. odbywał zebrania z żołnierzami /Garnizonu Grodzieńskiego/ narodowości białoruskiej około cmentarza prawosławnego w Grodnie przy ul. Jerozolimskiej. -

b/ Wyroki sądowe.

Dnia 16 b.m. Sąd Okręgowy w Grodnie skazał z art.132 K.K. za kolportaż wydawnictw komunistycznych, nadsyłanych pocztą z Rosji, Burniewicza Serafina, lat 21, mieszkańca wsi Nowosiółki, gminy Ejsymonty-Wielkie w powiecie grodzieńskim na 6 miesięcy twierdzy z zaliczeniem aresztu prewencyjnego od dnia 3 lutego r.b.

Dnia 16 b.m. Sąd Okręgowy w [illegible] rozpatrywał sprawę Bufensztejna Howszy, mieszkańca Grajewa, oskarżonego z art.129 cz.I

118

K.K./malowanie haseł antypaństwowych na murach domów/. Bufen-
sztejn został uniewinniony.-

-.-.-.-.-.-

Nr BB.I-1640/30.T.

Dnia 21 czerwca 1930 r.

III. Ruch zawodowy.

a/ Klasowe Związki Zawodowe.

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Drzewnego.

W Gródku, gminy Białowieża w powiecie bielskim dnia 11 b.m. odbyło się zebranie członków miejscowego oddziału Związku przy udziale posła Duboisa. Zebranie miało charakter ściśle poufny i dotyczyło prawdopodobnie zapowiedzianego na dzień 29 b.m. Kongresu Stronnictw centrolewu. /30 osób/.

b/Związki rzemieślnicze i cechy.

W Białymstoku dnia 15 b.m. odbyło się zebranie cechów piekarzy i cukierników pod przewodnictwem Szlomy Matylskiego. Omawiano sprawy organizacyjne i egzaminów na mistrzów cechowych./68/.-

W Białymstoku dnia 16 b.m. zebranie cechu krawców pod przewodnictwem Izaaka Błońskiego. Omawiano sprawy organizacyjne i egzaminów dla majstrów/130/.-

W Ostrowi Mazowieckiej zebranie organizacyjne cechu szewców i kamaszników. Wybrano komisję organizacyjną, do której weszli: Abram Frydman, Chil Ostrołęker, Srul Gumowicz i Moszek Szkolnik /30 osób/.

c/ B e z r o b o c i e.

Według danych z dnia 20 b.m. na terenie Województwa Białostockiego pozostawały bez pracy w tym dniu 5.972 osoby, a mianowicie:

P o w i a t	Ilość	Bezrobocie dn.13 b.m.	Zmniejszenie	Wzrost	Pobiera zapomogi
Sugustowski	46	48	2	-	24
Białysto-miasto	2992	3096	104	-	1224

119

Białostocki	860	800	-	60	157
Grodzieński	1465	1491	26	14	241
Łomżyński	184	17	13	-	85
Bielski	184	201	17	-	171
Ostrowski	47	106	59	-	47
Ostrołęcki	24	29	5	-	22
Suwalski	18	18	-	-	15
Sokólski	32	32	-	-	23
Szczuczyński	28	28	-	-	28
Wołkowyski	92	97	5	-	63

Zmniejszenie - 144

Białystok-miasto. Dnia 17 b.m. została uruchomiona fabryka sukna Zylberlata, zatrudniająca 52 robotników.

Powiat Grodzieński. Dnia 13 b.m. w Grodnie została uruchomiona huta szklana, zatrudniająca 158robotników. Ponadto kilkudziesięciu robotników znalazło pracę w cegielniach Strzeleckiegoi"Stanisławów".-

.-.-.-.-.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1840/30.T.
Dnia 21 czerwca 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.25.

IV S t r a j k i.

W Grodnie dnia 14 b.m. strajkowało 158 robotników huty szklanej. Strajkujący przystąpili do pracy dnia 15 b.m. po uzyskaniu zapewnienia zarządu huty, że zostaną im wypłacone należności za niewykorzystane urlopy. Przebieg strajku spokojny. -

W Wołkowysku dnia 13 b.m. zakończył się trzechtniowy strajk 39 robotników cegielni Szlosberga z Minca. Strajkujący uzyskali 15% podwyżki płac.-

W Białymstoku dnia 18 b.m. zastrajkowało 50 tkaczy w fabryce włókienniczej J.D.Szpiro. Strajkujący zaprotestowali w ten sposób przeciwko niedopuszczaniu do pracy przez właściciela fabryki tych robotników, którzy w dniu 16 b.m. przeszkadzali w pracy robotnikom tkalni zarobkowych.-

Akcja cennikowa.

Ad punkt ten w sytuacyjnem sprawozdaniu tygodniowem Nr.4.-

Dnia 16 b.m. grupa robotników z fabryk Szpirego, Fuksa i Poczebuckiego w liczbie około 40 wtargnęła do warsztatów przędzalni i tkalni zarobkowych Mostowlańskiego, Kane, Kobryńskiego, Miodownika i Wysockiego i pod groźbą pobicia zmusiła do porzucenia pracy obsługę tych warsztatów. Zajście zlikwidowała policja. Podobne zajście tego dnia miało miejsce w przędzalniach i tkalniach zarobkowych Bilera I2 i Szpiro, wywołane przez około 20 robotników fabryki włókienniczej Sokoła i Zylberfeniga. W ciągu tygodnia powtarzały się drobne wystąpienia robotników kilku fabryk włókienniczych przeciwko pracownikom tkalni i przędzalni zarobkowych. Zajścia te inspirowane przez pozostających pod wpływami PPS OKR Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Włókienniczego zlikwidowała w zarodku pol[illegible].-

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.25.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1840/30.T.
Dnia 21 czerwca 1930 r.

120

V. Stan bezpieczeństwa publicznego.

a/ Ważniejsze wydarzenia.

W nocy z dnia 10 na 11 b.m. szeregowi 3-ej kompanji KOP.ze strażnicy Kotta III w powiecie augustowskim, Zamolski Kazimierz i Koza Józef, powracając z osady Sopoćkinie w stanie nietrzeźwym, urządzili awanturę i strzelaninę, przyczem bili po drodze przechodniów. Na skutek powiadomienia jednego z pobitych, posterunek P.P. w Sopoćkiniach wydelegował na miejsce starszego posterunkowego Józefa Łukawskiego, który dopędził awanturujących się na szosie za wsią Kadysz Rządowy, gdzie w tymże czasie przybył już patrol KOP w sile 3-ch ludzi na czele z kapralem Sochą. Gdy starszy posterunkowy Łukawski zwrócił uwagę awanturującym się, ci rzucili się na niego, zadając mu uderzenia karabinami po rękach i plecach. Ponieważ patrol nie reagował zupełnie na wystąpienie pijanych szeregowych P.P. przeciwko starszemu posterunkowemu Łukawskiemu, przeto zmuszony był on zawrócić do wsi Kadysz Rządowy. Za odchodzącym starszym posterunkowym Łukawskim awanturujący się szeregowiKOP oddali kilka strzałów karabinowych, które chybiły. Pozostawiony na miejscu przez starszego posterunkowego Łukawskiego jego własny rower został przez pijanych żołnierzy doszczętnie połamany.-

b/ P o ż a r y.

Dnia 18 b.m. w południe z nieustalonej dotychczas przyczyny powstał pożar w lasach spółki eksploatacyjnej Kołłątaj w Potrawce, gminy Piaski, powiatu wołkowyskiego. Wskutek sprzyjających warunków /kilkudniowa susza i wiatr/ ogień objął szybko kompleks lasów, należących do wspomnianej spółki, mjr rezerwy Jełowickiego, właściciela majątku Białawicze i okolicznych wsi O godzinie 16-ej min.30 został zlokalizowany nad znaczniejszym obszarem

błotnych łąk. Spłonęło ogółem około 170 ha drzewostanu, w tem około 60 ha długopiennego. Lasów chłopskich spłonęło około 30 ha. W akcji ratunkowej brały udział [illegible] okolicznych posterunków PP, oraz ludność wsi Jeżewo, Zelwiany i Laba. Szczególnie wyróżniła się ludność wsi Jeżewo, która przybyła do pożaru na koniach. Wysłany z Wołkowyska oddział wojskowy został odwołany z drogi już po zlokalizowaniu pożaru. Straty obliczane są na około 300 tysięcy złotych.

Dnia 20 b.m. w lasach nadleśnictw zamoskiego i swisłockiego w puszczy swisłockiej /powiat wołkowyski/ spłonęło 250 ha drzewostanu w tem około 250 ha drzewostanu młodego i zagajników i 50 ha lasu dużego. Pożar powstał w czasie między godziną 12 i 13-ą w przylegających do lasów państwowych serwitutowych zagajnikach włościańskich, które spłonęły na przestrzeni około 200 ha. Pożar zlokalizowano o godzinie 17-ej przez przekopanie grobli i wywołanie przeciw pożaru. W akcji ratunkowej brała udział ludność okolicznych wsi, przeważnie białoruska, która czyniła wszystko z własnej woli, ażeby pożar umiejscowić. Jak wskazują dotychczasowe dochodzenia pożar powstał prawdopodobnie wskutek rozmyślnego podpalenia zagajników włościańskich, wrzynających się w lasy państwowe, a należących do wsi Dobrowola, gminy Swisłocz. Zagajniki te Dyrekcja Lasów Państwowych w Białowieży chce zamienić wspomnianej wsi na grunta bardziej urodzajne w inem miejscu, na co nie chce się zgodzić część opornych. Podpalenie miałoby w tym wypadku na celu niedopuszczenie, by Dyrekcja Lasów Państwowych w Białowieży nie uskuteczniła swych zamiarów w tym kierunku w związku z projektowaną obecnie komasacją gruntów wsi Dobrowola. Celem przeprowadzenia na miejscu szczegółowych dochodzeń delegowałem zastępcę Naczelnika Urzędu Sledczego.

Zestawienie większych pożarów.

Powiat	Miejscowość	Spłonęło	Straty	Przyczyna pożaru.
Kol. -	wieś Rupin	[illegible] gród włościańskich	148.000	pożar od ikkry z komina.

Augustowski	w.Skieblewo	4 domy,2 stodoły 12 chlewów,zboże i narzędzia rolnicze,	42.000zł.	prawdopodobne podpalenie.
	w.Brzozówka	1 zagroda,	9.000zł.	rozmyślne podpalenie
	w.Dolinczany	8 domów i 3 chlewy	60.000 zł.	nieostrożne obchodzenie się z ogniem
Szczuczyński	w.Barany	3 domy,3 stodoły, 4 chlewy,drobne zabudowania,narzędzia i sprzęty rolnicze.	31.000zł.	wadliwa budowa komina
Łomżyński	w.Mroczki	4 domy,stodoła, chlew,inne zabudowania i sprzęty rolnicze.	25.000zł.	zapalenie się sadzy w komienie
Sokólski	w.Słojniki	3 stodoły,chlew, piwnica i stolarnia.	16.490zł.	rozmyślne podpalenie
Wołkowyski	w.Zamczyzicze	9 stodół,6 chlewów inwentarz żywy i martwy.	19.250zł.	nieostrożne obchodzenie się z ogniem
	w.Sobojki	dom,10 stodół, 21 chlewów,drobne zabudowania Zboże,inwentarz, żywy i martwy.	25.000zł.	dtto
Bielsk-Podlaski	w.Kurzawa	10 domów,4 stodoły	30.000	dtto

121

c/ Wypadki samochodowe.

Na terenie Województwa w bieżącym tygodniu miało miejsce 6 wypadków samochodowych. W 2-ch z tych wypadków poważniejsze uszkodzenia ciała odniosły 2 osoby.

d/ Przestępczość kryminalna.

W bieżącym tygodniu zanotowano wypadków:

1/ czynnego wystąpienia przeciwko szeregowym P.P. - 2,

2/ zabójstw - 1,

3/ usiłowań zabójstw - 1,

4/ zabójstw w [illegible]ach - 2,

5/ uszkodzenia ciała w bójkach - 4,

6/ drobnych napadów rabunkowych - 2,

7/ większych kradzieży bez włamania - 1,

8/ fałszerstw dokumentów - 1,

9/ dzieciobójstwa - 3.

e/ Ocena ogólna.

W stanie bezpieczeństwa publicznego pod względem politycznym poważniejsze zmiany nie zaszły. Pod względem kryminalnym stan bezpieczeństwa publicznego pogorszył się nieco w powiatach łomżyńskim i bielskim, uległ natomiast poprawie w powiatach grodzieńskim, sokólskim i wołkowyskim.-

.-.-.-.-.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB I-1840/30.T.
Dnia 21 czerwca 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.25.

122

VI. Sprawy graniczne.

a/ Wydarzenia na granicy.

Dnia 19b.m. o godz.18 min.50 kierownik Komisarjatu niemieckiej policji kryminalnej w Prostkach, komisarz Neuman powiadomił Starostę Powiatowego w Grajewie, że tegoż dnia o godz.11 min.30 został zastrzelony w odległości 400 metrów od granicy na terytorjum Prusk Wschodnich, w miejscu oddalonem o 4 kilometry na wschód od miejscowości Prostki, przez niemieckiego urzędnika celnego Tarkowskiego funkcjonarjusz Straży granicznej Kachel Wincenty, posiadający legitymację służbową, wydaną za Nr.409 przez Mazowiecki Okręgowy Inspektorat Straży Granicznej w Ciechanowie. Według pierwotnego oświadczenia komisarza Neumana, strażnik Kachel przeszedł w ubraniu cywilnem na terytorjum Prus Wschodnich, gdzie natknął się na wspomnianego wyżej urzędnika niemieckiego, do którego miał pierwszy strzelać. Dnia 19 b.m. Starosta Powiatowy w Grajewie na propozycję Landrata w Ełku zgodził się na komisyjne oględziny miejsca wypadku dnia następnego w czasie, ustalonym przez Landrata. Strażnik Kachel był przydzielony do placówki Straży Granicznej Kosówka, należącej do komisarjatu w Grajewie jako strażnik i przewodnik psa. Dnia 19 b.m. Kachel, wolny od zajęć służbowych, przebrał się w ubranie cywilne i o godzinie 10-ej min.40 względnie najpóźniej o godz.10 min.45 opuścił placówkę i udał się do lasu w kierunku wsi Kosówka, a zatem początkowo w kierunku od granicy, później zaś zmienił kierunek i podążył do granicy. Opuszczając placówkę, Kachel nie mówił nikomu, dokąd i po co idzie. Zabrał on ze sobą rewolwer komendanta placówki systemu "Parabellum", kal.0,8 z trzema nabojami. O godz.11

min.30 pełniący służbę na granicy szeregowi Straży Granicznej w dwuch różnych punktach usłyszeli oddane po stronie niemieckiej cztery strzały rewolwerowe, o czem zameldowali komendantom placówek niezwłocznie po zejściu ze służby. Jeszcze przed wieczorem dnia 19 b.m. do Prostek przybyły niemieckie władze sądowo-śledcze, które dokonały oględzin miejsca wypadku sfotografowały to miejsce wraz z trupem i dopiero wtedy zezwoliły policji na zabranie trupa strażnika Kacheli do Prostek. Według informacyj komisarza Neumana, udzielonych Staroście Powiatowemu w Grajewie dnia 19 b.m. , przy zabitym znaleziono legitymację służbową, list od jego brata, pisany w języku niemieckim o treści zupełnie prywatnej, kilka złotych gotówki i rewolwer systemu "parabellum", kal.0,8 z próżnym magazynkiem. Jak oświadczył komisarz Neuman, na miejscu zabójstwa znaleziono na jednym z krzaków ślad, który wskazywać miał, w jakim kierunku poszła kula, wystrzelona rzekomo z rewolweru strażnika Kacheli. Komisarz Neuman zaznaczył, że władze niemieckie przeprowadziły poszukiwania na miejscu zabójstwa za łuskami z wystrzelonych nabojów w ten sposób, że kilkakrotnie policja przechodziła tyreljerą tam i zpowrotem. Poszukiwania te zatarły oczywiście na gruncie leśnym, porośniętym mchem, wszelkie ślady, które na tym gruncie musiały być widoczne. Strażnika Kachelę ugodziły dwie kule: jedna weszła bokiem i wyszła drugim, druga zaś przebiła czaszkę i utkwiła w czapce: Policyjne władze niemieckie w dniu 19 b.m. wysuwały przypuszczenie, że sprawa ma charakter szpiegowski. Sam fakt zabójstwa strażnika Kacheli wywołał w Prostkach i przygraniczu ogromne zainteresowanie. Komisarjat niemieckiej policji kryminalnej w Prostkach dnia 19 b.m. do północy oblegany był wprost przez tłumy ciekawych. Tegoż dnia do Prostek przyjechało kilkunastu dziennikarzy i reporterów niemieckich, którzy urabiali wśród ludności nastrój dla Polski nieprzychylny.

Dnia 20 b.m. odbyły się komisyjne oględziny miejsca, gdzie według oświadczeń władz niemieckich strażnik Kachela został zastrzelony. Tegoż

dnia również dokonana została sekcja zwłok strażnika Kacheli w Prostkach. Pogrzeb strażnika Kacheli odbył się w Grajewie dnia 21 b.m. Szczegóły w sprawie zastrzelenia strażnika Kacheli zostały uwzględnione w telefonogramach Nr.BB.I-1826/30.z dn.19 b.m. i Nr.BB.I-1830/ /30. z dnia 20 b.m. do Ministerstwa, a także w materjałach, przesłanych Ministerstwu dnia 21 b.m. przy sprawozdaniu Nr.BB.I-1830/30.T.

b/ Nielegalne przekroczenia granicy.

Za nielegalne przekroczenie granicy w bieżącym tygodniu zatrzymano i przekazano właściwym sądom powiatowym 3 osoby.-

.-.-.-.-.-.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BB.I-18403/30.T.

Dnia 21 czerwca 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.25.

VII. Szpiegostwo, dywersja, sabotaż.

Dnia 21 b.m. przed godziną 1-ą w nocy we wsi Wojtukienie gminy Sejwy w powiecie suwalskim został zamordowany podczas snu we własnem mieszkaniu Jerzy Gudalewicz, do którego oddano 19 strzałów z dwuch pistoletów automatycznych systemu "Brauning" i "Parabellum". Napastnicy których był dwuch, względnie trzech, strzelali najpierw do śpiącego Gudalewicza przez okno, później zaś wtargnęli do domu i strzelali do niego nad łóżkiem. Gudalewicz spał razem z żoną i dzieckiem. Żona ocalała tylko dlatego, że wcześniej usłyszała dobijanie się napastników do drzwi, względnie okna i wyskoczyła z łóżka. Na miejsce wypadku wyjechali niezwłocznie Starosta Powiatowy w Suwałkach, komendant powiatowy P.P. i D-ca 24 KOP. z oddziałem policyjnym i KOPu. O godzinie 9-ej dnia 21 b.m. wyjechali do wsi Wojtukiemie podprokurator, sędzia śledczy i lekarz powiatowy. Jak wynika z dotychczasowych informacyj, sprawcy mordu przybyli z terenu Litwy, i działali przy pomocy pewnych osób narodowości litewskiej, zamieszkałych we wsi Wojtukienie, lub też w okolicy. Zabójstwo Jerzego Gudalewicza posiada niewątpliwie charakter wydarzenia politycznego i jako takie pozostaje prawdopodobnie w przyczynowym związku z usiłowaniem dokonania zamachu na Józefa Popławskiego, prezesa Komitetu Wykonawczego litewskiej socjal-demokratycznych organizacyj zagranicą z siedzibą w Wilnie i jego najbliższych współpracowników Gudalewicza Antoniego i Gudalewicza Jerzego w dniu 30 maja 1929 r., o czem szczegółowo traktuje sprawozdanie Urzędu Wojewódzkiego do Ministerstwa z dnia 1 lipca 1929r. Nr.BP.2832/29.T. Zabity Gudalewicz Jerzy, brat Antoniego Gudalewicza, jednego z najbliższych współpracowników Józefa Popławskiego, interesował wywiad litewski specjalnie w sierpniu ub.roku. Sądzić należy, że mordercy mieli za zadanie wykonanie zamachu także na żonę Jrzego Gudalewicza i Antoniego Gudale-

wicza, posiadającego dom i gospodarstwo w bezpośrednim sąsiedztwie domu zabitego Jerzego Gudalewicza . Po pierwszych strzałach Gudalewicz Antoni wybiegł z domu i schronił się. Obecnie zapewniono mu należytą opiekę. Gudalewicza Jerzego ugodziło 17 kul. Pościg za mordercami i dochodzenia zostały zarządzone. Dla przeprowadzenia szczegółowych dochodzeń we wsi Wojtukienie i przygraniczu delegowałem Naczelnika Urzędu Śledczego. Z-e względu na dopatrywany związek pomiędzy zabójstwem i ustosunkowaniem się władz litewskich do socjaldemokratycznej litewskiej organizacji zagranicą a szczególnie członków jej Komitetu Wykonawczego w Wilnie, o szczegółach zabójstwa Jerzego Gudalewicza został powiadomiony Urząd Wojewódzki Wileński.-

O fakcie zabójstwa doniosłem Ministerstwu telefonogramem Nr. BB.II-1848/30. z dn.21.b.m. Dalsze szczegóły zostaną uwzględnione w oddzielnem sprawozdaniu.-

-.-.-.-.-.-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1840/30.T.
Dnia 21 czerwca 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.25.

VIII. V A R I A.

a/ Zatarg organizacyj b.wojskowych z Magistratem m.Białegostoku.

Dnia 13 b.m. powstał ostry zatarg pomiędzy organizacjami b.wojskowych i Magistratem miasta Białegostoku. Szczegóły zatargu oświetlają rozplakatowane dnia 21 b.m. odezwy Federacji Powiatowej Polskich Związków Obrońców Ojczyzny w Białymstoku i Magistratu miasta Białegostoku. Odezwa Federacji Powiatowej Polskich Związków Obrońców Ojczyzny brzmi następująco: "Do społeczeństwa polskiego miasta Białegostoku. W dniu 13 czerwca b.r.ławnicy Magistratu miasta Białegostoku: Edelsztejn Flomenbaum i Kacnerson, oraz wiceprezydent miasta dr.Ziemilski, przeciw trzem głosom ławników Polaków, powzięli uchwałę udmawiającą udzielenia subwencji w kwocie 3.100 zł. na rozpoczęcie budowy pomnika ku czci poległych żołnierzy 42 p.p., "Dzieci miasta Białegostoku". Uchwała, bezprzykładna w dziejach polskiego samorządu i naruszająca w prowokacyjny sposób powszechną cześć i uwielbienie, jaką społeczeństwo polskie żywi dla swych najlepszych synów, którzy życie oddali za wyzwolenie i niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej - nie może przejść bez echa. My byli obrońcy ojczyzny, którzy największe chyba mamy prawo zabrać głos w tej sprawie nie pozwolimy nigdy na to, ażeby w jakikolwiek sposób targowano się o grosze nad grobem tych, którzy złożyli na ołtarzu ofiary dla Państwa swe największe dobro, bo życie. Nie wchodzimy w przesłanki natury politycznej, któremi powodowali się pp.wiceprezydent miasta Ziemilski i ławnicy: Edelsztejn, Flomenbaum i Kacnelson, odmawiając obecnie udziału miasta w tej czy innej formie w akcji budowy pomnika ku czci bohaterów, znajdziemy jednak dość mocne środki, gdy pouczyć kogo należy,

125

że nie wolno nikomu igrać z uczuciami społeczeństwa polskiego. Wzywamy dlatego całe społeczeństwo polskie m.Białegostoku na wiec w niedzielę dnia 22 czerwca .... Na wiecu tym zaprotestujemy przeciw prowokacji i wyrazimy ostrzeżenia na przyszłość."

Odezwa Magistratu brzmi: "Do obywateli miasta Białegostoku. Wobec szerzenia wiadomości, że członkowie Magistratu - żydzi odnoszą się nieprzychylnie do akcji budowy pomnika Poległym Żołnierzom 42 p.p. Magistrat uważa za konieczne uświadomić społeczeństwo o właściwym stanie rzeczy . Samorząd Białostocki uznając sprawę budowy pomnika dla poległych żołnierzy 42 p.p., dzieci Białostockich za akcję konieczną i wywiązanie się z długu wdzięczności wobec bohaterów, którzy ofiarą młodego swego życia przyczynili się do wywlaczenia niepodległości, uchwalił dnia 21 maja 1928 r. początkowo kwotę zł.3.000 - na zapoczątkowanie prac przygotowawczych do budowy pomnika ku czci bohaterów - żołnierzy 42 p.p., poległych w obronie ojczyzny. Uchwałą rady miejskiej z dnia 19 lutego 1930 roku z okazji 10-lecia samorządu przyznano ponadto zł.4.000, czyli że samorząd białostocki na cel ten wyasygnował dotąd zł.7.000. Dnia 13 czerwca 1930 roku ławnik p.Antonowicz na posiedzeniu Magistratu wystąpił z wnioskiem: 1/ o wydelegowanie do komitetu budowy pomnika dwuch przedstawicieli samorządu, 2/ o wyznaczenie pod budowę pomnika środka klombu przy głównej alei parku 3-go Maja, oraz 3/ o wyasygnowanie na roboty wstępne przy budowie pomnika dalszej kwoty zł.3.100 i wstawienie tej sumy do budżetu dodatkowego na rok 1930/31. P.Antonowicz uzasadniał wniosek tem, że komitet posiada zgórą 20.000 zł., przyczem pieniądze te przeznacza na zakup materjału i na zadatek dla rzeźbiarza. W razie przyjęcia wniosku i wykonania fundamentu przez Magistrat komitet będzie mógł bezzwłocznie przystąpić do pracy i dlatego przychylne stanowisko Magistratu ma szczególne znaczenie dla akcji budowy pomnika. Magistrat uchwalił wymienione dwa wnioski przyjąć, a odnośnie do wniosku 3-go sprawę dalszych

subsydjów na cele komitetu rozpatrzyć po złożeniu przez komitet rachunków, że wyasygnowane przez samorząd kwoty zostały już wydatkowane Ponadto uchwalił polecić Wydziałowi Technicznemu okazywać komitetowi budowy wszelką pitrzebną pomoc techniczną, nie pociągającą za sobą wydatków ze strony miasta. Stwierdza się, że tylko zła wola tłumaczyć może powyższą uchwałę jako nieprzychylną dla akcji budowy pomnika. Skoro bowiem samorząd białostocki na rozpoczęcie prac wstępnych wyasygnował już zł.8.000, z czego komitet kwotę zł.6.000 już pobrał, Magistrat jedynie wypełnił swój obowiązek, uzależniając wypłatę dalszych subsydjów od złożenia rachunków na poprzednio wyasygnowane sumy. Podkreśla się przyczem, że w czasie dyskusji ławnicy żydowscy z wyjątkiem przedstawiciela Bundu, który swego zdania nie wypowiedział oświadczyli gotowość przyznania żądanego subsydjum, a nawet i dalszych, o ileby zaszła potrzeba. Tak się przedstawia prawda w świetle rzeczywistości.

Z powyższego wynika, że przypisanie żydowskim członkom Magistratu wrogiego ustosunkowania się do akcji budowy pomnika ma na celu przestępne podżeganie jednej części Społeczeństwa do drugiej i szerzenia prowokacyjnych i oszczerczych pogłosek. Wśród żołnierzy poległych za Ojczyznę znajdują się też i żydzi i wyzyskanie wzniosłej akcji, drogiej sercu każdego Białostoczanina bez względu na wyznanie i narodowość, do celów demagogicznych, - należy napiętnować."

Szczegółowe sprawozdanie zostanie przesłane Ministerstwu oddzielnie. Zaznaczam, że komitet budowy pomnika na posiedzeniu w dniu 18 b.m. uznał uchwałę Magistratu co do przedstawienia przez tenże komitet rachunków za bezpodstawne i, że wydane zostały zarządzenia w celu zapewnienia spokoju na wiecu, zwołanym przez Federację na dzień 22 b.m.-

b/ Wybory do samorządów.

Dnia 15 b.m. odbyły się wybory do 24-o mandatowej rady miejskiej w Ostrołęce. Wynik tych wyborów jest następujący:

Lista Nr.1 - robotnicy i rolnicy przedmieść /Stronnictwo Chłopskie/ -

głosów 828, mandatów 4,

Lista Nr.2 - robotnicy chrześcijanie /PPS CKW/ - głosów 934, mandatów - 5,

" Nr.3 - właściciele nieruchomości /polska/ głosów 1058, mandatów -

" Nr.4-Bund, głosów 506, mandatów - 3, - 6,

" Nr.5 -Poalej-Sjon Prawica - głosów 268, mandatów 1,

" Nr.6 -Związek Rzemieślników Żydów - głosów 489, mandatów -2,

" Nr.7 -Związek Kupców Żydów, głosów 487, mandatów -2,

" Nr.8 -inteligencja pracująca /polska/ głosów 331, mandatów -1,

Skład politycznej nowej rady: BBWzR - 2, bezpartyjni prorządowi - 6, PPS CKW - 5, Stronnictwo Chłopskie -2, Stronnictwo Narodowe 3, Bund, 3, Poalej-Sjoniści prawi - 1, ortodoksi - 1, sjoniści ogólni - 1, narodowościowy: 16 polaków i 8 żydów.

Skład poprzedniej rady: BBWzR - 2, WOW - 3, PPS CKW - 1, Stronnictwo Chłopskie 8, Ortodoksi - 2, Poalej-Sjoniści prawi - 4, Bund - 2, i poalej-sjoniści lewi -2.

- . - . - .

Zamieszkały w Bielsku-Podlaskim Jan Górski, jeden ze świadków oskarżenia w komunistycznym procesie "133" /przed Sądem Okręgowym w Białymstoku w roku 1928 / zameldował policji dnia 7 b.m., że tegoż dnia w godzinach wieczorowych na ulicy Mickiewicza w Bielsku-Podlaskim zatrzymało go 2-ch nieznanych mu bliżej osobników, którzy zwrócili się do niego z zapytaniem, czy jest on Górskim, a po otrzymaniu twierdzącej odpowiedzi oświadczyli mu: "wynoś się Pan natychmiast z tego rejonu, bo Pana zastrzelimy, gdyż jest Pan zdrajcą partji." Na skutek zameldowania Górskiego wszczęto dochodzenia, których wyniku ustalono, że wspomnianymi osobnikami są Pietruczuk Mikołaj, prezes oddziału TUR i sekretarz Komitetu Miejskiego PPS CKW, oraz Gałatan, członek Oddziału TUR w Bielsku-Podlaskim.-

-.-.-.-.-

197

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BB.I-1910/30.T.

Sytuacyjne sprawozdanie
tygodniowe Nr 26 za czas
od dnia 22 do dnia 28-go
czerwca 1930 roku.-

Białystok, dn. 30 czerwca 1930 roku.

TAJNE - PILNE

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Pan Dyrektor Departamentu Politycznego

w Warszawie.

Przesyłam sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.26 za czas od dnia 22 do dnia 28 czerwca 1930 roku.-

WOJEWODA

Odpisy otrzymują:

Pan Wojewoda w Wilnie,
" " w Nowogródku,
" " w Brześciu n/B ,
" " w Warszawie,
" " w Tarnopolu,
" " w Stanisławowie,
" " w Lublinie,
" " w Łodzi,
Pan Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
" " " " w Wilnie,
" " " Okręgowego w Białymstoku,
" " " " w Grodnie,
" " " " w Suwałkach,
" " " " w Łomży.
Pan Referat Inf. D.O.K. III w Grodnie,
" " " I w Warszawie,
" " " IX w Brześciu n/Bugiem,
K.O.P. "Brygada Grodno",
Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi
Województwa Białostockiego,
Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w/m.-

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I-1910/30 T
Białystok dn 28 czerwca 1930.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 26
za czas od dnia 22 do dnia 28 czerwca 1930.

I Sytuacja ogólna

W okresie sprawozdawczym szersze wystąpienia zewnętrzne elementów wywrotowych nie miały miejsca. Jedynie w Grodnie rozrzucono kilkadziesiąt egzemplarzy różnych wydawnictw komunistycznych, a w Suwałkach wywieszono dwa transparenty z hasłami, dotyczącemi wyroku w lwowskim procesie komunistycznym. Konfidencjonalnie dostrzegane były akcje kongresowa /Europejski Kongres Chłopski w Berlinie/ w powiecie grodzieńskim, dalsze wysiłki KC KPZB, zmierzające do odbudowy OK KPZB Grodno i zakrojone na szerszą skalę zamierzenia białostockiego sekretarjatu Komitetu Obwodowego PPS Lewicy Ziem Białoruskich w Wilnie, wypływające niewątpliwie z ogólnego dążenia KPZB do ożywienia pracy partyjnej w białostockim okręgu przemysłowym. Ponadto stwierdzono, że w bielskim obwodzie przemysłu drzewnego ukrywa się kilku działaczy komunistycznych, poszukiwanych przez organa bezpieczeństwa i władze sądowe za działalność wywrotową w innych powiatach Województwa Białostockiego -

Na rynku pracy notowano - znaczny spadek bezrobocia /liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 227 /i możliwości poprawy konjunktury w przemyśle włókienniczym -

W stanie bezpieczeństwa publicznego poważniejsze zmiany nie zaszły -

Na granicy i w przygraniczu ważniejszych wydarzeń nie było -

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.26.

Nr.BB I-1910/30.T.

Dnia 28 czerwca 1930 roku.

II. Ruch wywrotowy.

a/ Przejawy działalności elementów wywrot

1/ Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

Powiat Grodzieński. Dnia 18 b.m. w Grodnie przy ulicach Bonifraterskiej i Podgórnej rozrzucono kilakdziesiąt egzemplarzy następujących wydawnictw komunistycznych: 1/ odezwy KC KZMZB z maja 193or. p.t. "Precz z nowym napadem na ZSRR, na wojnę imperjalistyczną, kontrrewolucyjną odpowiemy wojną domową"; 2/ broszury w języku białoruskim, wydanej przez KC KPZB, datowanej w Wilnia 193or.; 3/ broszury w języku białoruskim, zawierającej przemówienie posła Żarskiego w Sejmie podczas debaty budżetowej, wydanej przez Komunistyczną Frakcję Poselską, a datowanej w Warszawie 18 lutego 19. Dnia następnego na szosie białostockiej w Grodnie w pobliżu fabryki dykt rozrzucono kilkanaście egzemplarzy wydawnictw komunistycznych w językach białoruskim i żydowskim, a mianowicie broszury p.t. "Stanowisko KIM-u i powrót do masowej pracy", wydanej przez KC KPZB w Wilnie w roku 1929 i Nr.1 /7/ "Młodego Komunisty" ze stycznia 193or.

Dnia 12 b.m. przybył do Grodna nierozpoznany bliżej funkcjonarjusz KC KPZB, Żyd, brunet, chudy, lat około 28, nosi okulary amerykańskie ze szkłami zabarwionemi na kolor jasno-niebieski /okulary często zdejmuje, przyczem czyni człowieka, który okularów nigdy nie nosił/. Wkrótce po przybyciu do Grodna spotkał się on ze znanym organom bezpieczeństwa publicznego działaczem komuni-

stycznym w Związku Metalowym i omówił z nim sprawy, dotyczące zakonspirowania funkcjonarjusza KC KPZB, który w najbliższym czasie ma być delegowany do Grodna w celu skompletowania obsad Komitetów Okręgowych KPZB i KZMZB.

Ustalono ostatnio, że w akcji odbudowy wspomnianych komitetów okręgowych czynny udział bierze kolektyw więzienny, który komunikuje się z przebywającymi na wolności działaczami komunistycznymi przy pomocy "grypsów", przesyłanych z wolności do więzienia i odwrotnie w tutkach od papierosów przez uzyskujących zezwolenia na widzenie się z więźniami politycznymi. Z całokształtu posiadanych dotychczas informacyj, dotyczących działalności KPZB i KZMZB w Grodnie wynika, że Komitet Okręgowy i Komitet Miejski KPZB nie zostały dotąd odbudowane i, że jedynym człowiekiem, który z ramienia tych komitetów utrzymuje kontakt z KC KPZB, jest wspomniany wyżej działacz komunistyczny w Związku Metalowców. Dość wybitną rolę przy odbudowie instancyj partyjnych w Grodnie odgrywa znany komunista Warcecha Józef, inkasent rozlewni piwa browaru "Dojlidy", z którym współpracują Waserman Jakób, sekretarz Związku Zawodowego Transportowców i Gołub Kazryel, sekretarz oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Spożywczego, obaj byli współpracownicy aresztowanych pseudo "Hanka" /Kryzowska Luba/ i Poczynoka Lejzora.-

Powiat ołkowyski Uzyskano informacje, że we wschodniej części gmin Zelwa i Międzyrzec działa podrejonowy nowy komitet KPZB, obsługiwany organizacyjnie przez Komitet Rejonowy KPZB Słonim. Na czele tego Komitetu Podrejonowego stać ma Chryskiewicz, zamieszkały we wsi Pietrawicze, radny gminy Międzyrzec. Omawiany Komitet podrejonowy obsługuje organizacyjnie komórki we wsiach - Iwaszkiewicze /partyjna - 6 członków, młodzieżowa - 2 członków i moprowska - 6 członków/, Rośkiewicze / 2-ch

członków/, Karolin /partyjna - 3 członków i moprowska - 2 członków/ Koszele /partyjna - 2 członków /, Pietrawicze /partyjna - 12 członków/, Pomięga /partyjna 4 członków/ i Cyganówka /partyjna - 3-ch członków/.-

Powiat Bielski Dnia 21 b.m. w osadzie Białowieża został zatrzymany Błahodyr Władysław, syn Ignacego i Aleksandry, urodzony w roku 19?? i stale zamieszkały we wsi Brzostowiczany, gminy Brzostowica-Wielka w powiecie grodzieńskim, poszukiwany za działalność komunistyczną w grodzieńszczyźnie. Błahodyr przebywał w osadzie Białowieża i okolicy przez kilka miesięcy bez meldowania się

Uzyskano w drodze konfidencjonalnej wtyczniowy roku bieżącego okólnik KC KPZB w sprawie kampanji antypodatkowej i antyszarwarcznej, którego tłumaczenie prześlę Ministerstwu oddzielnie.-

Powiat Sokólski Organa bezpieczeństwa ujawniły w Sokółce dnia 20 b.m. skład literatury komunistycznej z roku 1928 i 1929. Skład ten pozostaje pod opieką Rubina Fałka i Szymiela Arkady, techników Komitetu Dzielnicowego KZMZB Sokółka.-

2/ P.P.S. Lewica.

Białystok-miasto

Białostocki Sekretarjat Komitetu Obwodowego PPS.Lewicy Ziem Białoruskich w Wilnie zwołał na dzień 6 lipca b.r. konferencję obwodową delegatów PPS.Lewicy do Białegostoku. Tenże sekretarjat postanowił rozpocząć ponownie akcję wśród bezrobotnych i w tym celu zwrócił się do BWRKP o delegowanie na dzień 30 b.m. do Białegostoku posła Gawrylika w celu urządzenia wiecu bezrobotnych.

Omawiany sekretarjat pozostaje stale w ścisłym kontakcie pośrednio przez swego kierownika, Piotra Piendkowskiego z posłem

130

Gawrylikiem, który przed kilku dniami nadesłał na ręce Pieńkowskiego 20 złotych na cele sekretarjatu. Jak ustalono, Pieńskowski znalazł się obecnie w trudnej sytuacji materjalnej tak dalece, że, jak sam oświadcza, gdyby nie uzyskał w najbliższym czasie pomocy materjalnej z Wilna i Warszawy, to będzie musiał opuścić teren białostocki.

W Suwałkach dnia 28 b m wywieszono 2 transparenty z napisami w języku polskim: "Precz z wyrokiem lwowskim, żądamy zwolnienia wszystkich więźniów politycznych, niech żyje partja komunistyczna" P.P KPZB w Suwałkach.

Na gorącym uczynku wywieszania tych transparentów aresztowano jednego z wybitniejszych działaczy komunistycznych w powiecie suwalskim Krasnopolskiego Judela. Cokolwiek później został aresztowany pod zarzutem współdziałania z Krasnopolskim przy sporządzaniu i wywieszaniu transparentów, Gołdowicz, stale zamieszkały w Suwałkach.

0.0.0.0.0

JEWODA BIAŁOSTOCKI Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 26.

Nr BB.I-1910/30.T.

a 28 czerwca 1930 roku.

III Ruch zawodowy.

a/ Klasowe Związki Zawodowe.

Białystok-miasto. Ostatnio dostrzeżono znaczne niezadowolenie klasowych Związków zawodowych z działalności OKRPPS CKW. Niezadowolenie to szczególnie uwidoczniło się wśród członków Związku Zawodowego Brukarzy, który dotychczas był jednym z podstawowych /finansowo i organizacyjnie/ Związków dla tegoż OK. Związek ten był przekonany, że z chwilą uruchomienia przez Magistrat Białegostoku na większą skalę robót brukarskich - uzyska znaczniejsze fundusze. Tymczasem sprawa uruchomienia tych robót pozostaje w zawieszeniu, a co gorsze - jeden z robotników, finansujący związek zażądał zwrotu włożonych już pieniędzy, wskutek czego zarząd związku znalazł się w dość niepewnej sytuacji. Większość członków związku czyni zarzuty sekretarzowi Okręgowemu partji, Kapitułce Tomaszowi i Reginelli Aleksandrowi, że przegrali sprawę brukarską.

Również członkowie Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Włókienniczego wyrażają niezadowolenie z niezdecydowanego stanowiska OKR PPS CKW i Okręgowej Komisji Klasowych Związków Zawodowych w kwestji zamierzeń właścicieli fabryk włókienniczych co do obniżenia płac robotniczych.-

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Włókienniczego.

W Białymstoku dnia 25 b.m. pod przewodnictwem Jana Bogdana odbyło się zebranie członków oddziału związku. Przemawiali Fajgin, Daniel i Bogdan, którzy podkreślali konieczność przeciwstawienia się włókniarzy wszelkim zamierzeniom co do obniżenia płac

robotniczych w przemyśle włókienniczym.-

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Drzewnego.

Sekretarz okręgowy PPS CKW i Okręgowej Komisji Klasowych Związków Zawodowych w Białymstoku, Kapitułko Tomasz zwołał dnia 22 b.m. zebrania członków oddziałów związku we wsi Budy gminy Białowieża i w osadzie Hajnówka /50 i 80 osób/. Na obu zebraniach wygłosił on obszerne przemówienia, w których omówił sytuację polityczną i gospodarczą w kraju, oraz stosunek stronnictw centrolewu do rządu premjera Sławka. W kwestji kongresu centrolewu Kapitułko oświadczył, że zwołany na dzień 29 b.m. do Krakowa Kongres stronnictw centrolewu ma na celu likwidację całkowitą systemu rządów pomajowych.

Związek Zawodowy Robotników i Robotnic Hut Szklanych i Szlifierni Luster w Polsce.

W Grodnie dnia 15 b.m. odbyło się zebranie członków oddziału związku w sprawach organizacyjnych /60/.

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Odzieżowego.

Oddział Związku w Krynkach zamierzał w bieżącym tygodniu zwołać walne zebranie swych członków, nie uzyskał jednakże na to zezwolenia Starostwa. Większość członków wspomnianego oddziału poszlakowana jest o działalność komunistyczną, a kilku z nich odbyło już karę więzienia z wyroków sądowych za należenie do KPZB i akcję wywrotową.-

b/ Centralne Zrzeszenie Związków Zawodowych.

Klasowy Związek Zawodowy Robotników Rolnych i Leśnych w powiecie ostrowskim prowadzi nieznaczną akcję, zmierzającą do poderwania wpływów Związku Zawodowego Robotników Rolnych, którego delegaci Teofil Wojtasiuk i Tadeusz Turek domagają się od większej własności

ziemskiej dwugodzinnej przerwy obiadowej dla robotników w czasie lata i doprowadzenia do porządku mieszkań służby folwarcznej.-

c/ Związki rzemieślnicze i cechy

W Białymstoku dnia 25 b.m. odbyło się zebranie cechu ślusarzy pod przewodnictwem Samuela Wileńczyka w sprawach organizacyjnych i egzaminów dla majstrów ślusarskich /60/

d/ B e z r o b o c i e

Według danych z dnia 27 b.m. na terenie Województwa Białostockiego pozostawały bez pracy w tym dniu 5.745 osoby, a mianowicie:

Powiat	Ilość	Bezrobocie dnia 20 b.m	Zmniejszenie	Wzrost	Pobiera zapomogi
Augustowski	46	46	-	-	24
Białystok-miasto	2969	2992	23	-	1246
Białostocki	860	860	-	-	162
Grodzieński	1362	1465	103	-	240
Łomżyński	116	184	68	-	68
Bielski	152	184	32	-	127
Ostrowski	26	47	21	-	26
Ostrołęcki	18	24	6	-	16
Suwalski	32	18	-	14	31
Sokólski	32	32	-	-	23
Szczuczyński	30	28	-	2	28
Wołkowyski	102	92	27	10	68
		Zmniejszenie - - -	227		

Powiat łomżyński.

Bezrobocie w łomży zmniejszyło się wskutek rozpoczęcia robót przygotowawczych do uruchomienia fabryki narzędzi rolniczych Orłow

132

skiego w Łomży

wiat Grodzieński — Bezrobocie zmniejszyło się w związku z uruchomieniem huty szklanej w Łomży i rozszerzeniem pracy w cegielniach Strzeleckiego i Szlesberga

owiat Białostocki — Wskutek przedłużania terminu rozpoczęcia robót na drogach publicznych do Starosty Powiatowego zgłaszały się delegacje bezrobotnych z gmin Gródek, Michałowo, Wasilków i Czarna- ieś z prośbami o udzielenie pracy bezrobotnym.

Białystok-miasto — W dniach od 20 do 24 b.m. zostały uruchomione częściowo fabryka pluszu Beckera i 3 inne mniejsze zakłady przemysłu włókienniczego, które zatrudniły 222 robotników.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr BB I-1910/30 T.

Dnia 28 czerwca 1930r

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 26

IV STRAJKI

W Białymstoku dnia 21 b m został zlikwidowany, trwający od dnia 18 b.m. strajk robotników fabryki włókienniczej J.D. Szpiro, którzy w ten sposób zaprotestowali przeciwko niedopuszczeniu do pracy przez właściciela fabryki tych robotników usiłujących w dniu 16 b.m. przeszkodzić w pracy robotnikom tkalni zarobkowej. Strajkowało 50 robotników. /Ad punkt ten w sytuacyjnem sprawozdaniu tygodniowem Nr.25/.

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI — Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr. 26.

Nr. BP. I-1910/30 T.

Dnia 28 czerwca 1930r.

134

V. Stan bezpieczeństwa publicznego.

a/ P o ż a r y.

Zestawienie większych pożarów.

Powiat	Miejscowość	Spłonęło	Straty	Przyczyna pożaru.
Augustowski	wieś Mickiewicze	4 zagrody.	56.000 zł.	nieostrożne obchodzenie się z ogniem
Sokólski	wieś Bohoniki	8 domów, 7 stodół, 15 chlewów	80.000 zł.	dtto
Ostrowski	Mogieniewo Stałe	23 zagrody.	100.000 zł.	dtto
Wys.-Mazowiecki	Wnory-Dziechy	8 domów, 15 stodół i inne zabudowania	80.000 zł.	nie ustalono.
Wołkowyski	wieś Przeska	7 domów, 2 stodoły, 7 chlewów.	35.000 zł.	uderzenie pioruna.

Pozatem zanotowano 10 pożarów /straty poniżej 30.000 zł./. Straty wyrządzone przez te pożary wynoszą około 110.000 zł.-

b/ Przestępczość kryminalna.

W bieżącym tygodniu natodowano wypadków:

1/ czynnego wystąpienia przeciwko szeregowym P.P. - 1,

2/ czynnego wystąpienia przeciwko sekwestratorom skarbowym i samorządowym - 3,

3/ zabójstw - 1,

4/ usiłowań zabójstw - 2,

5/ uszkodzenia ciała w bójkach - 2,

6/ drobnych napadów rabunkowych - 1,

7/ większych kradzieży bez włamania - 1,

8/ fałszerstw dokumentów - 1.

9/ dzieciobójstwa - 2

10/ oszustw a znaczniejsze sumy 2

c/ Wypadki samochodowe

Na terenie Województwa w bieżącym tygodniu miało miejsce 7 wypadków samochodowych. W jednym z tych wypadków poniosła śmierć jedna osoba, w trzech zaś innych lżejsze obrażenia ciała odniosły 4 osoby.

e/ Ocena ogólna

Stan bezpieczeństwa publicznego pod względem politycznym oceniam jako dobry. Pod względem kryminalnym w stanie bezpieczeństwa zaszła znaczna poprawa w powiatach łomżyńskim, ostrowskim i sokólskim.

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI
Nr. BB. I 1910/30 T.
Dnia 28 czerwca 1930 r

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr. 26.

735

VI. Sprawy graniczne

a/ Wydarzenia na granicy

Dnia 26 b.m. o godzinie 11-ej min.15 w rejonie strażnicy K.O.P. Więciochy w powiecie suwalskim patrol K.O.P. zatrzymał w odległości 15 metrów, od granicy na terytorjum Polski obywatela niemieckiego Augusta Goluka. O godzinie 15 ej w Urzędzie Celnym Lipówka[x] w Tralburgu żandarm niemiecki, który zapytywał, czy Goluk jest na terytorjum Polski, i czy zostanie wydany władzom niemieckim. Żandarm ten oświadczył ponadto, że Goluk został przeciągnięty na stronę polską przez patrol K.O.P. Oficer K.O.P. wyjaśnił żandarmowi, że Goluk przekroczył granicę nielegalnie, co zresztą sam zeznał do podpisanego przez niego protokułu i, że K.O.P. przekaże Goluka władzom administracyjnym polskim. Wyjaśnienie oficera K.O.P. żandarm zakomunikować miał Landratowi.

Goluk został skierowany dnia 27 b.m. przez Starostę Powiatowego w Suwałkach do Sądu Powiatowego tamże dla ukarania za nielegalne przekroczenie granicy w myśl punktu 1 art.22 Rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1927 roku o granicach Państwa, a po odbyciu kary będzie na podstawie art.23 tegoż Rozporządzenia wydalony z granic Polski.

O powyższej decyzji co do Goluka Starosta Powiatowy w Suwałkach powiadomił Landrata w dniu 27 b.m.-

b/ Nielegalne przekroczenie granicy.

Za nielegalne przekroczenie granicy w bieżącym tygodniu zatrzymano w powiecie kolneńskim 5 osób, które przekazane zostały dla ukarania sądowi powiatowemu.-

x/ interwenjował w sprawie zatrzymania Goluka z polecenia Landrata

c/ Przemyt

W nocy z dnia 17 na 18 b.m. w Augustowie podczas kontroli przejeżdżających samochodów szeregowi P.P. usiłowali zatrzymać autobus półciężarowy, który nadjechał od strony Suwałk. Kierowca tego samochodu nie zważając na sygnały policji, wzywające go do zatrzymania się, przyśpieszył szybkość samochodu i zbiegł w kierunku Grodna. Na drodze pomiędzy Augustowem i Grodnem uciekający samochód ostrzeliwany był przez patrole K.O.P. i policji, czatujące na samochody przemytnicze. Wdrożone niezwłocznie dochodzenia w celu odszukania zbiegłego samochodu - dotychczas pozostały bez wyniku.-

d/ Wiadomości z zagranicy

Powiat Szczuczyński.

Dnia 9 b.m. o godzinie 14-ej przyjechał do granicy /po stronie niemieckiej/ oddział samochodowy "Wschód" organizacji Hitlerowskiej "Hakenkreutz" z Instenburga, Gerdauen i Angerburg, składający się z 6 samochodów i 15 motocykli. Obsada oddziału ubrana była w mundury i zaopatrzona w chorągiewki z odznakami organizacji Hitlerowskiej. Tuż przy granicy przemawiał do tej obsady kierownik oddziału, Giljasz z Intensburga. Oświadczył on m.in.:" Kilka lat temu wstecz otoczono kraj niemiecki barjerami granicznemi, zamykając mu drogę do rozwoju i potęgi, a także możność poprawienia bytu wzrastającej liczbowo ludności niemieckiej. Naród niemiecki odczuwa ciasnotę w kraju i dlatego musi dążyć do rozszerzenia granic państwa niemieckiego, a uczynić to może tylko siłą. Moment rozszerzenia granic państwa niemieckiego musi nastąpić wkrótce, wobec czego należy organizować się w oddziały przysposobienia wojskowego, ażeby militaryzm niemiecki stanąć mógł na takim poziomie, jak w roku 1914, kiedy to pod naporem wojsk niemieckich pękły wszystkie barjery graniczne, otaczające państwo niemieckie " Po przemówieniu

Giljasza i odśpiewaniu pieśni wojskowej oddział wyruszył w dalszą podróż.

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI
Nr.BE.1910/30.
Dnia 28 czerwca 1930r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr 26.

VII Szpiegostwo, dywersja, sabotaż

N e g a t y w n e -

137

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BB.I.1910/30 T.
Dnia 28 czerwca 1930 r.

Sytuacyjne sprawozdanie tygodniowe Nr.26.

VIII. V A R I A.

a/ Zatarg organizacyj b.wojskowych z Magistratem m.Białegostoku.

Ad punkt ten w sytuacyjnem sprawozdaniu tygodniowem Nr.25.

Dnia 22 b.m. odbył się wiec protestacyjny Federacji Polskich Związków Obrońców Ojczyzny przeciwko zajętemu przez Magistrat m.Białegostoku stanowisku w sprawie budowy pomnika poległym żołnierzom 42 p.p. Wiec zagaił Stanisław Jankowski, prezes Zarządu Powiatowego Federacji, poczem przemawiał Stefan Kalina ze Związku Młodzieży Wiejskiej. Po jego przemówieniu wybrano delegację w osobach notarjusza Stanisława Jankowskiego, adwokata Olszyńskiego i ławnika Antonowicza, która miała interwenjować u mnie we wspomnianej sprawie. Wiec został zakończony uchwaleniem rezolucji następującej treści:" Wojna, o którą modlili się nasi najwięksi przywódcy duchowi, wyprowadziła w pole na krwawy bój miljonowe armje niemal wszystkich narodów świata. Idea wolności ludów zwarła się w śmiertelnym boju z barbarzyństwem praskiego żołdaka. Do tych śmiertelnych zapasów pod wodzą Komendanta Piłsudskiego wystąpiły zbrojne oddziały wojska polskiego, aby z bagnetem w ręku upomnieć o nieprzedawnione prawa Polski do niepodległego bytu. W ślad za czynem zbrojnym legjonów zaczęły powstawać bohaterskie oddziały polskie na całej kuli ziemskiej, bo pragnienie wszystkich było jednakie. Oddziały te broczyły krwią na polach Francji, by zdobyć sobie prawo wkroczenia do wolnej Polski. Poległym bohaterom tych walk należy się najwyższa cześć narodu bez różnicy wyznań. Umniejszenie w czemkolwiek tej czci

jest drażnieniem i prowokowaniem najświętszych uczuć, jakie naród żywi względem swych bohaterów. Uchwała Magistratu miasta Białegostoku odnośnie pomnika dla poległych żołnierzy i oficerów 42 p.p. na miano takiej prowokacji i obrazy uczuć w pełni zasługuje. To też zebrani na wiecu Powiatowej Federacji Polskich Związków Obrońców Ojczyzny jak najkategoryczniej protestują przeciwko niepoczytalnej uchwale Magistratu i wyrażają pogląd, że uchwała ta gwoli niezadrażniania stosunków wśród społeczeństwa Białegostoku winna być jak najszybciej cofnięta".

Dnia 25 Rada Miejska m Białegostoku na wniosek radnego Olszyńskiego i innych uchwaliła jednomyślnie wykonanie robót wstępnych przy budowie pomnika na sumę 3.000 zł. stosownie do prośby Komitetu Budowy Pomnika i delegowała ze swego ramienia do tegoż Komitetu prezesa Rady, profesora Młyńskiego i radnego adwokata Olszyńskiego.-

W związku z zatargiem, który znalazł należyte oświetlenie na łamach "Głosu Obywatela", żargonowy dziennik "Dos Najo Jobn" zamieścił w dniach 22 i 23 b.m. artykuły p.t.: "Panika z powodu antysemickiej hecy" Delegacja Magistratu u Wojewody", "Intryga" i "Zamiast logiki - demagogiczne frazesy", w których atakował "Głos Obywatela" za zajęcie krytycznego stanowiska w odniesieniu do uchwały Rady Miejskiej, o której doniosłem Ministerstwu w sytuacyjnem sprawozdaniu tygodniowem Nr.25.

Zaznaczam, że dnia 21 b.m. zgłosiła się do mnie delegacja w składzie Prezydenta Hermanowskiego, w Prezydenta d-ra Ziemilskiego, d-ra Fillemana i d-ra Rajgrodzkiego w sprawie zatargu pomiędzy Magistratem i organizacjami b. wojskowych, oraz w sprawie omówionego wyżej wiecu Powiatowej Federacji Polskich Związków Obrońców Ojczyzny. Członkowie delegacji żydzi prosili mnie o wydanie zakazu urządzenia wiecu, przyczem podkreślali możliwość spowodowania przez urządzenie tegoż wiecu wystąpień społeczeństwa polskiego przeciwko żydom. Zapewniłem ich, że wydane zostały

737

wszystkie, konieczne zarządzenia, [illegible]tujące spokojny przebieg wiecu. Wiec ten odbył się istotnie w zupełnym spokoju przy obecności około 1000 osób.-

b/ Występienie posła Łosia Dominika w Wołpie, powiatu grodzieńskiego.

Posłowie Dominik Łoś z PSL "Piast" i Romuald Pułjan z Chrześcijańskiej Demokracji wnieśli podania o zezwolenie im na urządzenie wieców pod gołem niebem dnia 24 b.m. w Wołpie, powiatu grodzieńskiego, gdzie w tym dniu odbył się doroczny odpust. Ze względów formalnych i bezpieczeństwa publicznego podania ich zostały załatwione przez Urząd Wojewódzki odmownie. Pomimo to poseł Łoś przybył dnia 24 b.m. do Wołpy i po nabożeństwie w kościele o godzinie 13-ej usiłował urządzić wiec przed kościołem, do czego jednakże nie dopuściła policja. Po kilku nieudanych próbach urządzenia wiecu przed kościołem, poseł Łoś po porozumieniu się z miejscowym proboszczem zgromadził ludność na cmentarzu i usiłował urządzić tamże wiec. Na skutek powiadomienia o tem przybył niezwłocznie do Wołpy Starosta Powiatowy, który do urządzenia wiecu na cmentarzu nie dopuścił. W momencie wkraczania policji na cmentarz celem usunięcia z niego tłumu - z pośród tego tłumu poczęto wznosić okrzyki "precz z policją","rozbroić" itp. i rzucać w szeregowych P.P. kamieniami. Jeden z szeregowych P.P. został ugodzony kamieniem w piersi. Ostatecznie tłum rozszedł się, a poseł Łoś zrezygnował z dalszych wysiłków co do urządzenia wiecu.-

-.-.-.-